

ΕΛΕΥΘΕΡ

ΔΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗ-
ΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟ-
ΔΙΚΟΝ, ΕΠΙΣΗΜΟΝ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΩΝ ΕΛ-
ΛΗΝΙΔΩΝ ΜΑΙΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ 23

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Λ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ, Γ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΤΡΙΝΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΜΑΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ “ΑΣΥΛΟΝ ΑΝΙΑΤΩΝ,,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Χ. ΚΑΣΔΑΓΛΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ : ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΧ. 70, ΕΞΑΜΗΝΟΣ ΔΡΧ. 40, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛ. 5. ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΧ. 12
ΕΤΟΣ Δ', ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 23

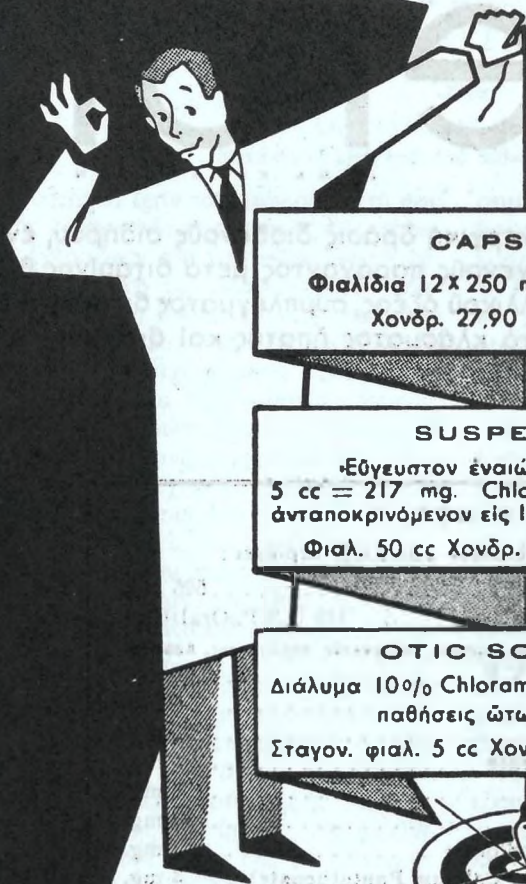
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1961

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ν. ΤΡΑΥΛΟΥ, ‘Η πρώιμος ἔγερσις τῶν λεχωίδων ἐν τῇ Γ’ Κλινικῇ τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδῃ»	Σελ. 1
Διεθνῇ Νέα	» 3
ΑΝΔΡΕΑ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ, ‘Η προστασία τοῦ βρέφους [9]	» 4
ΦΑΙΔΩΝΟΣ ΦΕΣΣΑ, ‘Αναιμία καὶ κύησις [2].....	» 7
Παρασκευάζεται νέον ἐμβόλιον κατὰ τῆς ἰλαρῶς	» 8
Δρος ΠΑΝ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Δυσπαρευνία	» 9
ΣΟΦΙΑΣ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ, Τὸ Ἡμερολόγιο μιᾶς Μητέ- ρας [9].....	» 14
ΧΑΡΑΣ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ, ‘Ο παράγων Rhesus.....	» 17
ΑΝΝΑΣ ΣΤΕΛΕΤΑΡΗ, ‘Η Ἑλληνίδα Μαῖα καὶ τὰ κοινωνικὰ προβλή- ματα [4]	» 23
Αἱ παθήσεις τῆς καρδίας φαίνονται εἰς τὴν παλάμην.....	» 27
ΜΑΡΙΑΣ Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ, Florence Nightingale—‘Η ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τῆς [10].....	» 28
Ἐπὶ τὸν Κόσμον μας	» 31
Τὸ ὑπηρεσιακὸν ὥραριον ἐργασίας	» 32
Ἐρωτήσεις-Ἀπαντήσεις	» 33

CHLORAPHEN*

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΛΩΡΑΜΦΑΙΝΙΚΟΛΗΣ
εις σταθεράς αναλογίας και εύθηνάς τιμές.

CAPSULES

Φιαλίδια 12x250 mg. Chloramphenicol
Χονδρ. 27,90 Λιαν. 37,10

SUSPENSION

•Εύγευστον έναιώρημα διά παιδιά.
5 cc = 217 mg. Chloramphenicol Palmitate,
άνταποκρινόμενον εις 125 mg. Chloramphenicol.
Φιαλ. 50 cc Χονδρ. 24,00 Λιαν. 31,90

OTIC SOLUTION

Διάλυμα 10% Chloramphenicol διά χρῆσιν εις
παθήσεις ὠτων και πληγῶν.
Σταγον. φιαλ. 5 cc Χονδρ. 9,65 Λιαν. 12,85

* TRADE MARK

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ **ΑΦΟΙ ΚΟΛΟΚΥΘΑ** Ο.Ε. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 52
ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ: 524.610

Διὰ τὴν ἀντιαναιμικὴν θεραπείαν

filmtab

Iberol

ΣΗΜΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ

Συnergική δράσις διδομένουσι σιδήρου, ἐνδογενούς παράγοντος μετὰ βιταμίνης Β₁₂, φυλλικού ὀξέος, συμπλέγματος βιταμινῶν Β μετὰ κλάσματος ἥπατος καὶ βιταμίνης C.

Abbott

ΣΥΝΘΕΣΙΣ:

Ἐκαστὸν δισκίον IBEROL περιέχει:

Ferrous Sulfate U.S.P.	525 mg.
Bevidoral "	1/2 U.S.P. Oral Unit
(βιταμίνη Β ₁₂ μετὰ συμπυκνώματος ἐνδογενούς παράγοντος, ABBOTT)	
Liver Fraction 2, N.F.	100 mg.
Folic Acid	1 mg.
Ascorbic Acid	75 mg.
Thiamine Mononitrate	3 mg.
Riboflavin	3 mg.
Nicotinamide	15 mg.
Pyridoxine Hydrochloride	1.5 mg.
Pantothenic Acid (ὡς Calcium Pantothenate) . .	3 mg.

Παρὰ τὴν ὕψηλὴν περιεκτικότητά εἰς διδομένη σίδηρον τὰ δισκία IBEROL δὲν προκαλοῦν γαστρικὴν ἐρεθισμόν. Ἡ εἰδικὴ αὐτῶν παρασκευὴ καὶ ἡ ὁμοιογενὴς κατανομή τοῦ σιδήρου εἰς τὴν ὅλην μάζαν τοῦ δισκίου ἐξασφαλίζουν τὴν βαθμιαίαν αὐτοῦ ἀπελευθέρωσιν. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ πλεονεκτήματα τοῦ IBEROL καθιστοῦν αὐτὸ καλῶς ἀνεκτὸν καὶ ὑπὸ εὐαισθητῶν ἐπι-ὀργανισμῶν,

ΕΛΕΥΘΕΡ

Η ΠΡΩΙΜΟΣ ΕΓΕΡΣΙΣ ΤΩΝ ΛΕΧΩΙΔΩΝ ΕΝ ΤΗ Γ' ΚΛΙΝΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΥ «ΜΑΡΙΚΑ ΗΛΙΑΔΗ»*

Υπό

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ν. ΤΡΑΤΑΟΥ

Ἐκτάκτου Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Παρουσιάζων ὑμῖν τὰ συμπεράσματά μου ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀγωγῆς τῆς «πρωίμου ἐγέρσεως» τῶν λεχωίδων ἐν τῇ ὑπ' ἐμέ Γ' Κλινικῇ τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη», θεωρῶ ἐντελῶς περιττόν νά ἐπαναλάβω ἔστω καί συνοπτικῶς τὰ ὅσα ἀρχῆθεν ἐπιχειρήματα προεβλήθησαν ὑπὲρ ἢ κατὰ τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς καί τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται νῦν εἰς τὰ κλασσικά σύγγραμμα συγγράμματα καί ἐκτενῶς ἄλλως τε ἔχουσιν ἀναλυθῆ εἰς τὰς ἐπιμέρους ἀφθόλους ἀνά τὸν κόσμον σχετικῶς δημοσιεύσεις καί στατιστικά.

Ἄρκουμαι μόνον νά ὑπομνήσω ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατήσαν, συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Rosenblum καί συνεργατῶν ὀρολογίαν, π ρ ὠ ἰ μ ο ς ἔ γ ε ρ σ ι ς (précocce) εἶναι ἡ ἐπισυμβαίνουσα τὴν 1ην-2αν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ, ἡ μ ι π ρ ὠ ἰ μ ο ς (intermédiaire) ἡ τὴν 3ην-4ην ἡμέραν καί ὄ ψ ι μ ο ς (tardif) ἀπὸ τῆς 4ης ἡμέρας καί ἐφεξῆς.

Ἡμεῖς ἀπὸ τῆς 1ης ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως τῆς Διευθύνσεως τῆς Γ' Κλινικῆς (τὴν 15ην Ἰουλίου 1957) προέβημεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῆς πρωίμου ἐγέρσεως.

Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἤχθημεν τοῦτο μὲν ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν ξένων Μαιευτηρίων καί Κλινικῶν, τῶν ὁποίων

σημειωτέον ὁ ἀριθμὸς ὄλονεν ἔβαινε καί βαίνει ἀξανάμενος, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν ὄσων εἶχομεν μέχρι τότε παρατηρήσει καί ἐν τῇ ἰδιωτικῇ μας πράξει ἀλλὰ καί ἐκ τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν τῶν ὑφ' ἡμῶν διαπιστωθέντων ὅταν κατὰ τὴν περίοδον 1947-1952 διηυθύνομεν τὴν Α' Κλινικὴν τοῦ ἰδίου Μαιευτηρίου.

Κατὰ τὴν περίοδον λοιπὸν ἐκείνην, ἐνῶ προεβλέπετο λογιστικῶς μὲν 8ῆμερος κατ' ἐλάχιστον παραμονὴ τῶν λεχωίδων ἐν τῷ Ἰδρύματι, ἰατρικῶς δὲ ἔγερσις ἀπὸ τῆς 6ης ἡμέρας, ἐν τούτοις εἰς πλείστας περιπτώσεις ἢ ἔγερσις, τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτῶν τούτων τῶν γυναικῶν καί διὰ διαφορῶν αἰτίας, ἐλάμβανε χώραν πολὺ ἐνωρίτερον, ἐπίσης δὲ καί ἡ ἀναχώρησις τῶν πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῶν 8 ἡμερῶν, χωρὶς ἐν τούτοις νά σημειωθῶσι τότε σοβαρὰ ἐπακόλουθα καί ἐπιπλοκαί.

Ἄφ' ἑτέρου, ὅταν ἀνελάβομεν τὴν διευθύνσιν τῆς Γ' Κλινικῆς εὐρομεν τὸ λογιστικὸν σύνθηδες ὄριον παραμονῆς τῶν λεχωίδων ἐν τῷ Ἰδρύματι ἡμέρον μόνον, καί τοῦτο μὴ ἐξαντλούμενον ὑπὸ πολλῶν λεχωίδων, ἐπειγομένων νά ἐπιστρέψωσιν οἴκοι ἵνα ἐπιληφθῶσι τῆς περιποιήσεως τῶν ἄλλων τέκνων τῶν καί τοῦ συζύγου τῶν.

Τοῦτο ἀπετέλεσε πρόσθετον λόγον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πρωίμου ἐγέρσεως, διότι, ὡς εὐνόητον, καλύτερον θά ἦτο νά ἔχωσιν ὑποστῆ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν μας τὴν προ-

* Ἐκ τῆς Γ' Μαιευτικῆς καί Γυναικολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη» (Δωρεὰ Ἑλενας Βενιζέλου). Διευθυντής: ὁ Καθηγητὴς Δ. Τ ρ α υ λ ὄ ς.

γύμνασιν ταύτην ἐγέρσεως, παρά νὰ ἐπακολουθήσῃ τὴν ὄψιμον αὐτῶν ἔγερσιν, ἐπισυμβαίνουσιν τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἢ ἔστω τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς τω, ἢ ἄλλως πολὺ περισσότερον κοπιαστικὴ ἀπασχόλησις τῶν μὲ τὰς οἰκιακὰς τῶν φροντίδας.

Τὸ ἐπιχειρήμα τῆς διὰ τῆς πρῶιμου ἐγέρσεως ἀποφυγῆς θρομβώσεων καὶ ἐμβολῶν δὲν μᾶς ἀπασχόλησε, οὔτε καὶ κατ' ἀναλογίαν τῶν ξένων τὸ προβάλλομεν, δεδομένου ὅτι, ὡς ἀλλαχοῦ ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς Ἑταιρείας πρὸ ἐτῶν ὑπεστηρίζαμεν, αἱ θρομβώσεις αὐται, αἱ κλινικῶς ἐνδιὰ φέρουσαι, ἀποτελοῦσι παρ' ἡμῖν ἐλαχίστην μειονότητα, μέχρι σημείου ἐν τῇ πράξει νὰ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀμελητέαι.

Ὅτῳ σκεπτόμενοι, ἐφηρμόσαμεν τὴν πρόμιμον ἔγερσιν, ἐφ' ἀπασῶν τῶν λεχωίδων αἵτινες ἔσχον τοκετὸν διὰ τῆς φυσιολογικῆς ὁδοῦ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν εἶχε γίνῃ μαιευτικὸς τις χειρισμὸς ἢ ἐπέμβασις, ὡς λ.χ. ἐσωτερικὸς μετασχηματισμὸς, ἐμβρυουλκία, τεχνητὴ ἀποκόλλησις πλακούντος ἢ δακτυλικὴ ἐπισκόπησις τῆς μήτρας, ρήξις τραχήλου, ρήξις περινέου α' ἢ β' βαθμοῦ ἢ ἐπισειοτομία.

Ὡς εἰκόσ, ἡ πρόμιμος ἔγερσις δὲν ἐφηρμόζετο μόνον:

- α) εἰς περιπτώσεις ἐμφανοῦς λοιμώξεως
- β) » » αἱμορραγίας καὶ μεθαιμορραγικῶν συνδρόμων
- γ) » » ρήξεως περινέου γ' βαθμοῦ καὶ
- δ) » » γενικῆς καταστάσεως τῆς γυναικὸς μὴ καλῆς, ὡς λ.χ. προϋπαρχούσης ἐντόνου ἀναιμίας, πνευμονοπαθείας, νεφροπαθείας, τοξιναιμίας μεθ' ὑπερτάσεως ἢ οἰδημάτων, καρδιοπαθειῶν κ.τ.δ.

Ὅτῳ λοιπὸν ἔχομεν ἐπὶ 7.000 περίπου τοκετῶν μέχρι σήμερον, 6.500 περίπου λεχωίδας εἰς τὰς ὁποίας ἐφηρμόσθη ἡ πρόμιμος ἔγερσις ἄνευ οὐδενὸς γνωστοῦ ἡμῖν δυσαρέστου συμβάματος. Καὶ τὰ συμβάματα ταῦτα κατὰ σειρὰν συχνότητος ἀλλὰ καὶ σοβαρότητος εἶναι, ὡς γνωστόν, ἢ αἱμορραγία, ἢ διάσπασις τῶν πε-

ρινεϊκῶν τραυμάτων, ἢ πρόπτωσις κόλπου καὶ μήτρας μετὰ τῶν σχετικῶν ἐπακολούθων καὶ ἢ λοίμωξις.

Αἱμορραγίαν ἔσχομεν εἰς σπανίας περιπτώσεις, ἀλλ' αὕτη ἀπεδείχθη π ἄ ν τ ο τ ε ὀφειλομένη εἰς κατακράτησιν τμήματος ὑστέρων καὶ οὐχὶ εἰς τὴν πρόμιμον ἔγερσιν.

Διασπάσεις περινεϊκῶν τραυμάτων ὀλικῶς ἢ μερικῶς (ἰδία ἐπισειοτομιῶν, αἵτινες ἐνεργοῦνται παρ' ἡμῖν εἰς ἄρκετὰ μεγάλην συχνότητα) ἔσχομεν ἐπίσης, ἂ λ λ' ο ὐ χ ἰ ε ἰ ς μ ε γ α λ ὕ τ ε ρ ο ν π ο σ ο σ τ ὀ ν ἀπὸ τὸ ἄλλοτε παρ' ἡμῖν ἢ ἀλλαχοῦ σήμερον εἰς ὁμοειδεῖς Κλινικὰς παρατηρούμενον, καὶ τὸ ὅποιον ποσοστὸν διασπάσεων ὀφείλεται ἄλλοτε μὲν εἰς τὴν ἀτελεῖ τεχνικὴν συρραφῆς, ἄλλοτε δὲ εἰς τοπικὴν λοίμωξιν.

Ὡς πρὸς τὰς προπτώσεις, ἡ παρατήρησις μᾶς δὲν ἔχει καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη τὴν ἀκρίβειαν τῶν παρατηρήσεων τοῦ Kreis, τοῦ Rosenblum, Keller καὶ Ginglinger, Guerriero, Cornel καὶ ἄλλων, οἵτινες ἐπιμελῶς καὶ μέχρι πέραν τῆς 40ῆς ἡμέρας παρηκολούθησαν τὰς λεχωίδας τῶν.

Ἐὰν λάβωμεν ὁμῶς συνολικῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι οὐδὲμία γυνὴ προσῆλθεν αἰτιωμένη πρόπτωσιν ὡς ἄ μ ε σ ο ν ἐ π α κ ο λ ο ὕ θ η μ α τ οῦ τοκετοῦ τῆς καὶ δὴ τοκετοῦ πρώτου καὶ ἄνευ ἐργώδους τινὸς ἐμβρυουλκίας κατ' αὐτόν, καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου 1.000 περίπου γυναικῶν ἐξ αὐτῶν ἔσχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπανεξετάσωμεν π ρ ο σ ω π ι κ ῶ ς μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς περιόδου τῶν ἢ ὀλίγον βραδύτερον, χωρὶς νὰ διαπιστώσωμεν πρόπτωσιν ἢ ἰδιαιτέραν τινὰ χαλάρωσιν, ἔχομεν νομίζομεν τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ πρόμιμος ἔγερσις δὲν προδιαθέτει εἰς πρόπτωσις, ὡς ἄλλως τε ἔχει ἤδη ὑποστηρικτὴ καὶ ἀνατομικῶς ἐξηγητὴ ὑπὸ τῶν διαφόρων εἰσηγητῶν καὶ ὑποστηρικτῶν τῆς ἀγωγῆς ταύτης.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν καὶ ὅταν παρατηρηθῇ πρόπτωσις, ἐρωτητέον ἂν αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν πρόμιμον ἔγερσιν ἢ εἰς τὴν ἐπακολουθήσανσαν οἴκου κ ο π ι ὴ δ η ἐ ρ γ α σ ἰ α ν τῆς λεχωίδος, διότι πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ ἐνταῦθα ἡ σοφὴ παρατήρησις τοῦ

R. Keller ὅτι «πρώμιος ἔγερσις ἴδεν σημαίνει ἄμεσον ἀνάληψιν κοπιώδους μυϊκῆς ἐργασίας», οὔτε καὶ «συντόμεισιν τῆς ἐν τῇ Κλινικῇ παραμονῆς καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐπαγρυπνήσεως ἐπὶ τῶν λεχωίδων», ὡς ὀρθῶς συμπληρωματικῶς παρατηρεῖ ὁ Lacomme.

Ἦς πρὸς τὴν λοίμωξιν, βάσει τοῦ ὕλικού μας, δὲν θεωροῦμεν βεβαίως τὴν πρῶμιον ἔγερσιν ὡς προληπτικὴν ταύτης ἀλλ' οὔτε καὶ ὡς ἐπιβαρυντικὴν. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἔχομεν συναντήσῃ λοχειομήτρην.

Ἦς πρὸς τὸν κοινωνικὸν καὶ κατὰ τινὰς ἱατροδικαστικὸν παράγοντα, καταλογισμοῦ δηλ. εὐθύνης εἰς τὸν μαιευτήρα ἐκ μέρους τῆς ἀρρώστου καὶ τοῦ περιβάλλοντος αὐτῆς διὰ τυχὸν ἐπιπλοκὴν ἀποδοθησομένην ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν πρῶμιον ἔγερσιν, ἐν τῇ ἡμετέρα πράξει δὲν μᾶς ἐγεννήθη μέχρι σήμερον τοιοῦτον ζήτημα. Εἶναι ὅμως ἐξ ἄλλου ἀληθὲς ὅτι ἀρκεταὶ τῶν λεχωίδων μας ἐξενίσθησαν καὶ ξενίζονται ἐν ἀρχῇ, θεωροῦσαι ὅτι αὕτη ἀντιβαίνει εἰς τὰ ἐγνωσμένα καὶ τὴν παράδοσιν· αἱ περισσότεραι ὅμως τούτων εὐκόλως πείθονται εἰς τὰ λεγόμενά μας καὶ παραδειγματίζονται καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας λεχωίδας δέχονται τελικῶς ἀφ' ἑαυτῶν νὰ ἐγερθῶσι μετὰ καθυστέρησιν ἡμισείας ἢ μιᾶς ἡμέρας. Οἴκοθεν ὅμως ἐννοεῖται ὅτι δὲν βιάζομεν τὰς τυχὸν δυστρόπους καὶ ἐχομένας τῶν παραδόσεων περὶ ἐπιβαλ-

λομένης κλινήρου παραμονῆς τῶν λεχωίδων.

Ἦοφείλομεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ νὰ διασαφηνίσωμεν ὅτι μὲ πρῶμιον ἔγερσιν ἐννοοῦμεν τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀπὸ τῆς κλίνης τοιαύτην μὲ ἐπακόλουθον βηματισμὸν περὶ τὴν κλίνην καὶ ἐν τῷ θαλάμῳ, πρῶιαν καὶ ἐσπέραν τοῦλάχιστον, καὶ εἰς χρόνον προϊόντως ἀξανατόμενον μέχρι καὶ τοῦ κατὰ θέλησιν τοιοῦτου.

Ἦοφείλομεν ἐπίσης νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὴν τοιαύτην πρῶμιον ἔγερσιν δὲν ἐφαρμόζομεν—καὶ τοῦτο ἴσως θὰ φανῇ ὡς ἀντινομία—εἰς τὰς περιπτώσεις καισαρικῶν τομῶν, ὡς καὶ τὰς γυναικολογικὰς χειρουργημένας μας.

Τοῦτο ὅμως συμβαίνει οὐχὶ διότι πιστεύομεν ὡς πρὸς αὐτὰς τὰ ἀντίθετα, ἀλλ' ἀπλῶς διότι ἢ ἐπ' αὐτῶν κατὰ τὴν πρῶμιον ἔγερσιν ἱατρικὴ καὶ νοσηλευτικὴ ἐποπτεία δὲν θὰ ἦτο πλήρης μὲ τὸ διατιθέμενον σήμερον προσωπικόν.

Τέλος, ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν τῇ ὑφ' ἡμᾶς Κλινικῇ ἢ ἀφαίσεις τῶν ἀγκτήρων ἢ ραμμάτων κατὰ τὰς περινεοραφὰς λαμβάνει χώραν, κατὰ γενικὸν κανόνα, τὴν 5ην ἡμέραν, κατὰ δὲ τὰς λαπαροτομίας τὴν 5ην καὶ 6ην ἡμέραν.

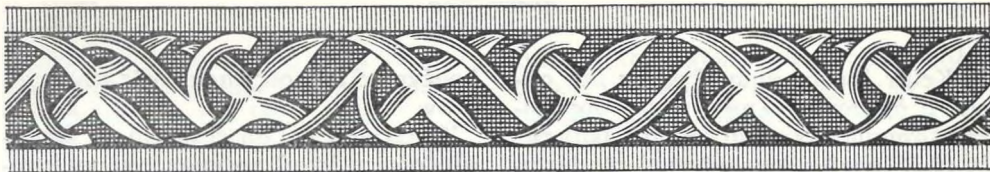
Ἦν συμπεράσματι, καταλήγομεν θεωροῦντες τὴν πρῶμιον ἔγερσιν, ὑπὸ τὰς σημειωθεῖσας προϋποθέσεις, ἀκίνδυνον, ἐπωφελῆ καὶ ἀξιοσύστατον.

Δ Ι Ε Θ Ν Η Ν Ε Α

ΤΕΧΝΗΤΟΝ ΕΜΒΡΥΟΝ ΕΖΗΣΕ ΕΞΗΝΤΑ ΗΜΕΡΑΣ ΕΚΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ρώμη.— Ὁ Ἰταλὸς Καθηγητὴς Πετροῦτσι, ὁ ὁποῖος κατέστη διάσημος τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ἐκ τῶν πειραμάτων του δημιουργίας τεχνητοῦ ἐμβρύου, κατόρθωσε νὰ διατηρήσῃ ἐν ζωῇ ἐπὶ 60 ἡμέρας «ἐκτὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος» ἐμβρυον ἐπιτευχθὲν ἐκ τῆς πειραματικῆς γονιμοποιήσεως ὡαρίου. Ἦ ἐφημερίς «Παέζε Σέρα», ποῦ δημοσιεύει τὴν πληροφορίαν αὐτὴν, παραθέτει καὶ πολλὰς φωτογραφίας τοῦ ἐμβρύου, τοῦ ὁποῦ διακρίνονται τὰ κυριώτερα ὄργανα καὶ τὰ μέλη. Αἱ φωτογραφίαι αὗται ἐλήφθησαν ἀπὸ φιλμ χρησιμοποιοθὲν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Πετροῦτσι εἰς τὸ ἐρ-

γαστήριόν του τῆς Βολωνίας. Κατὰ τὰ προηγούμενά του πειράματα ὁ Ἰταλὸς Καθηγητὴς εἶχε κατορθώσει νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἀνθρώπινον ἐμβρυον ἐπὶ 29 ἡμέρας. Ἦ διατροφή καὶ ἡ χορήγησις ὀξυγόνου εἰς τὸ ἐμβρυον, ποῦ ἐντὸς τῆς μήτρας ἐξασφαλίζονται χάρις εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος τῆς μητρὸς, ὑπῆρξαν τὰ δύο σημαντικώτερα προβλήματα ποῦ εἶχε νὰ λύσῃ ὁ Ἰταλὸς ἐπιστήμων. Ἦ διατροφή καὶ ἡ χορήγησις ὀξυγόνου εἰς τὸ πειραματικὸν ἐμβρυον κατέστησαν δυνατὰί χάρις εἰς τὸ πλάσμα, εἰς τὸ ὁποῖον διαγετεύετο ὀξυγόνον μέσω σωλήνος ἐκ πορώδους πορσελάνης.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ*

(ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)

Υπό

ΑΝΔΡΕΑ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Γιατροῦ-Ἐπιμελητοῦ Ἐδρας Κοινωνικῆς Ὑγιεινῆς
Ὑγειονομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Τρίτον εἰδικὸν μέτρον προστασίας τῶν βρεφῶν ἐργαζομένων μητέρων εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας τῆς μητρὸς μετὰ περιορισμένην ἀπόδοσιν ἐργασίας καὶ μετὰ τὸ κατώτατον ὄριον ἡμερομισθίου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰσχυουσῶν ἐκάστοτε συλλογικῶν συμβάσεων. Μερικὰ κράτη, δηλαδὴ, διὰ νὰ διευκολύνουν τὴν παραμονὴν τῆς ἐργαζομένης μητρὸς εἰς τὴν οἰκίαν της, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παύσῃ αὕτη νὰ ἐργάζεται ἀλλὰ μετὰ συνθήκας ποὺ νὰ τῆς ἐπιτρέπουν καὶ τὴν περιποίησιν τοῦ τέκνου της, ἐβοήθησαν τὴν ἴδρυσιν ἐταιρειῶν καὶ ἄλλων βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὰ ὅποια ἐδίδον εἰς μητέρας μετὰ βρέφη ἐργασίαν νὰ τὴν ἐκτελοῦν εἰς τὴν οἰκίαν των μετὰ ἀπόδοσιν ὀλιγωτέραν, ὥστε νὰ περισσεύῃ καὶ χρόνος πρὸς περιποίησιν τῶν βρεφῶν των. Τὸ κράτος ὑπεχρέωνεν ἐπίσης καὶ ἄλλας ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεις νὰ πράττουν τοῦτο, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ ἐργασία ἤμπορουσε νὰ γίνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἐργαζομένης μητέρας. Εἰς μητέρα ἐργαζομένην π.χ. εἰς κατάστημα ὑποκαμίσιων, ἡ ὁποία θὰ ἀπέδιδεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον 2½ ετοίμα ὑποκάμισα ἡμερησίως, τῆς ἐχορήγησαν τὴν ἐργασίαν αὐτὴν νὰ τὴν ἐκτελῇ εἰς τὴν οἰκίαν της, διὰ νὰ προσέχῃ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸ βρέφος της, μετὰ ἀπόδοσιν ἐργασίας ὅμως μόνον 2 ὑποκάμισα ἡμερησίως καὶ μετὰ ἡμερομισθίον τὸ κατώτατον τῶν ἡμερομισθίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συλλογικῶν συμβάσεων. Ἐάν δηλ. τὸ ἡμερομισθίον τῶν γυναικῶν

κυμαίνεται ἀπὸ 38-45 δραχμάς, θὰ λαμβάνῃ αὕτη 38 δραχμάς ἡμερησίως. Ἡ παραλαβὴ ὅμως ἐργασίας θὰ εἶναι 12 μόνον ὑποκαμίσιων τὴν ἐβδομάδα. Ἄν ἡ μητέρα ἠτοίμαζε πρὸς παράδοσιν 5 ὑποκάμισα ἡμερησίως, ἡ ἐταιρεία ἢ τὸ ἐργοστάσιον δὲν ἐπετρέπετο νὰ τὰ παραλάβῃ ὅλα ἀλλὰ μόνον τὰ 12, διότι τότε κάθε μητέρα θὰ ἀφιέρωνε περισσότερον χρόνον διὰ τὴν ἀπόδοσιν περισσοτέρας ἐργασίας, ὅποτε δὲν θὰ τῆς ἐπερίσσειε χρόνος διὰ τὴν περιποίησιν τοῦ τέκνου της καὶ θὰ ἦτο δῶρον ἄδωρον διὰ τὸ βρέφος ἢ διευκόλυνσις τῆς μητέρας δι' ὃν σκοπὸν τῆς δίδεται αὕτη. Τὸ μέτρον τοῦτο πράγματι συντελεῖ εἰς τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος, διότι ὄχι μόνον δὲν ἀποσπᾷ τὴν μητέρα ἀπὸ τὸ σπῆτι της ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνακουφίζει ἐπὶ πλεόν, διότι ἀπαλλάσσει αὐτὴν ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας τῶν ταξειδιῶν ἀπὸ τὸ σπῆτι εἰς τὸ ἐργοστάσιον, κλπ.

Τέταρτον εἰδικὸν μέτρον κοινωνικῆς προστασίας τῶν βρεφῶν ποὺ ἔχουν τὰς μητέρας των ἐργαζομένας εἶναι οἱ θάλαμοι θηλασμοῦ εἰς ἐργοστάσια καὶ ἐργαστήρια ὅπου ἐργάζονται μητέρες αἱ ὁποῖαι ἔχουν βρέφη. Οἱ θάλαμοι οὗτοι πρέπει νὰ δημιουργοῦνται ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων, νὰ εἶναι καλῶς ὀργανωμένοι καὶ καλῶς λειτουργοῦντες, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν συντελοῦν εἰς τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν καλύτεραν ἀπόδοσιν ἐργασίας ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἡ ὁποία, ἔχουσα τὸ τέκνον της πλησίον της, ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος εἰς τὴν ἐργασίαν της καὶ

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους.

περισσότερον εὐχαριστημένη, διότι ἀνά τρίωρον θά θηλάζῃ τοῦτο κατόπιν μικροῦ διαλείμματος καὶ θά παραλαμβάνῃ τοῦτο σπίτι της μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας της. Οἱ θάλαμοι οὗτοι, προοριζόμενοι διὰ βρέφη ἐργαζομένων μητέρων, εἶναι καλύτεροι ἀπὸ τὰ Ἡμερήσια Βρεφοκομεῖα, ὅπου πάλιν αἱ ἐργαζόμεναι μητέρες ἀφήνουν τὰ τέκνα των καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὰ παραλαμβάνουν τὸ βράδυ ὅταν ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των, διότι οὕτω δίδεται εἰς αὐτὰς ἡ εὐκαιρία νὰ τὰ ἔχουν πλησίον των εἰς τοὺς θαλάμους θηλασμοῦ καί, τὸ σπουδαιότερον, νὰ θηλάζουσιν ταῦτα. Ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τῶν θαλάμων θηλασμοῦ εἰς τὸ ἐργαστάσιον εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία μετὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐνὸς Ἡμερησίου Βρεφοκομείου, ἤτοι μετὰ κλίνας βρεφῶν, μαγειρεῖον παρασκευῆς βρεφικῶν τροφῶν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας των, αἰθουσαν καθαρισμοῦ τῶν βρεφῶν, πλυντήριον κλπ., μετὰ προσωπικὸν ἀπὸ Βρεφοκόμους Ἀδελφάς, Ἰατρὸν καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τούτων, μετὰ ἀμεμπτον καθαριότητα καὶ λῆψιν ὅλων τῶν μέτρων διὰ τὴν παρεμπόδισιν μολύνσεων τῶν βρεφῶν.

Πέμπτον μέτρον ἰατροκοινωνικῆς προστασίας τῶν βρεφῶν τῶν ἐργαζομένων μητέρων εἶναι τὰ Ἡμερήσια Βρεφοκομεῖα. Ταῦτα εἶναι καταστήματα περιθάλψεως τῶν βρεφῶν ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων μητέρων αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν συνθήκας εὐνοϊκὰς διὰ νὰ ἀφήσουν τὸ βρέφος των εἰς τὴν οἰκίαν των τὴν ἡμέραν ὅπου ἐργάζονται. Αὐταὶ παραδίδουν τὴν πρωίαν εἰς τὰ Ἡμερήσια Βρεφοκομεῖα τὰ βρέφη των καὶ τὰ παραλαμβάνουν τὸ βράδυ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας των. Τὰ Ἡμερήσια Βρεφοκομεῖα ἀποτελοῦν ἓνα ἐκ τῶν πλέον διαδεδομένων θεσμῶν καὶ λέγονται μετὰ τὸ διεθνὲς ὄνομα «ΚΡΕΣ» (Crèches) καὶ δέχονται ὑγιᾶ βρέφη πρὸς φύλαξιν, ὡς καὶ νήπια κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἵνα διευκολύνουν τὴν μητέρα κατὰ τὴν μετὰβασίν της εἰς τὴν ἐργασίαν της, εἶναι δὲ ἡμίκληιστα ἰδρύματα.

Τοποθεσία τῶν Ἡμερησίων Βρεφοκομείων πρέπει νὰ εἶναι ἡ πτωχοσυνοικία ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ ἐρ-

γαζόμεναι μητέρες, καὶ κατὰ προτίμησιν εἰς γήπεδον ὑγιεινὸν καὶ εἰς κτίριον ποῦ νὰ ἐκπληροῖ ὅλους τοὺς ὄρους ὑγιεινῆς καὶ πρὸ παντὸς νὰ ἔχῃ εὐρυχώρους καὶ ὑγιεινοὺς θαλάμους βρεφῶν καὶ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα τμήματα ἐξασφαλίζοντα τὰς συνθήκας ὑγιεινῆς διαμονῆς καὶ ὑγιεινῆς διατροφῆς τοῦ βρέφους, εὐρυχώρους κήπους κλπ. πρὸς διαμονὴν εἰς τὸ ὑπαιθρον τῶν βρεφῶν ἀναλόγως τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀναγκῶν των.

Τμήματα τοῦ Ἡμερησίου Βρεφοκομείου πρέπει νὰ εἶναι ἀπαραίτητως ἡ αἰθουσα εἰσαγωγῆς καὶ παραλαβῆς τῶν βρεφῶν, δωμάτιον ἱματιοθήκης διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἐνδυμάτων τῶν βρεφῶν, ἰδιαιτέρως ἐνὸς ἐκάστου, θάλαμος καθαρισμοῦ τούτων ἀματῆ παραλαβῆς των, θάλαμος ὕπνου καὶ διαμονῆς βρεφῶν μετὰς ἀπαραιτήτους μικρὰς κλίνας των, ὡς καὶ τετράγωνα ξύλινα πλαίσια μετὰ στρῶμα μαλακὸν διὰ τὴν τοποθέτησιν των ὅταν κατεβάζουσιν ταῦτα ἀπὸ τὴν κλίνην των καὶ τὰ ὁποῖα λέγονται κήποι τῶν βρεφῶν, μαγειρεῖον παρασκευῆς γάλακτος ὡς καὶ ἄλλων βρεφικῶν τροφῶν, μετὰ διατήρησιν εἰς πάντα τὰ τμήματα ἀμέμπτον καθαριότητος. Κάθε βρέφος ἔχει ἴδιον λίκνον. Ὅταν εἰς τὸ Ἴδρυμα ὑπάρχουν νήπια βαδίζοντα, τότε ἀναγκαστικῶς χωρίζονται ἀπὸ τὰ μὴ βαδίζοντα. Ἐὰν δὲ παρουσιασθῇ κρούσμα λοιμώδους τινὸς νόσου, τότε ἀμέσως ἀπομονοῦνται εἰς κατάλληλον ἀπομονωτήριον, τὸ ὁποῖον ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σὲ ἓνα Ἡμερησίον Βρεφοκομεῖον.

Ὅροι εἰσαγωγῆς :

1) Ἡ μήτηρ πρέπει νὰ ἐργάζεται εἰς ἐργαστάσιον ἢ ἐργαστήριον ἢ οἰανδήποτε ἄλλην ἐπιχείρησιν καὶ νὰ ἔχῃ ἐπομένως ἀσφαλτικὸν βιβλιάριον ἐργασίας δεόντως ἐνημερωμένον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ συνυποβληθῇ μαζὺ μετὰ ἄλλα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος πρὸς ἔγκρισιν τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βρέφους της εἰς τὸ Ἡμερησίον Βρεφοκομεῖον.

2) Πρέπει νὰ εἶναι ἄπορος.

3) Πρέπει νὰ κάμῃ αἴτησιν σχετικῶς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βρέφους καὶ νὰ συνυπο-

βάλη καὶ τὴν ληξιαρχικὴν πράξιν γεννήσεως αὐτοῦ.

4) Πρέπει τὸ βρέφος νὰ ἐξετασθῆ ἀπὸ ἰατρικῆς ἀπόψεως καὶ νὰ εἶναι ὑγιὲς μὴ ἔχον κανὲν μεταδοτικὸν νόσημα, τοῦτο δὲ ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς ἐξετάσεως ὑπὸ ἱατροῦ τοῦ τμήματος ἢ ἀπὸ εἰδικοῦς ἱατροῦς ἄλλων συνεργαζομένων μετ' αὐτοῦ ἱατροῦ, ἀκτινολόγων, δερματολόγων κλπ.

5) Τὸ βρέφος πρέπει νὰ ὑποστῇ ὅλους τοὺς ἀπαραιτήτους προφυλακτικούς ἐμβολιασμούς καὶ νὰ διαπιστωθῆ ἡ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς του ὑπὸ τῆς Ἐπισκεπτρίας Ἀδελφῆς τοῦ Ἰδρύματος, ἢ ὅποια καὶ εἰσηγείται ταύτην κατόπιν τῆς κατ' οἶκον τῆς αἰτούσης σχετικῆς ἐπισκέψεως καὶ ἐρεῦνης, ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν περὶ εἰσαγωγῆς τῶν ἐχόντων μεγαλυτέραν ἀνάγκην πρὸς τοῦτο βρεφῶν λόγῳ τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ κλινῶν.

Διὰ τὰ βρέφη τῶν ἐργαζομένων καὶ ἠσφαλισμένων μητέρων καταβάλλει τὰ ἐξοδα τὸ Ἴδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, διὰ δὲ τὰ βρέφη τῶν ἐργαζομένων μητέρων ἀλλὰ μὴ ἔχουσῶν ἀσφάλισιν, ὅπως εἶναι αἱ παραδουλεῦτραι, ὑπηρετρίαι κτλ., ἡ εἰσαγωγή των γίνεται δωρεάν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν περιθάλπομένων βρεφῶν. Οὗτος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀνώτερος τῶν τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ τὴν καλὴν περίθαλψιν τῶν βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους μεγαλυτέρας ἀσφαλείας ἀπὸ τὰ λοιμῶδη νοσήματα. Ἐὰν δὲ συμβαίνει τὰ βρέφη νὰ εἶναι περισσότερα, τότε τὸ Ἴδρυμα πρέπει νὰ διαιρηθῆ ἀναλόγως εἰς δύο ἕως τρία τμήματα τελείως κεχωρισμένα καὶ ἀνεξάρτητα ἀλλήλων καὶ τὰ ὅποια δυνατὸν νὰ ἔχουν κοινὰ τμήματα μόνον τὸ πλυντήριο καὶ τὸ μαγειρεῖον.

Πρόγραμμα ἐργασίας. Τὰ βρέφη τὰ φέρουν αἱ μητέρες των ἢ ἄλλο συγγενικὸν πρόσωπον τὸ πρῶν κατὰ τὴν κεκανονισμένην ὥραν, καὶ δι' εἰδικῆς αἰθούσης παραλαβῆς εἰσάγονται εἰς τὸ Ἴδρυμα μετὰ προηγουμένην διαπίστωσιν τῆς ὑγείας των ὑπὸ πεπειραμένης Ἀδελφῆς ἢ ὅποια ἐλέγχει τοῦτο καὶ ἀπὸ πληροφορίας τῆς μητέρας. Ἐὰν ἢ Ἀδελφῆ ἀντιληφθῆ τὸ παρα-

μικρὸν περὶ νόσου δὲν παραλαμβάνει τοῦτο ἀλλὰ τὸ ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπίτι του μέχρις ὅτου ἀποκατασταθῆ πλήρως ἡ ὑγεία του. Μετὰ τὴν παραλαβὴν, τὸ βρέφος ἐκδύεται, φορεῖ ἐνδύματα τοῦ Ἰδρύματος, λαμβάνει τὸ λουτρόν του, ζυγίζεται καὶ τοποθετεῖται ἐπὶ τῆς κλίνης του διὰ τὴν περαιτέρω ἀγωγὴν. Τοῦτο διατρέφεται τεχνητῶς καὶ τυγχάνει περιποιήσεων καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, παραλαμβάνεται ὑπὸ τῆς μητρὸς του μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας της καὶ μεταφέρεται εἰς τὴν οἰκίαν της ἵνα τὸ ἐπαναφέρῃ τὴν ἐπομένην πρωινήν κ.ο.κ.

Τὸ πρόσωπικὸν τοῦ Ἡμερησίου Βρεφοκομείου εἶναι ὁ Παιδιατρός, ἡ Διευθύνουσα Ἐπισκεπτρία Ἀδελφῆ, αἱ Βρεφοκόμοι Ἀδελφαί, τὸ διοικητικὸν καὶ ὑπηρετικὸν προσωπικόν. Αἱ Βρεφοκόμοι πρέπει νὰ ἀντιστοιχοῦν μία διὰ κάθε 5-6 βρέφη.

Νομικὴ ὑπόστασις τοῦ Ἰδρύματος. Τοῦτο εἶναι κρατικὸν Ἴδρυμα ἢ νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ἢ καὶ ἰδιωτικῆς ἀγαθοεργοῦ πρωτοβουλίας κατὰστημα, ὅπως εἶναι ἡ Παπαστράτειος Στέγη, τὸ Μαλλιοπούλειον κλπ. Ταῦτα πρέπει νὰ ὀνομασθοῦν μὲ ὀνομασίας ἀνταποκρινομένας πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ περιεχόμενον τούτων, ἤτοι ὡς Ἡμερήσιον Βρεφοκομεῖον καὶ Νηπιοκομεῖον Παπαστράτου κλπ., τὸ ὅποιον τηρεῖται διεθνῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ, ὡς εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθόν.

Μετὰ τὸν Βρεφοκομικὸν Σταθμὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι Ἴδρυμα προοριζόμενον διὰ βρέφη ποὺ ἔχουν τὰς μητέρας των καὶ τὰ περιποιῶνται, καὶ μετὰ τὰ Ἡμερήσια Βρεφοκομεῖα καὶ Θαλάμους Θηλασμοῦ, ποὺ προορίζονται διὰ τὴν περίθαλψιν βρεφῶν ἐργαζομένων μητέρων, θὰ ἴδωμεν τὰ μέσα καὶ μέτρα ποὺ χρησιμοποιοῦνται πρὸς περίθαλψιν τῶν βρεφῶν τὰ ὅποια στεροῦνται ὅπως ὀδηγεῖ τῆς μητρὸς των, ὅπως εἶναι τὰ ἐξώγαμα, τὰ ἐγκαταλελειμμένα, τὰ εὐρεθέντα ἔκθετα, τὰ ὄρφανὰ καὶ ἀπροστάτευτα, τὰ κακοπαθοῦντα καὶ ἠθικῶς ἐγκαταλελειμμένα λόγῳ ἀναξίων πρὸς ἀνατροφὴν γονέων κλπ. Ἀλλὰ πρὸ αὐτῶν ἄς ἴδωμεν τί εἶναι ἔκθεσις καὶ τί ἀπόθεσις βρέφους. (Συνεχίζεται)

ΑΝΑΙΜΙΑ ΚΑΙ ΚΥΗΣΙΣ*

Υπό

ΦΑΙΔΩΝΟΣ ΦΕΣΣΑ

Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου Αιμοδοσίας
τοῦ Μαιευτηρίου («Ἀλεξάνδρα»)

Πρόληψη καὶ θεραπεία

Γιὰ τὴν ἀναιμία τῆς ἐγκυμοσύνης, τὸ καλύτερο ποῦ ἔχομε νὰ κάνωμε εἶναι νὰ τὴν προλάβωμε. Καὶ ἐδῶ ἰσχύει ὅ,τι εἶναι σωστὸ καὶ γιὰ τὴν ὑπόλοιπη ἱατρικὴ, ἢ προληπτικὴ θεραπεία. Μιὰ τέτοια πρόληψη ἐπιβάλλεται σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ὅπου ἡ ἀναιμία κινδυνεύει νὰ ἀναπτυχθῇ λόγῳ προηγηθείσης ἢ συνεχιζομένης κακῆς ἢ, γενικώτερα, ἐλλιποῦς διατροφῆς. Ἀκόμα περισσότερο ἐπιβάλλεται ὡσὰκις προηγήθηκα ἄλλες κυήσεις, ποῦ θὰ ἔχουν ἤδη «ἀφαιμάξει» τὸν ὀργανισμό τῆς γυναίκα.

Κύριο, ἐπομένως, μέλημα ὅσων παρακολουθοῦν ἐγκύους γυναίκα εἶναι νὰ τοὺς δώσουν ὁδηγίες γιὰ μίαν πλήρη, ποικίλη καὶ πλούσια σὲ λευκώματα διατροφή, καθ' ὅλη τὴν διάρκειαν τῆς κυήσεως. Ἄν τοῦτο δὲν ἦταν δυνατόν νὰ γίνῃ, εἰδικὰ τοὺς πρώτους μῆνες τῆς ἐγκυμοσύνης, τότε εἶναι ἀπαραίτητο νὰ συμπληρωθῇ τὸ διαιτολόγιον μὲ φάρμακα ποῦ περιέχουν βιταμίνες σὲ ποσότητες διπλάσιες ἢ τριπλάσιες τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν ἐνὸς ἐνηλίκου ατόμου.

Τὸ κυριώτερο ὅμως συμπλήρωμα τῆς διατροφῆς μιᾶς ἐγκύου εἶναι ὁ σίδηρος. Ὅπως τονίσαμε στὴν ἀρχή, ἡ ἔλλειψις σιδήρου εἶναι ἡ συνηθέστερη αἰτία ἀναιμίας στὴν ἐγκυο γυναίκα. Εἶναι δὲ τόσο συχνὴ αὐτὴ ἢ σιδηροπενικὴ ἀναιμία τῶν ἐγκύων, ὥστε εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ χορήγηση σιδήρου σὲ ὅλες τὶς ἐγκυες γυναί-

κες. Σήμερα εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζωμε καλὰ πότε πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἡ χορήγηση αὐτῆ καὶ πόσος σίδηρος πρέπει νὰ δοθῇ γιὰ νὰ μὴν ἀναπτυχθῇ ἡ σιδηροπενικὴ ἀναιμία. Εὐτυχῶς τοὺς πρώτους μῆνες τῆς ἐγκυμοσύνης, ὅταν ὑπάρχουν στομαχικὲς διαταραχὲς καὶ ἐνδέχεται νὰ μὴν εἶναι καλῶς ἀνεκτὸ ἓνα φάρμακο ποῦ περιέχει σίδηρο, ἡ χορήγηση σιδήρου δὲν χρειάζεται. Ἐξαίρεση τοῦ κανόνος αὐτοῦ ἀποτελοῦν βέβαια οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες ποῦ ἔχουν ἤδη ἀναιμία, ἀλλὰ ἐκεῖ ὁ σίδηρος θὰ δοθῇ γιὰ θεραπευτικούς λόγους. Γιὰ μιὰ ἱκανοποιητικὴ προφύλαξη ὅμως ἀρκεῖ νὰ ἀρχίσωμε νὰ δίδωμε σίδηρο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἔκτου μηνὸς τῆς ἐγκυμοσύνης. Διότι ἀπὸ τότε ἀρχίζει νὰ χρειάζεται περισσότερο, καὶ τότε ὁ ὀργανισμὸς τὸν ἀπορροφᾷ καλύτερα, δηλαδὴ ἀπορροφᾷ μεγαλύτερη ἀναλογία ἀπὸ τὴν συνολικῶς χορηγομένη ποσότητα.

Ἡ προφύλαξη αὐτὴ πρέπει νὰ συνεχισθῇ μέχρι τέρματος τῆς κυήσεως. Εὐτυχῶς ἡ προφυλακτικὴ θεραπεία δὲν στοιχίζει πολὺ. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἀκριβὰ σκευάσματα σιδήρου, ἀλλὰ εἶναι ζήτημα ἂν ὑπερέχουν ἀπὸ τὰ κοινόχρηστα δισκία θεικοῦ σιδήρου, τὰ ὁποῖα στοιχίζουν ἐλάχιστα καὶ τὰ ὁποῖα περιέχουν πολὺ μεγάλη ἀναλογία (30% περίπου) μεταλλικοῦ σιδήρου. Τρία τέτοια δισκία συνήθως εἶναι ἀρκετὰ γιὰ μιὰ καλὴ προφύλαξη, ἐφ' ὅσον θὰ τὰ παίρνη ἡ γυναίκα συνεχῶς σ' ὅλο τὸ διάστημα τῶν τελευταίων τεσσάρων μηνῶν τῆς ἐγκυμοσύνης. Πρέπει νὰ λαμβάνονται πάντα μετὰ τὸ φαγητὸν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους ὑπ' ἀριθ. 17 καὶ τέλος.

και πρέπει να εξηγήσωμε στην γυναίκα ότι αυτά—καθώς και όλα τα σιδηροδχα σκευάσματα—χρωματίζουν τα κόπρανα μαύρα, για να μην τρομάξη. Μόνον στην σπάνια περίπτωση που ό χορηγούμενος σίδηρος δεν είναι καλά ανεκτός από την γυναίκα, θα καταφύγωμε σε άλλο σκευάσμα σιδήρου ή σε χορήγηση δι' ενέσεων. Άλλά αυτές οι περιπτώσεις άφορούν άποκλειστικώς τους ιατρούς, και άπ' αυτών εξαρτάται, πολλές φορές κατόπιν συνεννόσεως με ειδικόν, πώς θα αντιμετωπισθής κάθε περίπτωση. Η προφύλαξη όμως είναι ζήτημα τόσον μαιευτήρων όσον και μαιών, και εδρυχώς δεν παρουσιάζει προβλήματα, ούτε καν οικονομικά, διότι το σύνολον των έξόδων τής προφυλάξεως στοιχίζει ελάχιστα.

Κοντά στο σίδηρο, πολύτιμα είναι τα φρούτα ή οι χυμοί αυτών, κυρίως των έσπεριδοειδών, καθώς και τα πράσινα χόρτα ως πηγή ώρισμένων βιταμινών άπαιτήτων για την αίμοποίηση. Αυτά εδρυχώς άποτελούν συνήθως σταθερό συμπλήρωμα τής διατροφής στην Ελλάδα, και έτσι ή άναιμία από έλλειψη ώρισμένων βιταμινών, όπως π.χ. το φυλλικόν δξύ, είναι εκτάκτως σπάνια.

Εάν βέβαια ή έγκυος γυναίκα παρουσιάζη άναιμία, παρά την όρθη προφύλαξη με όρθη διατροφή, με σίδηρο ή και με συμπλήρωμα βιταμινών, τότε το πρόβλημα της άνήκει πλέον στην δικαιοδοσία του Ιατρού, τόσο από την πλευρά τής διαγνώσεως τής αιτίας και τής φύσεως τής άναιμίας, καθώς και τής θεραπείας τής.

Μερικές φορές το πρόβλημα είναι αρκετά περίπλοκο.

Σημασιαν έχει οι παρακολουθούντες μι άγκυο, που ίσως και σε προηγούμενες κυήσεις να παρουσίαζε άναιμία, να έχουν ύπ' όψιν τους τις αρκετά συνηθισμένες στον τόπο μας κληρονομικές άναιμίες. Πολλές φορές, όπως ήδη έλέχθη, αυτές γίνονται πιό εκδηλες και έτσι έρχονται στην επιφάνεια επ' ευκαιρία τής έγκυμοσύνης. Και εδδω το πρόβλημα είναι ιατρικόν, δηλαδή πρόβλημα θεραπευτικής αντιμετωπίσεως μάλλον και όχι προφυλάξεως. Όμως ή πρώτη διαπίστωση, ότι κάτι άνώμαλο ή άσυνήθιστο συμβαίνει, πάλι θα γίνη από όσους παρακολουθούν την έγκυον εξ άρχής, και έπομένως αυτοί θα φροντίσουν να παραπεμφθής ή γυναίκα στο ταχύτερον εκεί όπου μπορεί να γίνη ή όρθη διάγνωση και ή όρθη άγωγή.

* * *

Τελικά θα ήθελα να ξανατονίσω ότι με καλή προφύλαξη μπορεί να άποφευχθής ή μεγίστη άναλογία των άναιμιών τής κυήσεως. Το βάρος για την έγκαιρη και άποτελεσματική προφύλαξη πέφτει εις τους μαιευτήρες και τις μαιές, και αυτοί μπορούν με μηδαμινό πρόσθετο κόπο και ελάχιστη οικονομική επιβάρυνση για την έγκυο να επιτύχουν να την φέρουν μέχρι τέρατος τής κυήσεως χωρίς άναιμία και χωρίς τις επιπλοκές αυτής, που μόνον πρόσθετους κινδύνους και κόπους, και βεβαίως και έξοδα, δύνανται να φέρουν.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ ΝΕΟΝ ΕΜΒΟΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΛΑΡΑΣ

Ρότσεστερ. — 'Ο Άμερικανός Ιατρός Δόκτωρ Σάμουελ Κάτς, όμιλών ένώπιον Ιατρικού συνεδρίου συνελθόντος ένταύθα, έδήλωσεν ότι εις τα έργαστήρια Ιατρικής του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ διεξήχθησαν επί δύο και ήμισυ έτη πειράματα διά νέου έμβολιασμού κατά τής Ιλαράς. 'Ο Δρ Σάμουελ Κάτς έδήλωσεν ότι επί 4.000 μαθητών εις τους όποίους έγένητο ένωση του έν

λόγω νέου έμβολίου ούδεις έπαθεν Ιλαράν, μολονότι ώρισμένοι εξ αυτών παρουσίαζαν προδιάθεσιν έναντι τής άσθενείας. Έξ άλλου, ως έδήλωσεν ό Δρ Κάτς, τα πειράματα δεικνύουν ότι ή Ισχύς του έμβολίου παρατείνεται διά βίου, και διηυκρίνισεν ότι δεν είναι εις θέσιν να ελπίη από τουδε τόν χρόνον καθ' όν το έμβόλιον θα παραδοθής εις την χρήσιν του κοινού.

ΔΥΣΠΑΡΕΥΝΙΑ

Υπό

Δρος ΠΑΝ. ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Βοηθού τῆς Β' Κλινικῆς
τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδης»

Ὁ ὅρος *δυσπαρευνία* χρησιμοποιεῖται σήμερα σὲ περιπτώσεις δυσχεροῦς ἢ ἐπωδύνου συνουσίας, καὶ γενικῶς ἐκεῖ πού οἱ σεξουαλικές σχέσεις δὲν καταλείπουν εὐχάριστον συναίσθημα, ἐνῶ τὸ *libido*, δηλαδή ἡ σεξουαλικὴ ὁρμή, εἶναι φυσιολογικό. Ἀρχικὰ ὁ ὅρος εἶχε τὴν σημασίαν τῆς δυσχερείας μόνον κατὰ τὴν συνουσίαν, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἡ ἔννοιά του διευρύνθηκε. Ἀπὸ πολλοὺς συγγέεται ἐσφαλμένα μὲ τὴν ψυχρότητα, ἐνῶ ἀποτελεῖ ἀπλῶς μία κατάστασι ἢ ὁποία μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σ' αὐτήν.

Ἡ αἰτία τῆς *δυσπαρευνίας* πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ καὶ στὰ δύο φῦλα, εἴτε στὴν ψυχικὴ σεξουαλικὴ σφαῖρα εἴτε σὲ ὀργανικὴν βλάβην τῶν γεννητικῶν τῶν ὀργάνων. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ ἄρρενος, ἡ πρόωμος ἐσπερμάτωσις, συχνὰ πρὸ τοῦ προδόμου τοῦ αἰδοίου, ἡ ἀτελής στῦσις ἢ ἡ ἐγωιστικὴ ἐπιδιώξις τῆς σεξουαλικῆς του ἱκανοποιήσεως ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς συντρόφου του, ἡ ἄγνοια ἐκ μέρους του ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνουσίας, τέλος οἱ διάφορες σεξουαλικές διαστροφές ἀποτελοῦν αἰτίες *δυσπαρευνίας* χωρὶς ὀργανικὸν ὑπόστρωμα βλάβης τῶν γεννητικῶν του ὀργάνων. Ἐξ ἄλλου οἱ συνήθεις ἀνατομικῆς βλάβης τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τοῦ ἄρρενος πού ὀδηγοῦν σὲ *δυσπαρευνίαν* εἶναι τὸ παρά φύσιν ἠϋξημένο μέγεθος αὐτῶν (ἐλεφαντίασις), οἱ συγγενεῖς διαμαρτίαι περὶ τὴν διάπλασιν τῆς οὐρήθρας (ὑπὸ-ἐπισπαδίας) καὶ τραυματικῆς βλάβης (ἀκρωτηριασμός, μεταβολὴ τῆς φυσιολογικῆς φούρας τοῦ πέους).

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ θήλεος, *δυσπαρευνία* χωρὶς ἀνατομικὰ ἐμπόδια μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ ἢ *δυσαρέσκειαν* πού τῆς προκαλεῖ ἢ παρουσία τοῦ ἄρρενος ἢ ὠρισμένου ἄρρενος, ψυχικῆς ἀναστολῆς γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο πού ὀδηγοῦν σὲ ἐπιβράδυνσιν ἢ καὶ σὲ ἄρσιν τοῦ ὄργασμοῦ, ὅπως π.χ. ἡ κατὰπνιξις τοῦ μὲ τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψιν ὅτι ἔτσι ἀποφεύγεται ἡ σύλληψις, τέλος δὲ ἡ ἀπώθησις καὶ ἡ ἐξωγεννητικὴ τοποθέτησις τῶν ἐρωτογενῶν κέντρων. Σὲ ὅλες αὐτὰς τὰς περιπτώσεις, παρὰ τὴν παρουσία συχνὰ ἰσχυροῦ *libido*, δὲν ἐπέρχεται ὄργασμός, ἢ φυσιολογικὴ ὑγρασις τοῦ κόλπου ἐλλείπει καὶ παραμένει ἔτσι ξηρός, ὀδηγώντας σὲ δυσχερῆ συνουσίαν, ἐνῶ διὰ τῆς προκλήσεως μικροεγκώσεων ἐκ τῆς τριβῆς ἢ συνουσία ἀποβαίνει ἐπωδύνου. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ διαχωρισμός τῆς διαταραχῆς σὲ *δυσπαρευνίαν* ἐκ *δυσχεροῦς* συνουσίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐξ ἐπωδύνου τοιαύτης ἀφ' ἑτέρου (Shaw) δὲν εὐσταθεῖ, δεδομένου ὅτι ἡ μία ὀδηγεῖ στὴν ἄλλη.

Οἱ συχνότερες ὅμως αἰτίαι τῆς *δυσπαρευνίας* στὴν γυναῖκα βασίζονται σὲ διάφορα ὀργανικὰ ἐμπόδια τῶν γεννητικῶν τῆς ὀργάνων κατὰ τὴν συνουσίαν. Τὶς περιπτώσεις ἐξ ἄλλου αὐτὰς θὰ κληθῇ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ εἰδικὸς ἢ ὁ γενικὸς γινατρὸς ἢ ἡ μαῖα στὴν καθ' ἡμέραν πράξι, ἐνῶ οἱ πρῶτες ἀνήκουν περισσότερο στὸν σεξολόγῳ ἢ στὸν ψυχαναλυτῆ. Τέτοιαι αἰτίαι εἶναι διαβρώσεις ἢ ἐλκώσεις τοῦ προδόμου τοῦ αἰδοίου ἢ τοῦ παρθενικοῦ ὑμένος, φλεγμονώδεις ἢ μὴ, ὀξεία φλεγμονὴ τοῦ κόλπου,

κραύρωσις και λευκοπλακία του αϊδοίου, διάφορες νεοπλασίες έδραζόμενες στο αϊδοίο ή στον κόλπον, βαρβολινίτιδες, πολύποδες της ουρήθρας, ουλώδεις στενώσεις του προδόμου ή του κόλπου, απότοκοι φλεγμονών ή έγκαιμάτων.

Στην κατηγορία αυτή ανήκει και ή μετεγχειρητική δυσπαρευνία, ήτοι ή άκολουθοῦσα μετά από διάφορες κολπικές έγχειρήσεις ή επεμβάσεις. Πρόκειται για τις συχνές περιπτώσεις στις όποιες ό γιατρός γίνεται έκούσια ή άκούσια πρόσενος μιās βαθειάς δυσαρμονίας στην σεξουαλική ζωή δύο ανθρώπων. Είτε δηλαδή προκαλεί ύπερβολική στένωσι του προδόμου ή του κόλπου ώστε να άποφευχθή μελλοντική ύποτροπή της χαλάσεως ή της προπτώσεως, είτε παραβλέπει την μεγάλη σημασία της μετεγχειρητικής δυσπαρευνίας και ύπολογίζει κακώς τό ευρος του κόλπου κατά την πλαστική του διόρθωσι. Ένίοτε ή στένωσις δέν είναι σημαντική κατά την έκτέλεσι της έγχειρήσεως, ενώ ή άκολουθοῦσα συρρίκνωσις της ουλής ή οι κλιμακτηριακές αλλοιώσεις, οι όποιες δέν έληφθησαν ύπ' όψιν κατά την έγχείρησι, προκαλοῦν δευτερευόντως δυσπαρευνία. Αυτό ισχύει κυρίως στις περιπτώσεις που ή συνουσία άποφύγεται μετά την έγχειρησιν από φόβο ότι μπορεί να είναι επώδυνος, όταν δέ γίνη επί τέλους προσπάθεια, άφου παρέλθη ή ευαισθησία, ή κλιμακτηριακή στένωσις έχει ήδη ένκατασταθή.

Οί Francis και Jeffcoate, σε πρόσφατη μελέτη επί της μετεγχειρητικής δυσπαρευνίας, την άποδίδουν στην όπισθία κυρίως κολποπερινεορραφία κατά τις διάφορες κολπικές πλαστικές. Έφ' όσον εξετέλεσθη μόνον προσθία κολπορραφία δέν παρετηρήθη στένωσις, ενώ μετά κολπική ύστερεκτομία ή δυσπαρευνία ώφείλετο σε παραμονή βραχέος κόλπου, ό όποιος όμως επί προπτώσεως παρατηρείται και προεγχειρητικώς. Και στις δύο περιπτώσεις δέν παρατηρείται καμμία μετεγχειρητική ευαισθησία. Αντιθέτως, μετά όπισθία κολπορραφία, και μάλιστα μετά κακή έκτέλεσι αυτής, παρατηρείται μεγάλη ευαισθησία στην οδλή του περιέου και στους έν τῷ βά-

θει μῦς αυτού, λόγω ύπερβολικής τάσεως, διαρκεί δέ άρκετόν χρόνον. Πολλές φορές επίσης τά ράμματα για την συμπλησίασι των άνελκτήρων τοποθετοῦνται σφικτά και ψηλά, ώστε κλείνουν τόν κόλπον στην μέση και τόν χωρίζουν σε δύο ευρύχωρα μέρη εμπρός και πίσω από τό σημείο αυτό (κλεψυδροειδής κόλπος). Οί συγγραφείς συνιστοῦν, ως έκ τούτου, την άποφυγήν της έκτελέσεως όπισθίας κολποπερινεορραφίας, έφ' όσον τελευταία άπεδείχθη πόσο λίγο συμβάλλει στην διόρθωσι της γεννητικῆς προπτώσεως και στην διατήρησι των στηρικτικῶν άποτελεσμάτων της πλαστικής.

Η δυσπαρευνία επίσης λόγω κακής συρραφῆς της περινεοτομῆς μετά τόν τοκετό είναι άρκετά συχνή. Κατ' αυτήν προκαλείται κυρίως ύπερβολική σύγκλεισις του προδόμου του αϊδοίου κατά την τοποθέτησι των ραμμάτων στο σημείο της μεταπτώσεως του κόλπου προς τό περιέο (χαλινός). Συνιστᾶται, ως έκ τούτου, ή άποφυγή τοποθετήσεως ραμμάτων στο σημείο αυτό μετά την ραφή της τομῆς του κόλπου και του περιέου, ώστε οι ίστοι να άνεύρουν την φυσικήν τους θέσι κατά την έπούλωσι.

Τέλος πρέπει να άναφερθῆ ότι ύπάρχουν γυναίκες που παραπονοῦνται για δυσπαρευνία μετεγχειρητικώς, ενώ ή εξέταση των γεννητικῶν όργάνων δέν την δικαιολογεῖ. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρείται συνήθως μειωμένο libido ή έλλειψις του, την όποιάν ή γυναίκα ζητεῖ να καλύψη με την ύποσυνείδητη παραδοχή μιās μετεγχειρητικής δυσπαρευνίας.

Σε όλες τις άναφερθεῖσες περιπτώσεις ή δυσπαρευνία γίνεται αισθητή κατά την στιγμή της συνουσίας μόνον, και μάλιστα κατά την είσοδο του πέους. Η δυσπαρευνία αυτή καλεῖται *επιπολής* ή *έξωτερική*.

Σε άλλες όμως περιπτώσεις ό πόνος είναι αισθητός βαθιά προς τόν Δουγλάσειο μετά την είσοδο του πέους στον κόλπο και κατά την διάρκεια της συνουσίας. Συχνά μάλιστα ό πόνος συνεχίζεται και μετά την συνουσία για πολλές ώρες. Η μορφή αυτή άποτελεῖ την *έν τῷ βάθει* ή *έσωτερική* *δυσπαρευνία*, ό πόνος δέ κατ' αυτήν είναι πολύ ισχυρός, ώστε συχνά ή συνουσία γίνεται

άνεφικτη. Αύτη όφείλεται σέ ευαισθησία στόν Δουγλάσειο, ή όποία είναι αισθητή και κατά τήν γυναικολογική εξέταση. Είναι μάλιστα δυνατόν ή γυναίκα νά δηλώση κατ' αύτην ότι ό πόνος μοιάζει μέ εκείνον κατά τήν συνουσία. 'Η ευαισθησία αύτη προκαλείται συχνά από τήν πρόπτωση των ώθηκών στο Δουγλάσειο, όπως σέ όπισθία κλίσι και κάμψι τής μήτρας. Οί ώθηκες, έξ άλλου, γίνονται ευαίσθητες σέ φλεγμονές, συμφύσεις ή σκληροκυστικές αλλοιώσεις αύτων. 'Επίσης μεγάλες ευαίσθητες ώθηκες βρίσκει σέ γυναίκες οί όποίες εφαρμόζουν τήν διακεκομμένη συνουσία ώς προφυλακτικό μέτρο κατά τής συλλήψεως. 'Αλλοτε ή ευαισθησία όφείλεται σέ πνευλική ένδομητρίωσι, και μάλιστα των ίερομητρικών συνδέσμων, ή σέ παρουσία σοκολατοειδών ή άλλων κύστεων κατά τόν Δουγλάσειο, αναφέρονται δέ περιπτώσεις πού ή έν τώ βάθει δυσπαρευνία προκαλείτο από έκκολπωματίδιδα τού έντέρου (σιγμοειδούς). Τέλος ή περι τήν κλιμακτήριον έν τώ βάθει δυσπαρευνία αποδίδεται στην «χρονια άτροφική παραμητρίτιδα», δηλαδή μία συρρικνωσι τού πνευλικού συνδετικού ιστού (ίερομητρικών κλπ. συνδέσμων), όρμονικώς μάλλον αιτιολογίας.

'Η βαθειά σ η μ α σ ί α τής δυσπαρευνίας για τήν άρμονική συμβίωσι δύο έτεροφύλων, νόμιμη ή μή, είναι φανερή. 'Ο πόνος ή άπλως τó αίσθημα τής δυσπαρεσκείας ύποχρεώνει τó άρρεν ή τó θήλυ ή και τούς δύο νά αντιμετωπίσουν τήν συνουσία μέ δέος και νά αναστέλλουν συνεχώς τήν επέλευσι τού όργασμού, μέχρις ότου οδηγηθούν στην πλήρη σεξουαλική ψυχρότητα. 'Αλλοτε ό ένας από τούς δύο ανάζητεί τήν σεξουαλική ικανοποίησι σέ ζένα έδάφη, έφ' όσον θεωρεί τόν άλλο υπεύθυνο για τήν αισθησιακή του άποτελμάτωσι, προκαλώντας έτσι τήν διάλυσι τής συμβιώσεως. Τοϋτο συμβαίνει πρό παντός όταν ύπάρχη προηγουμένη πείρα, πού χάρισε τήν ικανοποίησι τής σεξουαλικής άπολαύσεως και πού δίνει τήν αυτοπεποίθησι ότι αυτός είναι φυσιολογικός και άνεύθυνος για τήν ύπάρχουσα άνωμαλία. Βασικά, έφ' όσον έγκατασταθή ή ψυχρότης

στην γυναίκα, καταλαμβάνεται αύτη από αίσθημα κατωτέροτης και συχνά ψάχνει νά βρή τó κατάλληλο άρρεν πού θά τήν βγάλη από τó αδιέξοδο, καταλήγοντας έτσι στην πορνεία· λίγες είναι αυτές πού θά ύπομείνουν στωικά τήν μοϋρα τους. 'Εξ άλλου, πολλές νευρωτικές καταστάσεις ξεκινούν συχνά από τήν ψυχική αύτη άναστάτωσι. 'Ο R. Frank π.χ. αναφέρει ότι 55% των περιπτώσεων δυσπαρευνίας οδηγούν σέ ψυχονευρώσεις, και κυρίως αυτές στις όποιες δέν παρατηρείται σαφής ανατομική αίτια.

Δέν είναι, όμως, ή γυναίκα μόνον πού ύποφέρει ψυχικά στην δυσπαρευνία. Πολλές φορές καταλαμβάνεται και ό άνδρας από σύμπλεγμα ένοχής και θεωρεί τόν εαυτό του άνίκανο νά προσφέρει στην σύντροφό του και στόν ίδιον τήν σεξουαλική ικανοποίησι. 'Ετσι αναπτύσσεται μέσα του ένα σύμπλεγμα κατωτέροτης, πού περιπλέκει έτσι μάλλον τήν κατάστασι. Είναι, βέβαια, αδύνατον νά ύπολογισθή σέ πόσες περιπτώσεις συμβιώσεως ή δυσπαρευνία άπετέλεσε τó βασικό αίτιο τής διαλύσεως των, λόγω τού αύστηρώς άπορορήτου των σεξουαλικών σχέσεων· όμως, σύμφωνα μέ τις έρευνες των Kinsey, Pomeroy, Martin και Gebhardt, ή αναλογία είναι έκπληκτική.

Πλήν των καθαρως ψυχικών διαταραχών, ή δυσπαρευνία φαίνεται ότι προκαλεί και ό ρ γ α ν ι κ έ σ β λ α β ε ς. Είναι, δηλαδή, γνωστό ότι ό σεξουαλικός όργασμός κατά τήν συνουσία αρχίζει μέ μία έντονη υπεραιμία όλων των πνευλικών όργάνων και κυρίως των γεννητικών, ή όποία ύποχωρεί όταν ό όργασμός ολοκληρωθή μέ τήν ικανοποίησι του. Στη δυσπαρευνία, όμως, ένω τó ύπάρχον φυσιολογικό libido προκαλεί τήν υπεραιμία, ή έλλειψις τής σεξουαλικής ικανοποιήσεως δέν αίρει τήν συμφορήσι τής μικρής πύελου, μέ άποτέλεσμα τήν άνάπτυξι πολλών όργανικών άνωμαλιών, τις όποιες έμελέτησε και περιέγραψε λεπτομερώς ό Kehrer. 'Ετσι ό συγγραφέας άπέδωσε στην δυσπαρευνία μία υπερτροφία των γεννητικών όργάνων, δημιουργία διαβρώσεων και «ώαρίων Naboth» στόν τρά-

χηλο, τραχηλική υπερέκκρισι, ανάπτυξι πολυπόδων και ίνομυωμάτων στη μήτρα, υπερτροφία του ένδομητρίου, κυστική εκφύλισι και ανάπτυξι κύστεων στην ωοθήκη, πρόκλησι κισσῶν στὰ γεννητικά ὄργανα, δυσμηνόρροια κ.ά. Ἐπίσης παρεδέχθη τὴν ὑπαρξί, ἐκδηλώσεων νευροφυτικών διαταραχῶν ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ συστήματα, φθάνοντας ἴσως στὴν ὑπερβολή. Βασικὰ ὅμως εἶναι παραδεκτὸ ὅτι ἡ συνεχιζομένη δυσπαρευνία ἔμπορὲι νὰ ὀδηγήσῃ σὲ πολλὰς ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω διαταραχάς.

Λόγω τῆς στενῆς συνδέσεως τοῦ νευρικοῦ μὲ τὸ ὁρμονικὸ σύστημα ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς νευροψυχικῆς ἀναστατώσεως κατὰ τὴν δυσπαρευνία ἀφ' ἑτέρου, ὁ ρ μ ο ν ι κ ῆ ς δ ι α τ α ρ α χ ῆ ς τοῦ κύκλου ἀποδίδονται σήμερα στὴν συνεχῆ διέγερσι τοῦ libido κατ' αὐτὴν, ἡ ὁποία δὲν ὑποχωρεῖ λόγῳ τῆς μὴ ἱκανοποιήσεώς του. Συγκεκριμένα γίνεταί παραδεκτὸ ὅτι κατὰ τὴν δυσπαρευνία προκαλεῖται ὑπερέκκρισις τῶν γοναδοτρόπων ὁρμονῶν τῆς ὑποφύσεως, ἡ ὁποία ἐπιηράζει καὶ μεταβάλλει τὸν καταμήνιο κύκλου. Τοῦτο πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν προσπάθεια τῆς ὁρμονικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν διαταραχῶν τῆς ἐμμηνορροίας στίς περιπτώσεις αὐτές.

Ἡ σχέσις δυσπαρευνίας καὶ σ τ ε ι ρ ῶ σ ε ω ς δὲν ἀνταποκρίνεταί στὰ κοινῶς παραδεκτά, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἔλλειψις σεξουαλικῆς ἱκανοποιήσεως στὴν γυναῖκα συνεπάγεται ἀδυναμία συλλήψεως. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἀπλῆ ἐκσπερμάτισις πρὸ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ἀκόμα καὶ σὲ τελειῶς ψυχρῆς γυναῖκες, εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγήσῃ σὲ ἐγκυμοσύνη. Ὅπωςδὴποτε ὅμως ἡ στειρότης μιᾶς γυναίκας ἔμπορὲι νὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ τὴν δυσπαρευνία. Κατ' ἀρχὴν ἡ συχνὴ λόγῳ τῆς δυσπαρευνίας ἐκτὸς τοῦ κόλπου ἐκσπερμάτισις μειώνει τὶς πιθανότητες τῆς συλλήψεως. Ἐπίσης οἱ ὀργανικῆς ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν δυσπαρευνία, ὅπως π.χ. ἡ υπερτροφία τοῦ ένδομητρίου, ἡ τραχηλικὴ υπερέκκρισις καὶ διάβρωσις κλπ. εἶναι δυνατὸν νὰ παρεμποδίζουσι τὸν γονιμοποίησι ἢ τὴν ἐγκατάστασι τοῦ ἠαρίου στὸ ένδομήτριον. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀπουσία ὀργασμοῦ δὲν προκαλεῖ τὴν γνωστὴν κάθοδο καὶ ἀκολουθίως τὴν

ἀναρρόφησι τοῦ τραχηλικοῦ βλεννώδους βύσματος, ὡς καὶ τὴν διαστολὴν τοῦ μητρικοῦ στομίου καὶ τὶς συσπάσεις τῆς μήτρας, διὰ τῶν ὁποίων διευκολύνεται ἡ μετανάστευσις τῶν σπερματοζωαρίων πρὸς τὶς σάλπιγγας. Ἀντιθέτως, κατὰ τοὺς Kroger καὶ Freed, λόγῳ τῆς ψυχικῆς ἀναταραχῆς στὴν δυσπαρευνία, προκαλεῖται σπασμὸς τῶν σαλπίνγων, ὁ ὁποῖος ἐπιφέρει στειρώσι. Τέλος, κατὰ τὸν Rubin, ὁ ὀργασμὸς ἔμπορὲι νὰ μεταβάλλῃ ἕνα ἀνωορρηκτικὸν κύκλου σὲ ὠορρηκτικόν, πρᾶγμα πού δὲν συμβαίνει στὴ δυσπαρευνία.

Στίς δυσπαρευνικῆς γυναῖκες παρατηρεῖται ἄλλοτε μία ἰδιαίτερη μορφή στειρώσεως. Σ' αὐτὴν, οἱ γυναῖκες παραπονοῦνται γιὰ διαφυγὴ ἢ διαρροὴ τοῦ σπέρματος εὐθὺς μετὰ τὴν συνουσία (effluvium seminis). Τοῦτο ὀφείλεται σὲ ἀκούσια ἀποβολὴ τοῦ σπέρματος λόγῳ ἀσυνειδήτου μυικῆς συσπάσεως. Τὸ ψυχοπαθολογικὸν ὑπόστρωμα αὐτῆς τῆς συσπάσεως ἀποτελεῖ ἡ ἀπέχθεια πρὸς τὸ ἄρρεν ἢ ὁ φόβος ἢ ἡ δυσχέρεια ἢ ὁ πόνος κατὰ τὴν συνουσία.

Ἡ θ ε ρ α π ε ί α τῆς δυσπαρευνίας ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τὴν αἰτία της. Ἐφ' ὅσον τὰ αἰτία εἶναι ψυχικὰ, ἡ θεραπεία της εἶναι ἔργον μᾶλλον τοῦ ψυχιάτρου καὶ τοῦ ψυχναλοῦ παρὰ τοῦ γυναικολόγου. Μὲ τὴν κατάλληλη ψυχναλῶσι ἀνακαλύπτεται καὶ αἴρεται τὸ αἷτιον, ἐνῶ συγχρόνως προσφέρονται οἱ κατάλληλες συνθήκες γιὰ τὴν ἐπέλευσι καὶ τὸν συγχρονισμό τοῦ ὀργασμοῦ καὶ στὰ δύο μέρη. Συνιστᾶται πάντως ἡ στενὴ συνεργασία ψυχιάτρου καὶ γυναικολόγου, διότι ἀποτυχία τῆς ψυχοθεραπείας νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ὀργασμὸ θὰ ὀδηγήσῃ σὲ μεγαλύτερη ψυχικὴ ἀναστάτωσι. Ἐπίσης, ἐὰν εἶναι ἀναγκαῖον, δίδονται ὠρισμένες συμβουλές στὸν ἀδαῆ σύζυγο σχετικὰ μὲ τὰ μυστικὰ τῆς σεξουαλικῆς τέχνης. Τὸν πρακτικὸ ὅμως γιατρὸ ένδιαφέρουν οἱ περιπτώσεις στίς ὁποῖες ἡ δυσπαρευνία ὀφείλεται σὲ ἀνατομικοὺς λόγους. Ἡ ἀνακάλυψις τους πρέπει νὰ ἀκολουθῆται ἀπὸ τὴν ἄμεση ἄρσι τους, ὥστε νὰ ἀποφουχθῇ ἐγκαίρως ἡ ἐγκατάστασι διαφόρων νευρώσεων. Ἐτσι τὰ διάφορα τοπικὰ ἐμπόδια στὸν πρόδομον τοῦ αἰδοίου καὶ στὸν κόλ-

πο αίρονται συντηρητικῶς ἢ χειρουργικῶς. Πολλές μέθοδοι ἔχουν περιγραφῆ δια τὴν διεύρυνσι τοῦ κόλπου καὶ κυρίως τοῦ προδόμου τοῦ αἰδοίου. Ὅμοίως διορθοῦνται με λαπαροτομία καὶ οἱ διάφορες εὐαισθησίεσ τοῦ Δουγλασειοῦ (ἀφαίρεισι κύστεων, συνδεσμοπηξία κλπ.). Μέχρισ ὅτου ἀρθοῦν τὰ αίτια, συνιστᾶται ἡ συμπτωματικὴ ἀντιμετώπισι τῆσ καταστάσεωσ με τοπικὰ ἀναισθητικὰ (π.χ. ὑπόθετα Gynodal κλπ.)· τὰ φάρμακα ὅμως αὐτὰ παρουσιάζουν τὸ μειονέκτημα ὅτι ἀναστέλλουν συγχρόνως τὸ αἶσθημα τῆσ ἡδονῆσ καὶ τὴν ἐπέλευσι τοῦ ὄργασμοῦ. Ἐν ἀνάγκη, ἐπιβάλλεται ἡ ἀποχή, μέχρισ ὅτου ἀποκατασταθοῦν οἱ φυσιολογικῆσ συνθῆκεσ.

Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ τονισθῆ ἡ ἀνάγκη τῆσ ἀποφυγῆσ δημιουργίασ συνθηκῶν δυσπαρενίασ κατὰ τίεσ διάφορεσ πλαστικῆσ ἐγχειρήσειεσ ἡ κατὰ τὴν συρραφῆ τῆσ ἀπλῆσ περινεοτομίασ. Αὐτὸ θὰ γίνη ὅταν ὁ γυναικολόγοσ, ὁ γενικὸσ γιατρός ἢ ἡ μαία συνειδητοποιήσουν τὴν σημασία τῆσ δυσπαρενίασ καὶ τὴν εὐθύνη τουσ στὴν συνέχισι τῆσ ὁμαλῆσ σεξουαλικότητοσ ἢ στὴν διάλυσι μιᾶσ συμβιώσεωσ.

Ὁ κολεόσπασμοσ ἢ κολεωσμοσ (vaginismus) ἀποτελεῖ μία ἰδιαίτερη μορφή δυσπαρενίασ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ εἰσοδοσ τοῦ πέουσ στὸν κόλπον εἶναι δυσχερῆσ ἢ ἀνέφικτη λόγω εἰδικῆσ ἀντιδράσεωσ τῆσ γυναίκασ. Κατ' αὐτὴν παρατηρεῖται αἰφνιδίωσ προσαγωγή τῶν σκελῶν, σπαστικὴ σύσπασι τῶν μυῶν τοῦ περινεοῦ καὶ κυρίωσ τῶν ἀνελεκτήρων, λὸρδῶσιεσ ὑπὸ μορφὴν ὀπισθοτόνου καὶ ὡσ ἐκ τούτου κάθοδοσ τοῦ αἰδοίου σὲ χαμηλῶτερο ἐπίπεδο, ξηρότησ τοῦ κόλπου. Ἰδια ἀντίδρασιεσ παρατηρεῖται ὄχι μόνον κατὰ τὴν συνουσία, ἀλλὰ πολλῆσ φορέσ σὲ ἀπλῆ ἀπόπειρα γυναικολογικῆσ ἐξετάσεωσ.

Ὁ κολεόσπασμοσ ὀφείλεται σὲ τοπικὰ αίτια, ὅπωσ τὰ ἤδη ἀναφερθέντα στὴν δυσπαρενία, σὲ συνδυασμὸ με ψυχικὸ ἀγχοσ, ὅπωσ με τὸν φόβο τοῦ πόνου ἢ τῆσ ἀπωλείασ τῆσ παρθενίασ ἢ τῆσ συλλήψεωσ, με τὴν ἀπέχθεια στὸ ἄρρεν, με τὴν ἀφοσίωσι σὲ ἄλλον σύντροφο, ἢ σὲ συνδυασμὸ με ὑποσυνειδητεσ φοβίεσ λόγω σεξουαλικῶν ψυχικῶν τραυμάτων στὴν παιδικὴ ἡλικία. Ἐκ μέρουσ τοῦ ἄρρενοσ, ἡ ἐπίδειξι βίασ, βαρβαρότητοσ ἢ μερικῆσ ἀνικανότητοσ μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ στὴν γυναίκα κολεόσπασμο. Πάντωσ σὲ ὅλεσ τίεσ περιπτώσειεσ ψυχικὸ ὑπόστρωμα ἀποτελεῖ καὶ ἐδῶ ἡ νευρωτικὴ ἰδιοσυστασία τῶν γυναικῶν αὐτῶν.

Ἡ θεραπεία συνιστάται σὲ ἀποχή γιὰ ὠρισμένο χρόνο καὶ ἄρσι τῶν τοπικῶν αίτιῶν. Βασικὸν σημεῖον τῆσ θεραπείασ εἶναι ὅτι πρέπει νὰ πεισθῆ ἡ γυναίκα ὅτι ἡ θεραπεία τησ εἶναι ἀπλῆ. Ἀκολούθωσ εἰσάγονται στὸν κόλπο σὲ διαδοχικῆσ συνεδρίεσ εἰδικοὶ μεταλλικοὶ διαστολεῖεσ συνεχῶσ μεγαλυτέρασ διαμέτρου, ἀφοῦ ἡ γυναίκα λάβη τὴν στάσι τῆσ συνουσίασ. Ἡ σημασία τουσ ἐγκεῖται ὄχι τόσο στὴν προκαλουμένη διαστολή, ὅσο στὴν συνειδητοποίησι ἀπὸ μέρουσ τῆσ γυναίκασ ὅτι ὁ κόλποσ τησ εἶναι φυσιολογικὸσ καὶ ὅτι ἡ εἰσοδοσ ὄργανου σκληροτέρου καὶ παχυτέρου ἀπὸ τὸ πέοσ δὲν προκαλεῖ πόνο. Συχνὰ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐντυπωσιακὰ καὶ ἀποτελοῦν μία τεραστία ψυχικὴ ἐπιβράβευσι τοῦ ἔργου τοῦ γιατροῦ, ἐνῶ ἄλλοτε ἡ κατὰστασιεσ συνεχίζεται παρ' ὅλεσ τίεσ προσπάθειεσ. Στίεσ περιπτώσειεσ αὐτέεσ συνιστῶνται διάφοροὶ τύποὶ ἐγχειρήσεων πρὸσ αὔξησι τῶν διαστάσεων τοῦ κόλπου, ὡσ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ἔχουν ἐγκατασταθῆ διάφορα ψυχικὰ βιώματα, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν καὶ μετὰ τίεσ ἐγχειρήσειεσ τὸν κολεόσπασμο ἀναπότρεπτο.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ ΜΗΤΕΡΑΣ*

Τῆς

ΣΟΦΙΑΣ ΜΑΤΡΟΕΙΔΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ

14 Φεβρουαρίου 1943

Μιά συγκινητική σκηνή μου γεμίζει δάκρυα τὰ μάτια κάθε πού τῆ θυμάμαι. Πᾶνε μιά δεκαριά μέρες πού κόπηκες στο χεράκι με τὸ μαχαίρι. Τὸ αἷμα, πού ἔτρεχε ἀφθονο, σ' εἶχε τρομάξει, κι ὑψώνοντας ἀπελπισμένα τὸ κατακόκκινο δαχτυλάκι μου φώναζες: «Φίλησέ το, Μανούλα, φίλησέ το!» Ἔχεις συνηθίσει, σὲ κάθε σου χτύπημα νὰ ζητᾶς τὸ φιλάκι τῆς μάνας, πού κάνει τὸν πόνο νὰ σταματᾶ στο λεπτό. Φοβήθηκα μὴ μολύνω τὴν ἀνοιχτὴ πληγούλα καὶ τὸ φίλησα λίγο πιὸ πέρα. Καὶ καθὼς δὲν εἶδες νὰ γίνεται ἀμέσως τὸ θαῦμα, φώναζες δυνατώτερα: «Φίλησέ το καλὰ, Μανούλα, ὄχι ἐκεῖ, φίλησέ το γιατί πονάει...» Μ' ἔπιασε τέτοια συγκίνηση... Τί θὰ κάνω, μωρό μου, σὰ νοιώσω μπροστά στὸν πόνο σου τὴν ἀδυναμία νὰ τὸν γιατρέψω; Γιατί δὲ γίνεται, θὰ σ' τὸ μάθη μιά μέρα ἢ ζωὴ, πὼς δὲ φτάνει νὰ τὴν γιατρέψη, τὴν κάθε πληγὴ, τὸ φιλι τῆς μάνας... Μὰ ὡστόσο ἐσὺ κράτα τὴν παιδικὴ πίστη σου γιὰ τὴ δύναμή του... Ἴσως δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀνίσχυρο. Θᾶναι πάντα κοντά σου θερμὸ καὶ παρήγορο, κι ἄς μὴν εἶναι πανάκεια κάθε πόνο.

15 Φεβρουαρίου 1943

Βρισκόμαστε στο κρεβάτι, κι ἐγὼ κι ὁ πατέρας σου, ἀπὸ γρίπη. Ὁχι σοβαρὰ πράματα, μὰ τρομάξαμε πάλι γιὰ σένα. Μὴ τὴν κολλήσης καὶ ξαναπάθης βρογχικά. Βήχεις λιγάκι κι ἡ μυτούλα τρέχει... Γι' αὐτὸ 4-5 μέρες τώρα σοῦ κάνουμε ἐντριβές, πρωὶ καὶ βράδυ, σοῦ δίνομε λεμονάκι γιὰ τὸ λαϊμό, σταγόνες στὴ μυτούλα καὶ φάρμακο γιὰ τὸ βήχα. Μὲ ὅλα τούτα, θαρρῶ πὼς τῆ γλύτωσες, πρώτα ὁ Θεός. Μὰ ἄ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεύχος.

πόψε κάτι θὰ βοῦνιζε μέσ' στ' αὐτί σου, γιατί μου τῶδειχες λέγοντας: «Ἐκεῖ μέσα εἶναι ἓνα βαπόρι καὶ κάνει βού! βού!» Ἐδνυχῶς ἀποκοιμήθηκες καὶ πέρασε τὸ κακό.

Σήμερα διάβαζα ἓνα βιβλίο γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐξέλιξη τοῦ παιδιοῦ στο δεύτερο χρόνο. Στο τέλος ἔχει διάφορα τεστ. Νὰ διακρίνης σὲ μιά εἰκόνα 4 ἀντικείμενα ἀπὸ τὰ 7 πού ἔχει. Ἐσὺ διέκρινες καὶ τὰ 7. Καὶ παραπάνω ἂν εἶχε, θὰ τὰ ξεχώριζες. Ἀπὸ τέσσερις κινήσεις, νὰ κάνης τὶς τρεῖς. Ἄν σοῦ τὶς κάνω μιά μιά ὑποδειγματικά, τὶς ἀντιγράφεις ὅλες στὴ σειρά. Ἄν σοῦ τὶς κάνω καὶ τὶς τέσσερις μαζί, ἀντιγράφεις δυὸ-τρεῖς. Μὰ δὲ σ' ἔχω ἀσκήσει σὲ τέτοια καθόλου. Λέει τὸ βιβλίο πὼς ἓνα πολὺ ἔξυπνο παιδί διακρίνει ἓνα-δυὸ γράμματα. Ἐσὺ ἀπὸ ἐνὸς χρόνου ξεχωρίζεις τὸ Ο, μὰ ὅλοι μου λένε πὼς εἶμαι τρελλὴ νὰ κοραῶζω τὸ μυαλοδάκι σου. Γι' αὐτὸ σταμάτησα. Δὲ σοῦμαθα ἄλλο γράμμα. Ἐκεῖνο, τὸ μόνο πού σοῦμαθα, ἐξακολουθεῖς νὰ τὸ γνωρίζης. Λέει ἀκόμα πὼς τὸ ἔξυπνο παιδί ξέρει τώρα περίπου τρακόσιες λέξεις. Ἐσὺ θαρρῶ πὼς ξέρεις πολὺ περισσότερες. Τοῦλάχιστο ξαφνιαζομαι κάθε στιγμή μαζί σου. Ὅλα τῆς κοινῆς ὀμιλουμένης πού φτάνει τὸ μυαλοδάκι σου τὰ λές. Σχηματίζεις φράσεις μὲ 7-8 λέξεις καὶ τὰ ρήματα μπαίνουν σὲ ὅλους τοὺς βασικοὺς χρόνους. Τὰ τεστ τὰ πειραματίστηκες μ' ἐπιτυχία. Μόνο τὸν κύκλο δὲν κατορθώνεις ἀκόμα νὰ γράψης, ἂν καὶ τὸ κάθε σου σχέδιο ἔχει κυκλικὸ σχῆμα. Μανία πού ἔχεις ὅμως νὰ κάνης κάθε σου κίνηση μὲ τ' ἀριστερὸ χέρι! Θὰ συνηθίσω πιστεύω μὲ τὸ δεξι, γιατί ἐπιμένω πολὺ νὰ σὲ διορθώνω.

Ἐῆχαμε ἓνα ἄλλο ἀστεῖο σου τοῦτες τὶς μέρες. Θὰ τὸλεγα κουταμάρα, ἂν δὲν ἴταν

χαριτωμένο, σὰν κάθε λογάκι σου. Ἐχουμε στὸ γραφεῖο μιὰ θαλασσογραφία τοῦ Βαρβαρέσσου. Τὴν ξέρεις ἀπὸ καιρὸ, μὰ προχθὲς τὴν κοίταξες καλὰ καλὰ κι ἄξαφνα μοῦπες: «Ἡ θάλασσα! Νὰ ρίξουμε πέτρες μέσα;» Νὰ ἐνοοῦσες τάχα τὴν ἄλλη πού σου θύμιζε, ἢ θαρροῦσες πὼς εἶναι ἀληθινή και στὸ κάδρο;

Ὁ πατέρας σὲ κούρφεψε σήμερα μονάχος του. Τὰ μαλλάκια σου εἶχαν πολὺ μεγαλώσει και μπαίνανε στὰ ματάκια σου. Πῆρα τις ξανθὲς ἄκρες πού κόπηκαν και τις φύλαξα μὲ τ' ἄλλα σου θυμητάρια. Ὁ πατέρας δὲν εἶναι καλὸς κούρφας και, καθὼς δὲ στεκόσουν κιάλας, σὲ κούρφεψε ἄσκημα. Μὰ στὸ παράπονό μου πὼς σ' ἔκαμε ἄσκημο, μ' ἀποστόμωσε: «Δὲν ντρέπεσαι νὰ τὸ λές; ἄσκημαίει ποτὲ τ' Ἀντωνάκι;» Ἀλήθεια, ἄλλαξες μορφή, καθὼς φαίνεται πιὸ μεγάλο, ξεσκέπαστο τώρα, τὸ μέτωπό σου, μὰ πὼς μποροῦν νὰ σὲ δοῦν ἄσκημο τῆς μανούλας και τοῦ πατέρα τὰ μάτια;

24 Φεβρουαρίου 1943

Σήμερα ἐκλείσες τὰ δνὸ σου χρόνια. Νὰ τὰ ἑκατοστήσης, ἀγάπη μου. Πόσων χρόνων εἶσαι σήμερα σὲ ρωτοῦσαμε, και σὺ σήκωνες ἕνα δάχτυλο ἀπὸ τὸνα χέρι κι ἕνα ἀπὸ τᾶλλο, τὰ σταύρωνες κι ἔλεγε «γιά». Τόλεγε τόσο ἄστεϊα, πού ὄλοι σὲ ρωτοῦσαν και σὲ ξαναρωτοῦσαν. Σούφεραν τὸ καινούριο παλτό σου, δῶρο μιᾶς φίλης. Πηγαίνει θανμάσια στὰ ὄραϊα σου χρώματα. Ὁ πατέρας σ' ἀγόρασε ἕνα κροκόδειλο πού τὸν ἔχει καβάλλα ἕνα ἀραπάκι και τὸν κουνιτίζει και περπατᾷ. Σούφερε κι ἡ καλὴ θεία Ἰουλία ἕνα πακέτο βρώμη γιὰ τὴ σουπίτσα σου και λίγη φακὴ. Ἐἔχασα πὼς κι ἡ Αἰμιλία σοῦ χάρισε κουσκουσάκι μὲ ἀνὰ γιὰ νὰ κάνης φαγάκια. Δῶρο τῆς ἐποχῆς. Νὰ θραφή τὸ παιδί μας, νὰ μεγαλώση, αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο πού ἔχει σημασία γιὰ σήμερα.

Γιὰ τὴν ἐξέλιξή σου δὲν ἔχω πιὰ μέτρο. Τὰ λές ὅλα, κάνεις ὀλόκληρη ὀμιλία μονάχος σου, μὲ 3-4 φράσεις μαζύ, κι ἔχεις μιὰ εὐγλωττία πού δὲν τὴν φαντάζεται κανένας γιὰ ἕνα παιδί τῆς ἡλικίας σου. Γοῦστο πούχεις σὰ λές ἀσυνείδητα, δίχως τὴν πλή-

ρη τους κατανόηση, μερικὰ λογάκια! Ἐνὺ τρᾶμ ἦταν χαλασμένο στὶς Τζιτζιφιές σήμερα, και σὺ τὸ κοιτοῦσες και φώναζες: «Τὸ καημένο, τώρα χιὰ πεχιάνη.» Τί νὰ σημαίνει γιὰ σένα αὐτὴ ἡ λέξη; Κάποια καταστροφή βέβαια, πού σὲ κάνει νὰ βάζης τόση συμπόνια σὲ κείνη τὴν ἔκφραση «τὸ καημένο». Ἔτσι ἀρχίζει μὲς' στη συνειδησή σου ἡ ἱστορία τῆς κάθε λέξης. Ἀόριστα στὴν ἀρχὴ αἰσθάνεσαι τὴν ἀπόχρωση τοῦ νοήματός της, γι' αὐτὸ τὴν τοποθετεῖς και στὴ θέση της πάντα, κι ὕστερα, λίγο λίγο, ξεκαθαρίζεις τὴν ἐννοία της.

Ἀπὸ μικρὸ ἐκδηλώνεις κάποιο φόβο, σὲ κάθε καινούριο, μεγάλο και σκοτεινὸ. Εἶσαι τάχα δειλὸς ἢ εἶναι συνηθισμένο στὴν ἡλικία σου; Θέλω νὰ πνίξω αὐτὴ τὴ δειλία και σοῦ γνωρίζω ἀπὸ κοντὰ κάθε τι πού σὲ φοβίζει, σὲ πηγαίνω νὰ δῆς τὸ καινούριο και νὰ τὸ συνηθίσης, σοῦ λέω πὼς «σ' ἀγαπάει ἢ πόρτα και τὸ σκυλάκι» και σὺ πλησιάζεις δειλὰ δειλὰ ξαναλέγοντας «τ' ἀγαπάει». Ὅμως, σὰ φτάσης κοντὰ, σὰ νὰ σκέφτεσαι πὼς μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι σύμφωνο τὸ σκυλάκι, ἀπομακρύνεσαι πάλι. Εὐτυχῶς ξεφοβᾶσαι γρήγορα, και πιστεύω νὰ τὸ κατανικήσω, μὲ τὸ κατάματο κοίταγμα τῶν πραγμάτων, τὸ ἐνστικτο τοῦτο πού ξεφουτρώνει τόσο νωρίς.

Θέλω νὰ γίνης γενναῖος, «παλικυλὰς και λεβέντης» ὅπως ὁ ἴδιος λές, γιὰ νὰ εἶσαι πρόθυμος πάντα νὰ παλεῖς γιὰ τὸ ὄραϊο και τὸ καλὸ.

4 Μαρτίου 1943

Χτὲς σὲ ζύγιασα σὲ μιὰ πλάστιγγα ἐνὸς μαγαζιοῦ. Ἀδύνατο νὰ σταθῆς μονάχος σου. Ἀναγκάστηκε νὰ σὲ πάρη στὰ χέρια ὁ πατέρας νὰ ζυγιαστῆτε μαζύ, ὕστερα ζυγιαστῆτε μόνος, κι ἀπ' τὴ διαφορὰ τῶν δνὸ ζυγισμάτων εἶδαμε τὸ βᾶρος σου. Δέκα τρία κιλά, πάνω κάτω. Δέκα ὡς δεκάμιση ὀκάδες. Κανονικό, λένε τὰ βιβλία. Μὰ ἐγὼ φανταζόμουν πὼς θᾶσουν βαρύτερος. Τρῶς καλὰ και δὲ σοῦλειψε, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, τίποτε ἀκόμη. Μὰ τί νὰ γίνη; «Κατὰ τὸ Μαστρογιάννη και τὰ κοπέλια του.»

— Δὲν κοιτᾶτε τὸν ἑαυτό σας, μοῦπε μιὰ μέρα ὁ Χωρέμης, καθὼς παραπονοῖόνουν

γι' αὐτό. Ὅτε σεῖς οὔτε ὁ ἄντρας σας εἶναι παχύς· γιατί τάχα νάναι ὁ γιός σας;

Μπορεῖ νάχη δίκιο, μὰ ἐγώ, πού δὲν ἔχω ἀκόμα μορφοποιήσει γιὰ σένα ἄλλο ἰδανικό ἀπὸ τὴν ὑγεία, θέλω νὰ δένη σὲ σάρκα κρουστή καὶ σὲ κόκκινο μάγουλο ἢ κάθε μας στοργικὴ φροντίδα. Κι ὅσο, βέβαια, γιὰ κόκκινα μάγουλα δὲ σ' ἀπόλειψαν. Κάθε χειμῶνα πῆξει τὸ αἷμα σὲ δυὸ τριαντάφυλλα, ἔνα ἀπὸ κάθε σου μάγουλο, μὰ τὰ ποδαράκια δὲ στοργγγυλεύουν πολὺ. Θὰ γίνης τάχα ψηλός; Δὲν πιστεύω, ἂν εἶναι ἀλήθεια πὼς στὰ δυὸ χρόνια τὸ μπόι τοῦ παιδιοῦ εἶναι τὸ μισὸ ἐκεينوῦ πού θὰ πάρη στὸ τέλος. Εἶσαι τώρα 86 πόντους. Δὲ θᾶσαι σπουδαῖος ἄντρας μὲ τὸ διπλάσιο. Κι ἀπὸ ἕναν τόσο ψηλὸ πατέρα! Μὰ πάλι πού ξέρεις; Ἡ κοιλίτσα σου, ἀρεκτα στοργγγυλὴ ἀκόμη, μαρτυρᾷ μπόι μεγάλο.

Ἡ περίφημη πηγὴ σου πού νὰ κλείσῃ! Εἶναι ὁμως τώρα μονάχα ἐνάμισον δάχτυλο καὶ στένεψε ἀρεκτά. Ἄς ἐλπίσω πὼς τὸ μαλὸ, καθὼς ἔχει ἀπλοχωριά, θ' ἀναπτυχθῇ μὲ τὸ παραπάνω. Καὶ τότε χαλάλι, ἀγοράκι μου, οἱ ἀγωνίες πού τραβήξω μὲ τὸ φόβο τῆς «ὑπερφυσικῆς» πηγῆς σου. Σὰν κλείσῃ, θὰ σοῦ τίς γράψω λεπτομερῶς. Τώρα τρέμω. Ἡ Παναγία μαζί σου, νὰ δυναμώη τὰ κοκαλάκια καὶ νὰ στεριώη τ' ὀλοῖσιον τρυφερὸ κορμάκι πάνω σ' ἀδύναμα ποδαράκια. Εὐτυχῶς τρέχεις σὰν ἀλογάκι κι ὅλο χορεύεις στὸ κρεββατάκι. Ἀεικίνητο καὶ στὰ πόδια καὶ στὴ γλωσσίτσα.

18 Μαρτίου 1943

Ὅλα πᾶνε καλά, δόξα τῷ Θεῷ. Πρὸ παντός ἡ ἀντίληψή σου. Ἀπὸ καιρὸ εἶχα προσέξει πόσο εὐκολα μαθαίνεις τὰ τραγούδια. Σὲ βοηθοῦνε πολὺ οἱ ὁμοιοκαταληξίες, κι ἂν δὲν τὸ θυμάσαι ὀλάκερο σοῦ λέμε τὸν ἕνα στίχο καὶ λές ἐσὺ ἀμέσως τὸν ἄλλο. Ἔχεις κιάλας ἀποκτήσει τὴν αἴσθησιν τῆς ρίμας. Χτές, παίζοντας, κάναμε τὸν ἐξῆς διάλογο:

— Ἔχω ἕνα καλὸ παιδί, καὶ τὸ λένε...

— Ἀντωνί!

— Ἔχω ἕνα καλὸ παιδάκι, καὶ τὸ λένε...

— Ἀντωνάκι!

— Ἔχω ἕνα καλὸ παιδέλι, καὶ τὸ λένε...

— Ἀντωνέλι!

— Ἔχω ἕνα καλὸ παιδούλι, καὶ τὸ λένε...

— Ἀντωνούλι!

Οἱ συμπληρώσεις ἦταν ἀθόρμητες δικές σου, χωρὶς νὰ τίς ἔχομε ξαναπεῖ.

Δὲ βρίσκεις πιά καμμιά δυσκολία στὴ γλώσσα. Τὰ λές ὅλα σωστά καὶ πολὺ καθαρά. Ἀκόμα καὶ τὰ φάρμακα μὲ τὰ ξενικά τους ὀνόματα «Βιγεντόλ», «Δευκοπλάστ», «Μαντολέ» κλπ. Κι ὅσο γιὰ ἐξυπνάδα, δὲν πιάνεσαι. Χτές πήρες τὰ χαρτιά τῆς τράπουλας, κι ἐπειδὴ ὅ,τι πιάσεις τὸ κάνεις χωνάκια καὶ μύλους, τὰ κρύψαμε, δίχως νὰ τὸ πάρης εἰδηση, καὶ σοῦ βάλουμε στὴ θέση τους ἄλλα πολύχρωμα κι ἀνακατεμένα, ἀπὸ διάφορες παλιές τράπουλες. Ἐσὺ ὁμως ἐβαλες τίς φωνές:

— Δὲ θέλω τοῦτα... Δὲν εἶναι «ἀτά».

— Ἀὐτὰ εἶναι, παιδάκι μου, σοῦ φωνάζομε.

— Ὅχι, δὲν εἶναι κόκκινα!

Εἶχες προσέξει τὸ χροῶμα στὸ πίσω μέρος. Ἡ τράπουλα πού σοῦ κρύψαμε ἦταν πραγματικὰ κόκκινη ὅλη, ἐνῶ τὰ ἄλλα ἦταν ἀνάμεικτα, περισσότερα μπλέ. Ὁλόκληρη ἀποκάλυψη κάθε φράση σου, καὶ τὴ χαίρομαι σὰν νεόσταλη τ' οὐρανοῦ εὐλογία. Ἐνα βιβλίον ὀρθάνοιχο, τόσο ζωντανό, ἢ μικρὴ ὑπαρξή σου, πού μεγαλώνει κι ἀνοίγεται στὴ ζωὴ καὶ στὴ σκέψη. Κι ἐγώ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μητρικὴ περηφάνεια καὶ τὴν πλημμύρα τῆς εὐτυχίας, τρυγῶ ἀπὸ σένα καὶ τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον, νὰ παρακολουθῶ στὴν ἐξάισια ἀνθησὴ του, βῆμα πρὸς βῆμα, τὸ θεῖο λουλούδι πού λέγεται ἀνθρωπος. Πού γεννιέται ἀπὸ ἕνα σπόρο κι ἐκεῖνο, κι ἀνοίγεται καὶ βλασταίνει καὶ μπουμπουκιάζει κι ἀνθίζει γιὰ νὰ δεθῇ κάποια μέρα σὲ ὄραϊο καρπὸ. Τί μεγάλο μυστήριον! Τίποτ' ἄλλο δὲ μὲ τραβᾷ πιά. Τ' ὄραϊο σου ὄραμα, γιέ μου, ἔκρυψε ὅλη τὴν οἰκουμένη ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Τὸ ὄραϊο σου ὄραμα, γιέ μου! Κι ὁμως, πὼς μέσα σὲ μιὰ μόνη στιγμή συννεφιάζουν οἱ οὐρανοὶ καὶ χλωμιάζουν οἱ κόσμοι. Σὲ μιὰ ὄποψία γιὰ τὴν ὑγεία σου, σὲ μιὰ ἰδέα, ἀνόητη κάποτε, γιὰ κάποια ἀρρώστια πού σ' ἀπειλεῖ, αἰσθάνομαι ξαφνικὰ νὰ γροεμίζεται στὴν ψυχὴ μου κάθε χαρά.

(Συνεχίζεται)

Ο ΠΑΡΑΓΩΝ RHESUS

Υπό

ΧΑΡΑΣ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Διευθυνούσας Μαιευτηρίου
«Μαρίκα Ήλιάδη»

Ένα από τὰ σοβαρότερα προβλήματα τῆς νεογνικῆς περιόδου ἀποτελεῖ ὁ ἔντονος ἴκτερος. Οὗτος δυνατὸν νὰ ὀφείλεται εἰς ὑπαρξιν ἀσυμβασίας τινὸς εἴτε ὡς πρὸς τὸν παράγοντα Rhesus εἴτε ὡς πρὸς τὰς ομάδας AB0.

Πλὴν τοῦ ἱκτέρου τούτου ἐξ ἀσυμβασίας, συχνότερον δὲ μάλιστα, ἀναφαίνεται κατὰ τὴν νεογνικὴν περίοδον ἔντονος ἴκτερος χωρὶς νὰ ὑπάρχη σαφῆς καὶ βεβαία ἐρμηγεία τοῦ φαινομένου τούτου.

Ἀπεδόθη σημασία ἐν προκειμένῳ εἰς ἡπατικήν ἀνεπάρκειαν κατὰ τὴν νεογνικὴν περίοδον, ἂν καὶ τελευταίως δὲν ἐνοχοποιεῖται αὐτὸ τοῦτο τὸ ἥπαρ, ἀλλὰ ἡ ἀνωριμότης τοῦ συστήματος ἐνζύμων ἐντὸς τοῦ ἡπατικοῦ παρεγγύματος.

Εἰς τὴν παρούσαν μελέτην θὰ πραγματευθῶμεν ἐν ὀλίγοις μόνον τὰ ἀφορῶντα τὸν παράγοντα Rhesus. Ὁ παράγων οὗτος ἀνεκαλύφθη τὸ ἔτος 1940 ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν Landsteiner καὶ Wiener. Ἡ ὀνομασία προέρχεται ἐκ τινος εἴδους πιθήκου (Macacus Rhesus), με αἷμα τοῦ ὁποίου ἐγιναν τὰ πρῶτα πειράματα καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια περιέχουν τὸν ἐν λόγῳ παράγοντα.

Ὁ παράγων οὗτος εἶναι ἀντίγονον καὶ ὑπάρχει εἰς τὰ ἐρυθροκύτταρα ἀτόμων τινῶν τὰ ὁποῖα καὶ καλοῦνται Rh (+) θετικά, ἐνῶ τὰ ἄτομα τῶν ὁποίων τὰ ἐρυθροκύτταρα δὲν ἔχουν τὸ ἀντίγονον τοῦτο καλοῦνται Rh (—) ἀρνητικά. Τὸ ποσοστὸν τῶν Rh (—) ἀτόμων ὑπολογίζεται εἰς 15% διὰ τὴν λευκὴν φυλὴν. Ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τὰς στατιστικὰς τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ήλιάδη», ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ περιπτώ-

σεων τὸ ποσοστὸν τῶν Rh (—) ἀτόμων ἀνέρχεται μόνον εἰς 10,5% περίπου.

Ὁ παράγων Rhesus δὲν εἶναι ἀπλοῦν ἀντίγονον ἀλλὰ διακρίνεται εἰς τρεῖς κυρίως ομάδας, D, C, καὶ E, ἀκριβέστερον δὲ εἰς τρία ζεύγη, ἦτοι τὰ: D d, C c, καὶ E e. Ἐκ τούτων, τὸ ἀντίγονον τὸ ὁποῖον συχνότερον ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλονται αἱ πλείοται τῶν περιπτώσεων νοσήσεως εἶναι τὸ D, λέγοντας δὲ ἄτομον θετικὸν ἢ ἀρνητικὸν κατὰ Rhesus, ἐνοοῦμεν συνήθως ὡς πρὸς τὸ ἀντίγονον τοῦτο. Καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐτέρων ἀντιγονικῶν ομάδων εἶναι δυνατὸς βεβαίως, ἀλλὰ λόγῳ ἀκριβῶς τῆς σπανιότητος δὲν γίνεται συνήθως παρὰ μόνον κατόπιν εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ἐντολῆς τοῦ θεράποντος ἰατροῦ.

Διὰ νὰ προκληθῇ αἰμολυτικὴ νόσος τοῦ νεογνοῦ, πρέπει τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια τοῦ ἐμβρύου νὰ περιέχουν ἀντίγονον (ἐμβρυον Rh θετικόν), τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια τῆς μητρὸς (μήτηρ Rh ἀρνητικὴ). Ἐπομένως, ἐφ' ὅσον τὸ ἀντίγονον τοῦτο δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν μητέρα, τὸ ἐμβρυον ἔλαβε τοῦτο ἐκ τοῦ πατρὸς του. Ἦτοι διὰ τὴν πρόκλησιν αἰμολυτικῆς νόσου τοῦ νεογνοῦ ἐξ ἀσυμβασίας Rhesus, προϋποτίθεται τὸ ζεῦγος τῶν γονέων νὰ διαφέρει ἀπὸ ἀπόψεως ἀντιγόνων Rhesus, καὶ ἡ μὲν μήτηρ νὰ εἶναι ἀρνητικὴ, ὁ δὲ πατὴρ θετικὸς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, τὸ ἐμβρυον θὰ κληρονομήσῃ ὑποχρεωτικῶς τὸ πατρικὸν ἀντίγονον, ἦτοι θὰ εἶναι Rhesus θετικὸν ἐφ' ὅσον ὁ πατὴρ εἶναι ὁμοζυγώτης (D, D), ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἑτεροζυγώτου πατρὸς (D, d), δυνατὸν τὸ ἐμβρυον νὰ εἶναι Rh ἀρνητικόν, ὅτε οὐδεὶς

κίνδυνος αιμολυτικής νόσου υφίσταται.

Ἐπὶ Rh θετικοῦ ἐμβρύου κυοφορουμένου ὑπὸ Rh ἀρνητικῆς μητρός, τὰ ἀντίγωνα τοῦ ἐμβρύου, εἰσερχόμενα εἰς τὴν κυκλοφορίαν αὐτῆς, προκαλοῦν τὴν παραγωγὴν ἀντισωμάτων (αιμολυσίνας), ὅπως ἀκριβῶς γίνεται κατὰ τὴν παραγωγὴν ἀντισωμάτων εἰς τὸν ὀργανισμόν, ὅταν εἰσέρχωνται μικρόβια εἰς αὐτόν.

Τότε λέγομεν ὅτι ἡ μητέρα εὐαίσθητοποιήθη, ἢ εὐαίσθητοποιήσῃς δὲ αὐτὴ παραμένει ἐπ' ἄπειρον.

Κάτι ἀνάλογον ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ ὅταν ἡ μητέρα εἶναι Rhesus ἀρνητικὴ καὶ ὑποστῇ μετάγγισιν ἢ καὶ ἔνεσιν ἀκόμη Rh θετικοῦ αἵματος, ὁπότε καὶ πάλι εὐαίσθητοποιεῖται, ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τῆς μεταγγίσεως ἢ τῆς ἐνέσεως, πού παίζουσι τὸν ἴδιον ρόλον, ἔστω καὶ ἂν ἔγιναν καὶ εἰς τὴν παιδικὴν τῆς ἡλικίαν ἀκόμη.

Κατὰ τὴν πρώτην κύησιν, ὁ χρόνος πού ἀπαιτεῖται διὰ νὰ εὐαίσθητοποιηθῇ ἡ μητέρα καὶ ἡ μικρὰ σχετικῶς ποσότης τῶν ἀντισωμάτων τὰ ὅποια σχηματίζονται εὐνοοῦν τὸ ἐμβρυον, τὸ ὅποιον γεννᾶται ὑγιὲς καὶ δὲν προσβάλλεται ὑπὸ τῆς νόσου. Μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν πού προηγήθη μετάγγισιν ἢ ἔνεσιν Rh (+) αἵματος, εἶναι δυνατὸν τὸ πρῶτον παιδί τῆς Rh (—) μητέρας νὰ ἐμφανίσῃ τὴν αιμολυτικὴν νόσον. Εἰς τὰς ἐπομένας ὅμως κύησεις, ὁ ἤδη εὐαίσθητοποιηθεὶς ἐκ τῆς πρώτης κύησεως μητρικὸς ὀργανισμὸς, παράγει πολὺ ἐνωρίς ἄφθονα ἀντισώματα, τὰ ὅποια διὰ τοῦ πλακοῦντος μεταφέρονται εἰς τὸ ἐμβρυον, εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἐκδηλοῦται πλέον ἢ νόσος.

Περίπτωσιν νὰ γεννηθῇ τὸ δεύτερον, τρίτον, κλπ. παιδί ὑγιὲς ἀπὸ μητέρα εὐαίσθητοποιημένην ὑπάρχει μόνον ὅταν τοῦτο εἶναι Rh (—), ὅπως ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ ὅταν ὁ πατέρας εἶναι ἑτεροζυγῶτης.

Ἐπίσης ὑπάρχει περίπτωσις ἢ μητέρα νὰ μὴν εὐαίσθητοποιηθῇ ἀπὸ τὸ πρῶτον ἢ καὶ τὸ δεύτερον παιδί ὅταν αὐτὰ εἶναι Rh (—), ὁπότε τὸ ἐπόμενον παιδί θὰ εἶναι ὑγιὲς.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ τονισωμεν ὅτι αιμολυτικὴ νόσος δὲν ἀναπτύσσεται πάντοτε, ἔστω καὶ ἂν προϋπάρχουν αἱ θεωρητικαὶ προϋποθέσεις.

Ἡ νόσος θὰ ἀναπτυχθῇ μόνον ὅταν παραχθοῦν ἀντισώματα εἰς τὸν μητρικὸν ὀργανισμόν, τοῦτο δὲ πάλιν γίνεται μόνον ὅταν τὰ Rh (+) ἐρυθροκύτταρα τοῦ ἐμβρύου εἰσέλθουν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῆς μητρός, πρᾶγμα ὅπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε. Ὑπελογίσθη ὅτι τοῦτο γίνεται εἰς ἀναλογίαν μιᾶς περιπτώσεως ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἀσυμβάτων κύησεων.

Ἄλλ' ἡ εὐαίσθητοποιήσῃς τῆς μητέρας δὲν ἀφορᾷ μόνον τὸ παιδί, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν. Ἐὰν ὑποστῇ μετάγγισιν μὲ Rh (+) αἷμα, τότε τὰ ἤδη ὑπάρχοντα ἀντισώματα θὰ προκαλέσουν αιμόλυσιν εἰς τὰ ἐρυθρὰ αιμοσφαίρια τοῦ χορηγηθέντος αἵματος, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πρόκλησιν ἀντιδράσεως, ὡς π.χ. ρίγους, πυρετοῦ, αιμοσφαιρινουρίας ἢ καὶ θανάτου ἀκόμη.

Κληρονομικότης τοῦ παράγοντος Rhesus

Ὁ παράγων Rhesus μεταδίδεται διὰ τῶν γόνων τοῦ χρωμοσώματος τοῦ σπερματοζωαρίου καὶ ὠαρίου. Τρία ζεύγη Rh γόνων ὑπάρχουν εἰς τὸ ὠάριον καὶ τρία εἰς τὸ σπερματοζωάριον. Τὸ ἐμβρυον κληρονομεῖ μισὰ ἀπὸ κάθε γονέα. Τὰ τρία ζεύγη ἐνὸς θετικοῦ ἀτόμου παριστάνονται μὲ τὰ κεφαλαῖα γράμματα C, D, E, τοῦ δὲ ἀρνητικοῦ ἀτόμου μὲ μικρὰ c, d, e. Ὑπάρχουν περίπου 28 δυνατοὶ συνδυασμοί. Τὸ D εἶναι τὸ ἀντίγονον τὸ ὅποιον προκαλεῖ συνήθως τὴν ἀνωμαλίαν, διὰ τοῦτο καὶ θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς αὐτό. Ἀρνητικὰ ἄτομα ἔχουν τὸ ζεύγος d d, θετικὰ ἡμπορεῖ νὰ ἔχουν DD, ἢ D d. Ὅταν εἶναι DD, λέγεται Rh θετικὸς ὁμοζυγῶτης, διότι καὶ οἱ δύο γόνοι εἶναι ὅμοιοι. Ἐὰν εἶναι Dd, ἓνα ἀπὸ τὸ ζεύγος τῶν γόνων εἶναι θετικὸ καὶ τὸ ἄλλο ἀρνητικόν, καὶ αὐτὸ τὸ ἄτομον λέγεται ἑτεροζυγῶτης, διότι οἱ δύο γόνοι δὲν εἶναι ὅμοιοι.

Ἐὰν Rh ἀρνητικὴ γυναῖκα παντρευθῇ Rh ἀρνητικὸν ἄνδρα, οἱ γόνοι καὶ ἀπὸ τοὺς δύο γονεῖς θὰ εἶναι dd, ἔτσι τὸ παιδί θὰ εἶναι ἀρνητικὸν καὶ οὐδεὶς κίνδυνος υφίσταται.

Ἐὰν ὁ πατέρας εἶναι θετικὸς ὁμοζυγῶτης, οἱ γόνοι του εἶναι DD, ἔτσι ὅλα του τὰ παιδιά εἶναι θετικὰ Dd, καὶ ὑπάρχει κίνδυνος ἢ μητέρα νὰ γεννήσῃ παιδί προσβεβλημένο μὲ αιμολυτικὴ νόσο.

Εάν ο σύζυγος είναι θετικός έτεροζυγώτης Dd, μερικά από τα παιδιά του μπορεί να κληρονομήσουν τον άρνητικό γόνο, ο οποίος θα συνδυασθῆ με τῆς μητέρας τὸν άρνητικό έπίσης, όποτε τα παιδιά αυτά θα είναι Rh άρνητικά (dd) και δέν διατρέχουν κίνδυνον.

Ένα άλλο του παιδι ήμπορεί να κληρονομήσει από τὸν έτεροζυγώτην πατέρα του ένα θετικό γόνο D, όποτε τὸ παιδι θα είναι θετικό Dd, και τότε ύφίσταται κίνδυνος. (Όταν τὸ ζεύγος τῶν γόνων είναι Dd είναι θετικόν, διότι πάντοτε ο θετικός γόνος είναι επικρατέστερος τοῦ άρνητικοῦ.)

Μορφαι έκδηλώσεως τῆς αίμολυτικῆς νόσου

Αί μορφαι υπό τὰς όποιας δυνατόν να έκδηλωθῆ ή νόσος είναι αἱ ακόλουθοι:

1) Έβρουπλακούντιος ύδρωψ: Η μορφή αὕτη είναι ή σπανιώτε-ρα, αλλά και ή βαρύτερα συγχρόνως. Τὸ νεογνὸν γεννᾶται οίδηματώδες εἰς μέγαν βαθμόν, φέρει σημεῖα διαβροχῆς, ή κοιλία του είναι όγκώδης, λόγω διογκώσεως τοῦ ήπατος και τοῦ σπληνός, δυνατόν δὲ να συνυπάρχη ασκίτης, ίκτερος ή αίμορραγικαι έκδηλώσεις εκ τοῦ δέρματος ή άλλαχοῦ. Κατά τὴν μορφήν ταύτην, τὸ νεογνὸν γεννᾶται ήδη νεκρὸν ή άποθνήσκει συντόμως, χωρὶς να υπάρχη ο άπαράιττος χρόνος διά παροχήν άποτελεσματικῆς βοήθειας.

2) Άναιμική μορφή: Κατ' αὐτήν, προέχον σύμπτωμα είναι ή ώχροτης, ήτις δυνατόν να ύφίσταται κατά τὴν γέννησιν ή να καταστῆ έκδηλος τὰς ακόλουθους ήμέρας. Καὶ τὴν μορφήν ταύτην συνοδεύει σπληνομεγαλία άλλοτε άλλο βαθμοῦ, αναφαίνεται δὲ και ίκτερος συνήθως οὐχι έντονος, δυνάμενος να έκληφθῆ ως φυσιολογικός. Η θεραπεία τῆς μορφῆς ταύτης είναι συνήθως εύχερης διά μικρῶν συχνῶν μεταγγίσεων αίματος Rh άρνητικοῦ.

3) Συνήθης ίκτερική μορφή: Η μορφή αὕτη είναι ή συχνότερον άπαντωμένη. Χαρακτηρίζεται κυρίως εκ τοῦ ίκτέρου, όστις άρχεται από τοῦ πρώτου 24ώρου, σπανιώτερον από τῶν πρώτων ώρῶν, έτι δὲ σπανιώτερον ύφίσταται κατά

τὴν γέννησιν. Ο ίκτερος έπιτείνεται ταχέως, φθάνει τὸ ύψιστον σημεῖον τῆς έντάσεως του κατά τὴν 3ην ή 4ην ήμέραν, από δὲ τῆς 5ης ή 6ης ήμέρας συνήθως ύποχωρεῖ. Η έντασις τοῦ ίκτέρου γίνεται καταφανῆς εύχερῶς και διά τῆς άπλης έπισκοπήσεως τοῦ βρέφους, έλέγχεται όμως άκριβῶς διά τῆς καταμετρήσεως τῆς χολερυθρίνης τοῦ όρου τοῦ αίματος, ήτις δύναται να άνέλθη εἰς ύψηλά έπίπεδα. Πρόκειται περι έμμέσου (λιποδιαλυτῆς) χολερυθρίνης, όταν δὲ αὕτη φθάσῃ εἰς τὸ αίμα τὸ έπίπεδον τῶν 18-20 mg. %, ύφίσταται κίνδυνος προκλήσεως πυρηνικοῦ ίκτέρου, διά τῆς έμποτίσεως και άλλιοιώσεως τῶν νευρικῶν κυττάρων τῶν κεντρικῶν πυρήνων τοῦ έγκεφάλου, όστις θέτει εἰς άμεσον κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ νεογνοῦ. Εἰς τὰς έλαχίστας περιπτώσεις κατ' ός τὸ νεογνὸν έπιζῆ, έμφανίζονται συντόμως εν τῆ αναπτύξει του σημεῖα διανοητικῆς και σωματικῆς άναπηρίας.

Η μορφή αὕτη τῆς νόσου συνοδεύεται έπίσης υπό άναιμίας άλλοτε άλλου βαθμοῦ, λόγω τῆς καταστροφῆς τῶν έρυθροκυττάρων υπό τῶν αίμολυσινῶν, έπίσης δὲ υπό βαθμοῦ τινος διογκώσεως τῶν υποχονδρίων και πολλακίς υπό έλαφροῦ οίδηματος κατά τὴν γέννησιν.

Μέθοδοι διαγνώσεως τῆς νόσου

1) Πρὸ τῆς γεννήσεως: Η διαπίστωσις υπάρξεως δυνατότητος άσυμβασίας ως πρὸς τὸν παράγοντα Rh πρὸ τῆς γεννήσεως, έχει ὄλως ιδιαιτέραν αξίαν. Τοῦτο δὲν δύναται να έπιτευχθῆ εἰμῆ μόνον διά τῆς συστηματικῆς αναζητήσεως τοῦ παράγοντος επί πάσης έγκύου γυναικός. Έάν ή μήτηρ είναι θετική, οὐδεμία περαιτέρω έρευνα άπαιτεῖται. Έάν όμως ή μήτηρ είναι άρνητική, τότε επί τῆς πρωτοτόκου κίνδυνος δὲν ύφίσταται διά τὸ βρέφος. Εἶναι όμως δυνατόν να προηγήθη μετάρσις ή και ένσεις αίματος άκόμη, έστω και εἰς νεαρὰν ήλικίαν, πρᾶγμα τὸ όποῖον δύναται και να μη ένθυμῆται ή μήτηρ καθὼς έλέχθη ήδη άνωτέρω, και ή άπλή ένσεις αίματος δύναται να εύαισθητοποιήσῃ τὴν μητέρα, όποτε και επί τοῦ πρώτου τέ-

κνου δύναται κάλλιστα νὰ ἐμφανισθῆ ἡ ἐξ ἄσυμβασίας Rh νόσησις.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον συνεχίζεται ἡ περαιτέρω ἔρευνα ἐπὶ πάσης Rh ἀρνητικῆς ἐγκύου γυναικός, ἀνεξαρτήτως ἐὰν πρόκειται περὶ πρώτης ἢ δευτέρας κυήσεως. Συνίσταται δὲ ἡ ἔρευνα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐμμέσου ἀντιδράσεως Coombs, δι' ἧς ἀνιχνεύονται εἰς τὸ αἷμα τῆς μητρὸς τυχὸν ὑπάρχοντα ἀντισώματα.

Ἐπὶ ἀρνητικῆς ἐμμέσου Coombs, ἐπαναλαμβάνομεν ταύτην τὸν 6ον, 7ον, 8ον καὶ 9ον μῆνα, διότι εἶναι δυνατόν αὕτη νὰ εἶναι ἀρνητικὴ ἀρχικῶς καὶ νὰ εὑρεθῆ θετικὴ προΐουσης τῆς κυήσεως, τοῦτο δὲ καὶ συνήθως συμβαίνει.

Ἐπὶ θετικῆς ὅμως ἐμμέσου δοκιμασίας Coombs, πρᾶγμα ὑπερ σημαίνει ὅτι ἡ μητέρα εἶναι εὐαισθητοποιημένη, ἐπαναλαμβάνεται αὕτη ἀνὰ 150ήμερον τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς κυήσεως, καὶ συγχρόνως γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ τίτλου τῶν ἀντισωμάτων. Ἐὰν διαπιστωθῆ ταχεῖα ἄνοδος τοῦ τίτλου ἀντισωμάτων, δυνατόν νὰ γίνῃ σκέψις διὰ καισαρικὴν τομὴν πρὸ τῆς πιθανῆς ἡμέρας τοκετοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐπηρεασθῆ εἰς ὑπέριμετρον βαθμὸν τὸ ἔμβρυον, ἂν καὶ ἡ σκοπιμότης τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς συζητεῖται καὶ ὑφίστανται ἀντιρρήσεις.

2) Μετὰ τὴν γέννησιν: Ἐὰν ἡ ἀνωτέρω ἔρευνα δὲν καταστῆ δυνατὴ πρὸ τῆς γεννήσεως δι' οἰονδήποτε λόγον, ὑπάρχουν ὠρισμένοι ἐνδείξεις αἵτινες δύνανται νὰ ἐγείρουν ὑπονοίας. Οὕτω π.χ. θὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς μητέρας τυχὸν προηγηθεῖσα μετάγγισις ἢ ἕτερο-αίμοθεραπεία, ἔστω καὶ ἂν αὕτη ἐγένετο κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, καὶ ἀπλῆ ἔνεσις ὀλίγων ἑκατοστομέτρων αἵματος δύναται νὰ εὐαισθητοποιήσῃ τὴν μητέρα, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται προϋπόθεσις πρὸς τοῦτο.

Εἶναι πολὺ πιθανὸν ἐπίσης νὰ ὑπάρχῃ αἰμολυτικὴ νόσος ὅταν εἰς τὸ ἱστορικὸν ἀναφέρεται ἡ γέννησις νεκρῶν παιδιῶν, ἰδίᾳ ἐμβεβρεγμένων ἢ μὲ οἰδήματα, ἢ ἡ γέννησις παιδιῶν ποὺ ἀπεβίωσαν τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς ζωῆς των μὲ ἔντονον ἕκτερον.

Ἀπὸ τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἰδίου τοῦ νεογνοῦ εἶναι δυνατόν ἐπίσης νὰ ἐγερθοῦν ὑπόνοιαι. Ἐξαιρετικῶς ὑποπτον σημεῖον εἶναι τὸ νὰ γεννηθῆ τὸ παιδί μὲ ἐλάχιστον ἔστω ἕκτερον, ἢ νὰ ἐμφανίσῃ ἕκτερον τὰς πρώτας μετὰ τὴν γέννησίν του ὥρας, ἢ νὰ εἶναι πολὺ ὠχρό, νὰ ἔχῃ σπλῆνα καὶ ἥπαρ διωγκωμένα, ἢ αἰμορραγικὰς ἐκδηλώσεις. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς δεόν νὰ ἀναζητηθῆ ἐπειγόντως ὁ παράγων Rhesus, καὶ ἡ Μαῖα ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν παιδίατρον.

Ἄγωγή διὰ τὴν ἀναζητήσιν αἰμολυτικῆς νόσου ἐκ παράγοντος Rh

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, συνάγεται ὅτι ἡ ἀγωγή μας ἐπὶ περιπτώσεων ὑπόπτων δι' αἰμολυτικὴν νόσον, δεόν νὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

1) Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐγκυμοσύνης: Λήψις ἀκριβοῦς ἱστορικοῦ. Ἀναζητήσις πληροφοριῶν διὰ προηγηθεῖσαν μετάγγισιν ἢ καὶ ἀπλῆν ἔνεσιν αἵματος, ὡς καὶ διὰ τὴν ὑπαρξίν νεκρῶν ἐμβρύων ἢ ἐμβεβρεγμένων, ἢ νεογνῶν ἐμφανισάντων πρῶτως ἔντονον ἕκτερον. Προσδιορισμὸς τοῦ παράγοντος Rh ἐπὶ πάσης ἐγκύου γυναικός, καὶ ἐπὶ ἀρνητικοῦ παράγοντος, ἐκτέλεσις τῆς ἀντιδράσεως Coombs κατὰ μῆνα, ἀπὸ τοῦ 2ου μηνός. Ἐπὶ θετικῆς ἐμμέσου Coombs, τιτλοποιήσις. Ἡ ἐξέτασις τοῦ αἵματος τοῦ συζύγου δύναται ἐπίσης νὰ φανῆ χρήσιμος.

2) Κατὰ τὸν τοκετὸν Rh ἀρνητικῆς μητρὸς: Θὰ ληφθοῦν ὀλίγα κυβικὰ ἑκατοστόμετρα αἵματος ἐκ τοῦ ὀμφαλίου λώρου, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀμέσου ἀντιδράσεως Coombs. Θὰ γίνῃ ἐπίσης ἐξέτασις αἵματος τοῦ νεογνοῦ κυρίως διὰ προσδιορισμὸν τῆς αἰμοσφαιρίνης καὶ διὰ τὴν ἀναζητήσιν ἐμπυρνήων κυττάρων. Ἡ ὀμφαλίς κόπτεται ὑψηλότερον τοῦ συνήθους.

3) Ἐξέτασις καὶ παρακολούθησις παντὸς νεογνοῦ. Προσέχομεν μήπως τὸ νεογνὸν ἐμφανίζει ἀναιμίαν, ἕκτερον, οἰδήμα ἢ διόγκωσιν τοῦ σπληνός καὶ τοῦ ἥπατος, ὅποτε, καὶ ἂν δὲν ὑφίστανται ἕτερα στοιχεῖα, εἰδοποιεῖται ἀμέσως ὁ παιδίατρος. Παρακολουθοῦμεν τὸ νεογνὸν διὰ τυχὸν ἐμφάνισιν ἕκτερον κατὰ τὸ πρῶτον 24ωρον.

Θεραπεία

Οί εκ τῆς νόσου κίνδυνοι ἀπειλοῦν τὸ νεογνὸν καὶ κατὰ τὴν ἑνδομήτριον ζωὴν του, ἀλλὰ κυρίως τὰς πρώτας μετὰ τὴν γέννησίν του ἡμέρας. Πλὴν σπανίων ἐλαφρῶν περιπτώσεων, αἵτινες δύνανται νὰ παρέλθουν καὶ ἄνευ θεραπείας, ὁ κίνδυνος ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπαρξίν των μητρικῶν ἀντισωμάτων, ἅτινα αἰμολύουν τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια τοῦ νεογνοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν ἐντόνου ἰκτέρου, ὅστις δύναται νὰ φονεύσῃ τὸ νεογνὸν ἢ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἀνάπηρον διανοητικῶς καὶ σωματικῶς (πυρηνικὸς ἰκτερος).

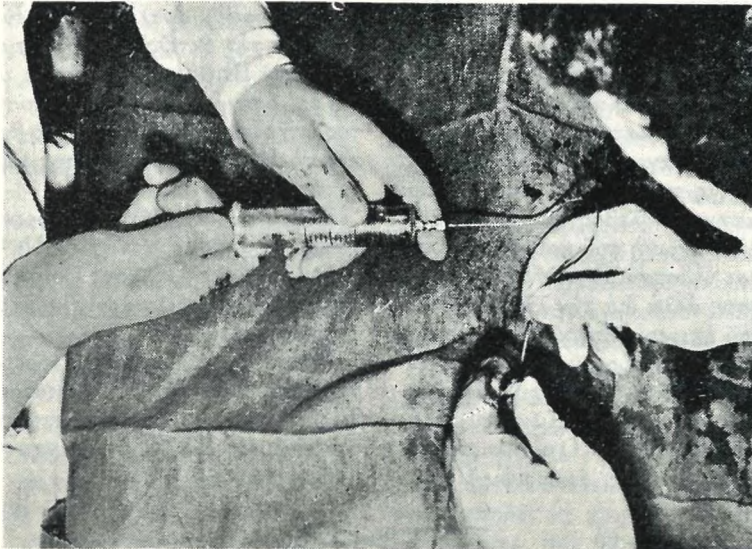
Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν των μητρικῶν ἀντισωμάτων κατὰ τὸ δυνατόν καὶ εἰς τὴν μείωσιν τῆς τυχόν παραχθείσης ἐμμέσου χολερυθρίνης, τοῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀφαιρέσεως μέρους τοῦ αἵματος τοῦ νεογνοῦ, καὶ τῆς χορηγήσεως αἵματος μὴ ὑποκειμένου εἰς αἰμόλυσιν, διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀφαιμαξομεταγγίσεως, ἣτις δέον νὰ ἐκτελεῖται κατὰ τὸ δυνατόν ἐνωρίτερον, ἐφ' ὅσον αἱ κλινικαὶ καὶ ἐργαστηριακαὶ ἐνδείξεις εἶναι σαφεῖς.

Τεχνικὴ τῆς ἐπεμβάσεως:
Διὰ τὴν ἐπέμβασιν γίνεται χρῆσις αἵματος

Rhesus ἀρνητικοῦ, κατὰ τὸ δυνατόν πλέον προσφάτου, τῆς αὐτῆς ομάδος αἵματος μὲ τὴν τοῦ νεογνοῦ, εἰ δυνατόν, ἢ ἐν ἀνάγκη 4ης (0) ομάδος. Ἡ ποσότης τοῦ ἀπαιτουμένου αἵματος ὑπολογίζεται περίπου εἰς 100-120 κυβ. ἐκ. κατὰ χιλιόγραμμα βάρους σώματος τοῦ νεογνοῦ καὶ πλέον. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐπὶ ἀφαιμαξομεταγγίσεως ποσότητος ἴσης πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ αἵματος τοῦ νεογνοῦ (=1/12-1/13 τοῦ βάρους του) ἐπιτυγχάνεται ἀντικατάστασις τοῦ 60% τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἐπὶ ἀφαιμαξομεταγγίσεως δὲ ποσότητος ἴσης πρὸς τὸ διπλάσιον τοῦ ὄγκου τοῦ αἵματος τοῦ νεογνοῦ, ἐπιτυγχάνεται ἀντικατάστασις τοῦ 85% τοῦ αἵματός του.

Τὰ ἀνωτέρω, ὅμως, ἔχουν περισσότερον θεωρητικὴν ἀξίαν, καθότι ἡ πορεία τῆς ἐπεμβάσεως καὶ ἡ ἀντίδρασις τοῦ νεογνοῦ ἐξ αὐτῆς ρυθμίζουσι καὶ τὴν ποσότητα τοῦ αἵματος ἣτις εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ.

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐπεμβάσεως ἀπαιτεῖ, ὡς εἶναι φυσικόν, αὐστηρῶς ἀσήπτους ὄρους, ἐν χειρουργείῳ. Ὑπάρχουσι εἰδικαὶ πρὸς τοῦτο συσκευαὶ διαφόρων τύπων, πολὺπλοκοὶ ἢ ἀπλαῖ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐλευθέρων

Ἀφαιμαξομετάγγισις δι' ἐλευθέρων συρίγγων. Διακρίνεται τὸ ὀμφαλικὸν κολώδωμ καὶ ὁ ἐντὸς τῆς ὀμφαλικῆς φλεβὸς εἰσαχθεὶς εἰδικὸς πλαστικὸς καθετήρ.

συρίγγων είναι δυνατή ή άψογος και ταχεία έκτελεσις τῆς ἐπεμβάσεως.

Πλὴν τῶν εἰδικῶν τούτων συσκευῶν αἵτινες δυνατόν νά χρησιμοποιηθοῦν, ἀπαιτοῦνται κυρίως καί τὰ κάτωθι:

1) Σύριγγες τῶν 2, τῶν 10 καί 20 c.c.

2) Καθετῆρες πολυεθυλενίου Νο 1 καί 2 ἀποστειρούμενοι διὰ διαλύσεως Cetavlon.

3) Δίσκος ἐργαλείων μὲ τὰ ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα διὰ χειρουργικὴν παρασκευὴν, ἐνδεχομένως, φλεβός, καί τὰ ἀπαραίτητα διὰ συρραφὴν καί ἀπολίνωσιν.

4) Τὰ ἀπαραίτητα διὰ χειρουργεῖον εἶδη (μυλοῦζες καί γάντια διὰ δύο ἄτομα, σπληνία, ἀδιάβροχο, μάσκες κλπ.), ἀπαστερωμένα φυσικά.

5) Εἶδη φαρμάκων: ὀρρὸς φυσιολογικός, ἐπαρίνη, κιτρικὸν νάτριον, φύσιγγες γλυκονικοῦ ἀσβεστίου, καί ἀναληπτικά, ὡς κοραμίνη κλπ., καθὼς καί τὰ πρὸς ἀποστείρωσιν τοῦ δέρματος.

6) Ἠριθμημένα κωνικά ποτήρια διὰ τὴν μέτρησιν τοῦ ἀπορριπτομένου αἵματος.

7) Συσκευή χορηγήσεως ὀξυγόνου.

Φροντὶς θὰ ληφθῆ ἐπίσης διὰ τὴν κατάλληλον πρόσδεσιν τοῦ νεογνοῦ ἐπὶ εἰδικοῦ σταυροειδοῦς νάρθηκος, καθὼς καί διὰ τὴν ἀποφυγὴν ψύξεως αὐτοῦ, διὰ καταλλήλου περιτυλίξεως καί θερμάνσεως αὐτοῦ.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ καθετῆρος γίνεται διὰ τῆς ὀμφαλικῆς φλεβὸς μετὰ τὴν τομὴν τοῦ ὀμφαλίου κολοβώματος καί εἰς μῆκος συνήθως περὶ τὰ 10 ἑκατοστά. Ἐπὶ δυσχερείας εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καθετῆρος, δύναται νά γίνῃ παρασκευὴ χειρουργικῶς τῆς ἔσω σαφηνοῦς φλεβὸς ἢ τῆς μηριαίας φλεβὸς, καί εἰσαγωγή τοῦ καθετῆρος ἐκεῖ.

Δυσχέρειαι ὑφίστανται πολλάκις ὄχι διὰ τὴν χορήγησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν λήψιν τοῦ αἵματος. Ἀφοῦ ἐπιτευχθῆ ὁ καθετηριασμός, γίνεται ἔγχυσις μιᾶς σύριγγος τοῦ πρὸς μετὰγγισιν αἵματος, καί ἐν συνεχείᾳ ἀφαιμάξις τῆς αὐτῆς ποσότητος αἵματος, τὸ ὁποῖον καί ἀπορρίπτεται. Ὁ κύκλος οὗτος (μετάγγισις, ἀφαιμάξις, ἀπόρριψις) διαρ-

κεῖ συνήθως 1-2 λεπτά. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται μέχρι περατώσεως τῆς ἐπεμβάσεως, πάντοτε, ὅμως, φροντίζομεν ὅπως τὸ μεταγγιζόμενον αἶμα ὑπερτερεῖ τοῦ ἀφαιμασσομένου κατὰ 2-3 σύριγγας.

Ἡ ὅλη ἐπέμβασις γίνεται ὑπὸ συνεχῆ ἐπίβλεψιν τοῦ νεογνοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικὴν του κατάστασιν, τὴν ἀναπνοήν, τὴν κυκλοφορίαν, τὴν αἱμάτωσίν του, τὴν ἐμφάνισιν ἐμέτου μὲ κίνδυνον πνιγμονῆς κλπ.

Ὡς ἀναφέρουν οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὸ θέμα συγγραφεῖς, δυσάρεστα ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπεμβάσεως καί κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς δὲν ἀποκλείονται. Ἀλλὰ καί μετὰ τὸ αἴσιον πέρασ τῆς ἐπεμβάσεως, ὁ κίνδυνος δὲν θεωρεῖται ὀλοσχερῶς ἐκλείψας. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἑκτέρου, παρὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀφαιμαξομεταγγίσεως, δὲν ἀνακόπτεται πάντοτε, ὅταν δὲ οὗτος ἐπιταθῆ εἰς βαθμὸν κινδύνου προσβολῆς τῶν νευρικῶν κυττάρων καί ἀναπτύξεως φαινομένων ἐκ τοῦ Κ.Ν.Σ. (πυρηνικός ἑκτερος), ἐπιβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐπεμβάσεως ἐκ νέου. Ὁ κίνδυνος οὗτος ὑφίσταται ὅταν ἡ ἔμμεσος χολερυθρίνη τοῦ ὀρροῦ τοῦ αἵματος ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 18-20 mg. %, διὰ τοῦτο δὲ καί ἡ χολερυθρίνη προσδιορίζεται κατὰ συχνὰ χρονικὰ διαστήματα (24-12 ὥρας), ἀναλόγως τῆς ἐνδείξεως.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπεμβάσεως, ὁ παράγων Rhesus τοῦ βρέφους μεταβάλλεται ἐφ' ὅσον ἡ χορηγηθεῖσα ποσότης αἵματος ὑπῆρξεν ἐπαρκῆς, ἦτοι τὸ βρέφος ἀποκτᾷ τὸ Rh τοῦ χορηγηθέντος αἵματος (ἀρνητικόν).

Τοῦτο φυσικά εἶναι προσωρινόν, καί ἀργότερα ἀποκαθίσταται εἰς Rh θετικόν ἄτομον. Ἐπίσης ἡ ἄμεσος Coombs, ἐπὶ ἐπιτυχῶς ἐπεμβάσεως, ἀρνητικοποιεῖται μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἐπεμβάσεως, δὲν παραλείπεται ἡ χρῆσις ἀντιβιοτικῶν, συνήθως πενικιλίνης μετὰ στρεπτομυκίνης, διὰ τὸν κίνδυνον ἐνδεχομένης ἀναπτύξεως λοιμώξεώς τινος.

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΜΑΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ*

Υπό

ΑΝΝΑΣ ΣΤΕΛΑΕΤΑΡΗ

Διπλωματούχου Μαίας Μαιευτηρίου
«Μαρίνα Ήλιαδη»

3) Τὰ ἀφροδίσια νοσήματα. Σήμερα θὰ μπορούσε ἴσως νὰ πῆ κανεὶς ὅτι ὁ κίνδυνος τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων ἔχει ἐλαττωθῆ κατὰ πολὺ. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἴσως νὰ εἶναι καὶ περισσότερο ἐπικίνδυνα. Διότι μένοντας κανεὶς ξένοιαστος, ἀφήνει νὰ περάσουν ἀπαρατήρητες λεπτομέρειες πού φανερώνουν τὴν παρουσία τους. Ἡ θέσις τῆς Μαίας ἀπέναντι σ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα εἶναι ἰδιαίτερος ὑπεύθυνος, καὶ σ' αὐτὸ συνίσταται κυρίως ἡ εὐθύνη της, στὸ νὰ μὴν τῆς διαφύγη ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἀρρώστιας.

Ἐὰν ἐργάζεται σὲ πόλι πού διαθέτει μικροβιολογικὸ ἐργαστήριον, εἶναι ἀπαραβάτο καθήκον της νὰ συνιστᾷ καὶ νὰ ἀπαιτῆ ἀπὸ τὴν ἔγκυον γυναῖκα πού παρακολουθεῖ τὴν ἐξέτασι τοῦ αἵματος γιὰ Wassermann, οὕτως ὥστε νὰ ἀποκλείσῃ τὴν συφιλίδα ἢ νὰ γίνῃ ἐγκαίρως ἡ διάγνωσις, καὶ παραπέμποντας τὴν γυναῖκα στὸν εἰδικὸν γιὰτρὸ νὰ εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ δικὴ της θεραπεία ἀλλὰ καὶ ἡ διάσωσις τοῦ ἐμβρύου. Ἀλλὰ γιὰ τὴν Μαῖα τῆς ὑπαίθρου, καὶ μάλιστα τῆς ἀπομεμακρυσμένης περιοχῆς, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ συστήσῃ πάντοτε στὸ διάστημα τῆς ἔγκυμοσύνης τὴν ἐξέτασι Wassermann, καὶ αὐτὸ κυρίως διότι εἶναι ὀλόκληρο πρόβλημα κάθε φτωγῆ μητέρα νὰ κἀνῃ ἓνα μακρυνὸ ταξεῖδι πού ἀπαιτεῖ τόσα ἐξοδα, γιὰ τὴν προληπτικὴν ἐξέτασι τοῦ αἵματος. Ἡ Μαῖα ἐδῶ πρέπει νὰ συνιστᾷ τὴν ἐξέτασι κατ' ἐκλογὴν σὲ περιπτώσεις ὑπο-

ψίας τῆς ἀρρώστιας ἢ βεβαιουμένου περιστατικοῦ.

Ἐὰν κληθῆ γιὰ τοκετὸ σὲ γυναῖκα πού δὲν ἔχει παρακολουθήσει στὸ διάστημα τῆς ἔγκυμοσύνης της, καὶ ἐκεῖνη τὴν ὥρα διαπιστώσῃ ὅτι πρόκειται γιὰ μητέρα συφιλιδική, ὀφείλει ἀμέσως νὰ συστήσῃ τὴν μεταφορά της σὲ μαιευτήριον ἢ μαιευτικὸν τμήμα νοσοκομείου, οὕτως ὥστε νὰ γίνῃ ἐγκαίρως ἡ κατάλληλη θεραπεία τόσο σὲ κείνην ὅσο καὶ στὸ νεογέννητο. Πολὺ δὲ περισσότερο ἔχει εὐθύνη ἡ Μαῖα νὰ μὴν τῆς διαφύγουν τὰ συμπτώματα τῆς συγγενοῦς συφιλίδος στὸ νεογέννητο (πέμφιξ στὰ πέλματα καὶ στὶς παλάμες, συφιλιδικὴ ρινίτις, συφιλιδικὲς ραγάδες γύρω στὸ στόμα του κλπ.). Δὲν θὰ πρέπει δὲ ἐπίσης νὰ προσπεράσῃ τὴν περίπτωσι ἐνὸς ἐμβρεγμένου ἐμβρύου, ἀλλὰ μὲ ἐπιμονὴ νὰ συστήσῃ στὴν μητέρα τὴν εἰδικὴν ἐξέτασι τοῦ αἵματος.

Γιὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον τῆς γονοκοκκικῆς ὀφθαλμίας ἀπὸ τὸ νεογέννητο δὲν θὰ παραλείπη ποτέ, ἀμέσως μετὰ τὴν γέννησί του, τὸ προσεκτικὸν σκούπισμα τῶν ματιῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐνστάλαξι νιτρικοῦ ἀργύρου 1% (μέθοδος Credé).

Τὸ διάλυμα ὅμως αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε πολὺ φρέσκο ἀλλὰ οὔτε καὶ παλαιό, διότι προκαλεῖ ἐρεθισμό στὰ μάτια. Γι' αὐτὸ ἡ Μαῖα τῆς ὑπαίθρου, πού δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀνανεῶνῃ πάντα αὐτὸ τὸ διάλυμα, μπορεῖ νὰ χρησιμοποίησῃ κολλύριον πενικιλίνης, πού θὰ τὸ φτιάχνῃ μόνη της κάθε φορὰ. Εἶναι πολὺ εὐκόλο καὶ φτηνὸ νὰ ἔχη πάντα στὸν μαιευτικὸν της σάκκον

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον καὶ τέλος.

ένα φιαλίδιο κρυσταλλικῆς πενικιλίνης τῶν 200 χιλιάδων μονάδων καὶ λίγους φυσιολογικούς ὄρρους. Θὰ διαλύση τὸ φιαλίδιο τῆς πενικιλίνης σὲ 5cc φυσιολογικὸ ὄρρο. Ἀπὸ τὸ διάλυμα αὐτὸ θὰ πάρη 1cc, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγχύση σὲ ἓνα ἄλλο ἀδειανὸ βρασμμένο φιαλίδιο, στὸ ὁποῖον θὰ προσθέσῃ ἐπίσης 5cc φυσιολογικὸ ὄρρο, καὶ τὸ κολλύριο εἶναι ἔτοιμο. Διατηρεῖται δὲ 24 ὥρες σὲ δροσερὸ μέρος.

Ἡ Μαῖα πρέπει νὰ θυμᾶται πάντοτε ὅτι ὅλη ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐγκαιρο ἀνίχνευσι καὶ θεραπεία τῆς συφιλίδος, καὶ γενικὰ ὅλων τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων, ἀποτελεῖ ἓναν ἀπὸ τοὺς βασικούς σκοποὺς τῆς ἀποστολῆς της, πὺ ἡ ἐιδικότης τοῦ ἐπαγγέλματός της τῆς δημιουργεῖ.

4) Ὁ ἀλκοολισμός. Τὸ τεράστιο αὐτὸ κοινωνικὸ πρόβλημα μὲ ὅλες του τὶς συνέπειες θὰ τὸ συναντήσῃ δυστυχῶς πολὺ συχνὰ ἡ Ἑλληνίδα Μαῖα, καὶ μάλιστα ἡ Μαῖα τῆς ὑπαίθρου. Δὲν θὰ συναντήσῃ βέβαια τὴν ἀλκοολικὴ μνητέρα (εὐτυχῶς τὸ φαινόμενο αὐτὸ σπανίζει), θὰ συναντήσῃ ὅμως τὸν ἀλκοολικὸ πατέρα, καὶ οἱ συνέπειες θὰ εἶναι τὸ ἴδιο βαρεῖες, ἀδυσώπητες, τραγικὲς γιὰ ὅλη τὴν οἰκογένεια, καὶ ἰδιαίτερα βέβαια γιὰ τὴν ἐγκυο γυναῖκα καὶ γιὰ τὸ νεογέννητο βρέφος.

Ὁ ἀλκοολισμὸς εἶναι, ἀλήθεια, τὸ βαρύτερο, τὸ δυσκολώτερο καὶ τὸ μεγαλύτερο σὲ συνέπειες κοινωνικὸ πρόβλημα πὺ θὰ ἔχῃ πάντοτε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Μαῖα. Τὸ δὲ θλιβερότερο εἶναι ὅτι τὶς περισσότερες φορὲς πολὺ λίγα θὰ μπορῇ νὰ κάνῃ γιὰ νὰ τὸ βοηθήσῃ καὶ νὰ τὸ συμπαρασταθῇ. Ἄλλὰ ἡ δυσκολία δὲν πρέπει νὰ φέρνῃ ἀπογοήτευσι, πάντοτε ἀξίζει τὸν κόπο νὰ προσπαθήσῃ.

Ὑπεύθυνο θέσι ἀπέναντι στὸ πρόβλημα αὐτὸ τοῦ ἀλκοολισμοῦ δὲν ἔχει βέβαια μόνον ἡ Μαῖα, ἀλλὰ καὶ κάθε κοινωνικὸς ἐργάτης, κάθε ἄνθρωπος πὺ τὸ ἐπάγγελμά του εἶναι κοινωνικὸ (ιατρός, ἐπισκέπτρια ἀδελφή, κοινωνικὴ λειτουργός), ἀλλὰ καὶ κάθε μορφωμένος καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος πὺ ἡ θέσις του καὶ τὸ ἐπάγγελμά του τὸν συνδέει μὲ τὴν οἰκογένεια (δάσκαλος, καθηγητής, δικηγόρος κλπ.), τέλος δὲ κάθε

ἄνθρωπος ἀνεξαρτήτως ἐπαγγέλματος, μορφώσεως καὶ θέσεως, πὺ ἔχει συναίσθησι τῆς κοινωνικῆς εὐθύνῃς του. Συνδέοντας τὴν συνεργασία της μὲ ὅλους αὐτοὺς, ἡ Μαῖα πὺ, λόγῳ τῆς ἐιδικότητός της, ἀντιμετωπίζει τόσο πῖδ ἄμεσα τὶς συνέπειες τοῦ ἀλκοολισμοῦ, εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθήσῃ τὴν κατάστασι ἀποτελεσματικά.

Ἡ Ἀντιαλκοολικὴ Ἑταιρεία εἶναι ἐπίσης πολὺ ὑπολογίσιμος παράγων, καὶ ἐνδείκνυται νὰ συνεργασθῇ στενὰ μαζὺ της ἡ Μαῖα, ἐφ' ὅσον βέβαια βρίσκεται παρὰρτημα τῆς Ἑταιρείας στὴν περιφέρειά της.

Ἔτσι εἶναι συχνὰ δυνατὸ μὲ τὶς συντονισμένες προσπάθειες ὄλων νὰ γιατρευτῇ ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ, δηλαδὴ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ ὀ ἀλκοολικὸς πατέρας, νὰ λυτρωθῇ ἡ οἰκογένεια ἀπὸ τὸν βραχνὰ πὺ σκίαζε ὀλόκληρη τὴν ζωὴ της, ξαναβρίσκοντας ἓναν πατέρα γερό, δυνατό, ἐργατικό, φρόνιμο, καὶ ἡ κοινωνία ἓναν ἄνθρωπο χρήσιμο καὶ εὐεργετικό.

5) Αἱ ψυχικὰ νόσοι. Ἀναμφισβήτητα ἀποτελεῖ πάρα πολὺ θλιβερὸ περιστατικὸ ἡ περίπτωσις πὺ ἡ Μαῖα θὰ βρεθῇ δίπλα σὲ μιὰ ἐγκυο ἢ ἐπίτοκο ψυχοπαθῆ γυναῖκα.

Βέβαια τὰ περιστατικὰ αὐτὰ εἶναι σπάνια, καὶ μάλιστα τὰ βαριά, ἀλλὰ εἶναι κάποτε δυνατὸν νὰ τὰ συναντήσῃ. Κυρίως θὰ βρεθῇ σὲ δύσκολη θέσι ἡ Μαῖα τῆς ὑπαίθρου πὺ θὰ κληθῇ ἐκτάκτως γιὰ τοκετὸ σὲ γυναῖκα ψυχοπαθῆ. Πρῶτο της καθήκον εἶναι νὰ πείσῃ καὶ νὰ διευκολύνῃ τοὺς δικούς της, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει δυνατότης, νὰ μεταφερθῇ γιὰ τοκετὸ σὲ Μαιευτήριον, καθὼς ἐπίσης νὰ τοὺς πείσῃ γιὰ τὴν μετέπειτα εἰσαγωγή της σὲ ψυχιατεῖο.

Συχνότερα ἡ Μαῖα θὰ συναντήσῃ τὴν ἐλαφρὰ ψυχοπάθεια (μελαγχολία χωρὶς παραλήρημα καὶ μανία, ἀπλῆ νευρασθένεια, ὕστερία κλπ.) πὺ δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἐγκλεισθῇ στὸ ψυχιατεῖο. Ἀποτελεῖ δὲ ἰδιαίτερη εὐθύνῃ στίς περιπτώσεις αὐτὲς νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τῆς ξεφύγουν λεπτομέρειες πὺ θὰ φανερώσουν τὴν ψυχικὴν κατάστασι τῆς πελάτισσάς της, καθὼς ἐπίσης νὰ μὴν τὶς θεωρήσῃ ἀσήμαντες καὶ τὶς παραβλέψῃ.

Ἡ ψυχικὴ ὑγιεινὴ πρέπει νὰ ἀποτελῇ

τὴν πρώτη καὶ σπουδαιότερη φροντίδα τῆς Μαίας γιὰ τὴν κάθε ἔγκυο γυναῖκα καὶ τὴν κάθε μητέρα πού θά συναντήση κατὰ τὴν ἐξάσκησι τοῦ ἐπαγγέλματός της. Μέσα στὸ ὄλο ἔργο τῆς διαφωτίσεως καὶ προστασίας τῆς μητρότητος, πρωτεύουσιν θέσιν πρέπει νὰ δίνη στὸ θέμα τῆς ψυχικῆς υἰγείας καὶ εὐεξίας, χωρὶς τὸ ὅποῖον τίποτε ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχη.

Γιὰ τοῦτο ὀφείλει νὰ καταβάλλη κάθε προσπάθεια δίπλα ὄχι μόνο στὴν ἔγκυο πού δείχνει σημεῖα ψυχοπαθείας, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴν πού φαίνεται τελείως καλά, γιὰ νὰ τῆς μεταδώσῃ καὶ νὰ τῆς κάμῃ συνειδητὴ τὴν ἀξία τῆς ψυχικῆς ἡρεμίας, τῆς χαρούμενης διαθέσεως, τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς ὑπομονῆς.

Ἡ προσπάθεια αὐτὴ τῆς Μαίας γιὰ τὴν ἀνύψωσι τοῦ ἐπιπέδου τῆς ψυχικῆς υἰγείας ἀπὸ μητέρα πρέπει νὰ εἶναι πολύπλευρη. Μὲ ἰδιαίτερη συζήτησι καὶ διαφώτισι κάθε πελατίσσάς της, μὲ ὁμιλίαι, διαλέξεις, μὲ τὴν σύστασι καταλλήλων βιβλίων καὶ περιοδικῶν, ἀνάλογα μὲ τὴν μὲρφοσι τῆς μητέρας, θά ἐπιτυγχάνῃ συχνὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα.

Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ βέβαια προϋποθέτουν γιὰ τὴν Μαῖα πλατεῖα μὲρφοσι καὶ πεῖρα. Μέ-

σα στὴν Σχολὴ διδάσκεται ψυχολογία, καθὼς ἐπίσης κοινωνικὰ προβλήματα καὶ κοινωνικὴ υἰγεινή, τὰ ὁποῖα ἐν συνδυασμῶ τῆς δύνουν πολύτιμα ἐφόδια. Τὰ ἐφόδια ὅμως αὐτὰ χρειάζονται συμπλήρωμα μὲ δική της προσωπικὴ μελέτη ἄρθρων καὶ βιβλίων πού νὰ πραγματευθῶνται τὰ θέματα αὐτά. Μὲ τὴν συχνὴ αὐτὴ μελέτη θά πλουτίσῃ ἡ Μαῖα τίς γνώσεις της, θά καλλιεργήσῃ τὸν χαρακτήρα της καὶ θά γίνῃ ἱκανὴ νὰ ἀντιμετώπισῃ τὸ τόσο πολύπλευρο ἔργο της.

Μερικὲς φορὲς εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιασθοῦν στὴν ἔγκυμοσύνῃ ψυχώσεις ὡς ἀποτέλεσμα τοξιναιμίας. Οἱ ψυχώσεις αὐτὲς παρουσιάζονται συνήθως στὸ τέλος τῆς ἔγκυμοσύνης, συχνότερα δὲ στὴ λοχεία, καὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἔμμονες ἰδέαι, μελαγχολία, μανία καταδιώξεως, κλπ. Λέγεται ὅτι στὴν ἐμφάνισι τῶν ψυχώσεων αὐτῶν συντελεῖ καὶ ἡ ὑποβιταμίνωσις Ε. Ἡ πρόγνωσις τους εἶναι πάντοτε καλὴ, θεραπεύονται αὐτομάτως μὲ τὴν ἡσυχία, τὴν ἀπομόνωσι καὶ τὰ καταπραῖντικά τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Σπάνια μπορεῖ νὰ διαρκέσουν περισσό-τερο, μερικὸς μῆνες, καὶ τότε βέβαια χρειάζεται περισσότερη προσοχὴ καὶ ἐπιμελημένη θεραπεία.

ΟΙ ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΟΙ ΟΡΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΗΛΑΖΟΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Στὴν ἐποχὴ μας, πού ἡ γυναῖκα ἔπαψε πιά νὰ εἶναι βασίλισσα τοῦ σπιτιοῦ καὶ οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς τὴν ἀνάγκασαν νὰ βγῇ στὸ στίβο τῆς βιοπάλης καὶ νὰ μπερδευθῇ μέσα στὰ ἐργοστάσια, στὰ γραφεῖα καὶ σὲ κάθε εἶδους ἄλλη ἐργασία, δημιουργεῖται στὴ ζωὴ της, κάθε φορὰ πού θά γίνῃ μητέρα, ἓνα ἀληθινὸ πρόβλημα.

Βεβαίως τὸ πρόβλημα αὐτὸ ξεφεύγει σχεδὸν ὀλόκληρο ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Μαίας, καὶ πολὺ λίγα εἶναι αὐτὰ πού μπορεῖ νὰ κάμῃ γιὰ νὰ γίνῃ ἀρωγὸς του. Κυρίως θά προσπαθῆσῃ νὰ διαφωτίσῃ τὴν μητέρα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς υἰγεινῆς ἐργασίας, νὰ τὴν συμβουλευθῇ πῶς νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ὑπερκόπωσι καὶ νὰ τῆς ἐξηγήσῃ πῶς νὰ ἀντιμετωπίσῃ κατὰ τὸ δυνατόν ὠρισμένες

ἀνθυγιεινὲς καταστάσεις πού ἐπικρατοῦν στὰ ἐργοστάσια ἰδίως καὶ ἔχουν ἰδιαίτερα κακὴ ἐπίδρασι στὴν ἔγκυμοσύνῃ.

Ἐπίσης ἡ Μαῖα μπορεῖ νὰ συστήσῃ στὴν ἔγκυο γυναῖκα νάρθη σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἐργοδότη της καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, στὸ διάστημα τῆς ἔγκυμοσύνης νὰ τῆς ἀναθέσῃ μιὰ ἐλαφρότερη δουλειά. Σὲ ἄλλα κράτη εἰδικὴ νομοθεσία ρυθμίζει τὸ ζήτημα αὐτό, πού ἀνάγεται στὸ μεγάλο κεφάλαιο τῆς προστασίας τῆς μητρότητος. Ὡς ἐλπίσωμε ὅτι σύντομα θά ρυθμισθῇ καὶ ἡ ἑλληνικὴ νομοθεσία, ἔτσι πού νὰ ἔρχεται κάθε φορὰ ἀρωγὸς καὶ συμπαράστασι στὴν ἐργαζομένη γυναῖκα καὶ νὰ τὴν βοηθῆσῃ νὰ μὴν βλεπῆ μὲ ἄγχος τὴν μητρότητα καὶ νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν

τόσο συχνή πιθανότητα ἐνὸς πρωίμου τοκετοῦ.

Ἡ δυσκολία ὅμως δὲν ἐγκριεται μόνο στὸ διάστημα τῆς ἐγκυμοσύνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ θηλασμοῦ. Ὁ ἓνας μῆνας πού δικαιούται ἄδεια μετὰ τὸν τοκετὸ ἀπὸ τὴν ἰσχύουσα νομοθεσία σήμερα δὲν λύει καθόλου τὸ πρόβλημα. Ἐνα παιδί πρέπει νὰ θηλάσῃ τοῦλάχιστον 6 μῆνες. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ 6 μῆνες ἄδεια κάθε φορά μιὰ ἐργαζομένη γυναῖκα, νομίζω ὅμως ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ τοῦλάχιστον 2. Καὶ θὰ ἦταν ἄραγε δύσκολο νὰ ὀραματισθοῦν τὶς αἰθουσες θηλασμοῦ πού ἐφαρμόζονται σὲ ἄλλα κράτη; Αἰθουσες θηλασμοῦ στὰ ἐργοστάσια καὶ σὲ μεγάλες Δημόσιες Ὑπηρεσίες, πού νὰ μπορῇ στὸ διάστημα τῆς ὀκταώρου ὑπηρεσίας τῆς νὰ θηλάσῃ τοῦλάχιστον μιὰ φορά τὸ παιδί τῆς ἢ μητέρα. Ἀκόμα δὲ ρυθμισεῖς τοῦ ὀκταώρου τῆς ἔτσι πού νὰ μπορῇ κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ὥρες θηλασμοῦ τοῦ παιδιοῦ.

Πολὺ τολμηρὰ καὶ ἄπιαστα σχέδια, ἴσως ποῦν πολλοί. Ἀλλὰ γιατί ἀλήθεια νὰ εἶναι τολμηρὰ, ἐφ' ὅσον ἀφοροῦν τὸ ζωτικώτερο κύτταρο τοῦ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ, τὴν βία καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ὑγείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Κράτους μας;

Γερὰ μητέρα ἴσων γερὰ παιδί, ἴσων γερὰ θεμελιωμένη πολιτεία. Μία ἐξίσωσις τόσο ἀκλόνητη στὴν ἀπλότητά τῆς. Ἡ προστασία λοιπὸν αὐτῆς τῆς μητέρας καὶ

αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ προηγήται σὲ κάθε προσπάθεια, ἐπιδιώξει καὶ ἐνέργεια τῶν ἀρμοδίων;

Γιὰ τὴν Μαῖα τῆς ὑπάθρου, τὸ θέμα τίθεται καὶ ἐδῶ διαφορετικά. Κυρίως ἐκεῖ ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀνθυγιεινὴ συνήθεια ἐργασίας κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνη καὶ τὴν περίοδο τοῦ θηλασμοῦ. Θὰ ἀγωνισθῇ νὰ διαφωτίσῃ τὴν μητέρα ἀλλὰ καὶ τὸν σύζυγο, ὅτι π.χ. δὲν μπορεῖ, ἀφ' ὅσον εἶναι ἐγκυος, νὰ σκάβῃ στὸ περιβόλι, νὰ περπατᾷ μιὰ ὥρα δρόμο γιὰ νὰ πάῃ στὸ χωράφι, νὰ σκύδῃ ὥρες ὀλόκληρες γιὰ τὸ μάζεμα τοῦ καπνοῦ ἢ τῆς ἐλιάς.

Τὸ ζήτημα τῆς διαφωτίσεως θὰ παίξῃ ἐπίσης μεγάλο ρόλο γιὰ τὴν γυναῖκα πού δὲν ἐργάζεται μὲν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς, καταπονεῖται ὅμως ἀπ' τὶς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. Στὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς περιπτώσεις αὐτές, καὶ μάλιστα στὰ χωριά μας, ἡ Μαῖα θὰ βρεθῇ σὲ δύσκολη θέσι, ὅταν ἔχῃ μπροστὰ τῆς τὴν μάνα μὲ τὰ τέσσαρα καὶ πέντε παιδιὰ καὶ πού εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ κουβαλᾷ τὸ νερὸ μὲ τὸν τενεκὲ ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἡ ὑπομονετικὴ καθοδήγησις εἶναι δυνατόν νὰ βοηθήσῃ τὴν γυναῖκα νὰ ρυθμίσῃ ἔτσι τὶς δουλειές τῆς πού νὰ ἐλαττώνη κατὰ πολὺ τὴν κούρασι, καὶ κατὰ συνέπεια τὴν ζημίαι πού μπορεῖ νὰ προκληθῇ τόσο στὸ ἔμβρυο (ἐκτρωσις, πρωίμος ἢ πρόωρος τοκετὸς) ὅσο καὶ σὲ κείνην.

Ἡ ἀγνοία τῆς Σωστῆς Ὑγιεινῆς καὶ Διαιτητικῆς Αἰγώγῆς κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνη καὶ τὴν λοχεία καὶ ἡ ἀγνοία τῶν Ὑγιεινῶν ἐν γένει ὄρων διαβιώσεως

Ἡ ἀγνοία καὶ ἡ κακὴ συνήθεια ἀποτελοῦν χωρὶς ὑπερβολὴ τὸ μεγαλύτερο κοινωνικὸ πρόβλημα πού μὲ τεράστιες διαστάσεις καλύπτει ὀλόκληρη τὴν πατρίδα μας. Καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς του θὰ μπορούσε κανεὶς ἀδίστακτα νὰ πῆ ὅτι ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότερα, τὴν πρωταρχικὴ, τὴν βασικὴ ἀποστολὴ κάθε ἀρμοδίου, κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τῆς Μαῖας, πού τὸ καθήκον τῆς εἶναι νὰ τὸ βοηθήσῃ στὴν γενικότητά του καὶ περισσότερο βέβαια στὴν εἰδικότητά τῆς,

δηλαδή στὴν διαφώτισι καὶ στὴν προστασία τῆς μητέρας καὶ τοῦ παιδιοῦ.

Ὅλα τὰ κοινωνικά προβλήματα πού ἔως τώρα ἀναφέραμε ξεκινοῦν καὶ πηγάζουν στὴν πλειονότητά τους ἀπὸ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ πρόβλημα. Καὶ ἡ Μαῖα, καθὼς καὶ κάθε κοινωνικὴ λειτουργός, καταπολεμῶντας αὐτό, καταπολεμᾷ καὶ προλαμβάνει συγχρόνως ὅλα τὰ ἄλλα.

Τώρα, πῶς θὰ τὸ καταπολεμήσῃ; Τὸ ἀναφέραμε ἐπιναλημμένως καὶ μὲ λεπτο-

μέρεια, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι, στὰ προηγούμενα κεφάλαια.

Ἡ ἄγνοια καταπολεμᾶται μὲ τὴν γνώσι, ἡ κακὴ συνήθεια μὲ τὴν ἀπόκτησι τῆς καλῆς, τὸ σκοτάδι μὲ τὸ φῶς. Καὶ ἡ Μαῖα, ἡ Ἑλληνίδα Μαῖα, καλεῖται σήμερα νὰ δώσῃ ὄλες τῆς τῆς δυνάμεις καὶ νὰ πρωτοστατήσῃ στὴν σταυροφορία αὐτῆ.

Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ κουρασθῆ, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ νομίσῃ ὅτι τελείωσῃ, ὅτι εἶπε ὅσα εἶχε νὰ πῆ. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ βαρεθῆ τὴν ἐπανάληψι. "Ἄς μὴν ἀφήσῃ νὰ τῆς ξεφύγῃ καμμιά περίστασι, καμμιά εὐκαιρία. Στὸ Μαιευτήριον, στὸ Νοσοκομεῖον, στὸ Κοινοτικὸ Ἰατρεῖον, στὸ Βρεφικὸ Σταθμὸν, στὸ σπῆτι τῆς ἐπιτόκου καὶ τῆς λεχαιίδος, στὸ δρόμον τοῦ χωριοῦ, ἄς μιλήσῃ μὲ ἀπλότητα καὶ καλωσύνη στὴν Ἑλληνίδα μητέρα, ἀλλὰ καὶ στὴν νέα κοπέλλα, καὶ ἄς τοὺς μεταδώσῃ τῆς ἀλήθειες τῆς υγείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. "Ἄς θυμᾶται ὅτι καὶ γιὰ κείνην ἄλλοι κουράστηκαν γιὰ νὰ τῆς μεταδώσουν καὶ νὰ τὴν διδάξουν τῆς ἀλήθειες αὐτές.

Νὰ καταλάβῃ ἡ μητέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ κοπέλλα πού σύντομα θὰ κἀν οἰκογένεια, γιὰτὶ πρέπει νὰ τὴν παρακολουθῆ συχνὰ ὁ γιατρὸς ἢ ἡ Μαῖα ὅταν εἶναι ἐγκυος. Ποίους κινδύνους διατρέχει ἐὰν δὲν ἐξετάζῃ συχνὰ τὰ οὖρα τῆς, δὲν μετράῃ συχνὰ τὴν πίεσιν τῆς. Γιὰτὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὸ ἀλάτι καὶ τὰ λίπη καὶ πρέπει νὰ τρώῃ περισσότερα χόρτα, φροῦτα κλπ.

Νὰ πιστέψῃ ἡ μητέρα ὅτι τὸ παιδί τῆς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ μεγαλώσῃ ὅπως ἡ γιαγιά τῆς. Νὰ πεισθῆ ὅτι ὁ Παιδίατρος, ἡ Μαῖα, ἡ Ἐπισκέπτρια Ἀδελφὴ εἶναι οἱ ἀπαραίτητοι σύμβουλοι τῆς γιὰ νὰ μεγαλώσῃ σω-

στά τὸ παιδί τῆς. Νὰ νοιώσῃ ὅτι τὸ πολυτιμότερον ἐφόδιον γιὰ τὸ παιδί τῆς εἶναι ἡ υγεία, καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκείνην ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος νὰ ἀγωνισθῇ νὰ τοῦ τὴν χαρίσῃ.

* * *

Κλείνοντας τὸ κεφάλαιον τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω ὅτι ὅλα ὅσα ἀνεφέρθησαν δὲν εἶναι παρὰ ἡ σκιαγραφία τῶν καταστάσεων καὶ τῶν περιπτώσεων πού θὰ ἀντιμετωπιζῆ ἡ Ἑλληνίδα Μαῖα ἐξασκῶντας τὸ ἐπάγγελμά τῆς, καὶ λίγες σκέψεις βγαλμένες μέσα ἀπὸ τὴν πείρα, πῶς μπορεῖ νὰ ἐργασθῆ δίπλα στὶς καταστάσεις αὐτές καὶ νὰ τῆς βοηθήσῃ ὄχι μόνον σὰν Μαῖα ἀλλὰ καὶ σὰν κοινωνικὴ ἐργάτις, ἀνάλογα μὲ τὴν διαμόρφωσι καὶ τῆς ἀνάγκης πού ἔχει σήμερα ἡ κοινωνία καὶ ἡ Κοινωνικὴ Πρόνοια, γενικὰ, στὴν Πατρίδα μας.

"Ἄς εὐχηθοῦμε πολὺ σύντομα ἡ Πρόνοια αὐτῆ νὰ ἀναπτυχθῆ τόσο πολὺ πού λίγα νὰ ἔχῃ νὰ κἀν ἡ Μαῖα τὸ τομέα αὐτόν.

Ἄλλὰ ὅσο καὶ νὰ ἀναπτυχθῆ, ὅσο καὶ νὰ γίνουιν ὅλα τέλεια, πάντοτε θὰ ὑπάρχῃ μιὰ μάννα πού θὰ πονᾷ καὶ θὰ φοβᾶται τὴν ὥρα τῆς μητρότητος. Πάντοτε θὰ ἔχῃ ἀνάγκη αὐτῆ ἡ μάννα ἀπὸ μιὰ φιλικὴ συμβουλή, μιὰ διευκόλυνσι, μιὰ ἐνθάρρυνσι. Πάντοτε θὰ ἀναζητᾷ ἓνα χέρι ζεστὸ καὶ σταθερὸ νὰ σφιχῆ τὸ δικό τῆς, ἓνα πρόσωπον χαμογελαστὸ καὶ ξάγρυπνον νὰ ξαγρυπνήσῃ δίπλα τῆς. Πάντοτε ἡ γυναῖκα θὰ ἀναζητᾷ στὴν ἄλλη γυναῖκα τὴ συμπόνοια καὶ τὴν ἀγάπη σὰν τὸ πιὸ πολυτίμον καὶ ἀκριβὸν φάρμακον στὴν κάθε θλίψῃ, στὴν κάθε πληγῇ. Καὶ ἡ Μαῖα αὐτὸ πάντοτε θὰ καλῆται νὰ δώσῃ στὸ πέρασμά τῆς, συνοψίζοντας ὅλη τῆς τὴν ἀποστολὴν σὲ μιὰ μόνον λέξι: τὴν ἀγάπην.

ΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΦΑΙΝΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΛΑΜΗΝ

Νέα Ὑόρκη.— Ἡ διαμόρφωσις τῶν γραμμῶν ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς χειρὸς δυνατὸν νὰ ἀντικατοπτρίζῃ τὴν ὑπαρξίν ἐγγενούς καρδιακῆς παθήσεως. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς ἄρθρον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας. Ἰατροὶ τοῦ Πανεπιστημίου Τυλέιν, οἱ ὅποιοι παρέβαλον τὰ ἀποτυπώματα τῆς παλάμης 157 καρδιοπαθῶν ἐκ γενετῆς μὲ ἐκεῖνα 143 ἀτόμων, τὰ ὅποια ἤρχισαν

ἀργότερον νὰ υποφέρουν ἀπὸ τὴν καρδίαν των, ἀνεκοίνωσαν ὅτι διεπίστωσαν κάποιαν σχέσιν μεταξὺ τῆς θέσεως ὠρισμένων γραμμῶν καὶ καρδιακῶν παθῶσεων. Κατὰ τὴν ἀποψίν των, τυχὸν βλάβαι τῆς καρδίας ἐνὸς ἐμβρύου δυνατὸν νὰ ἐπηρεάσουν τὰς ἐπὶ τῆς παλάμης του γραμμάς, αἱ ὅποια ἐμφανίζονται μεταξὺ τοῦ τετάρτου καὶ ἔκτου μηνὸς κυοφορήσεως.

FLORENCE NIGHTINGALE*

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ

Υπό

ΜΑΡΙΑΣ Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ

Παντοῦ παρακολουθεῖ τὰς Ἀδελφάς πού ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν Σχολὴν τῆς, ὅπουδὴποτε καὶ ἂν τοποθετοῦνται. "Ὅταν ἔρχονται μὲ ἄδειαν εἰς τὸ Λονδίνον, τὰς φιλοξενεῖ, τοὺς στέλλει δῶρα, βιβλία κατὰ προτίμησιν—διδασκτικά, ἱστορικά, φιλολογικά. Συνεχῶς τοὺς γράφει: «Εἰς ὅτιδὴποτε ἤμπορῶ νὰ σᾶς φανῶ κάπως χρήσιμος, νὰ ζεῦρετε ὅτι εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν σας.» Ὑπάρχει σωρεία, ἑκατοντάδες ἐπιστολῶν τῆς, γεμᾶτες ἀπὸ καλὰ λόγια ἐνθαρρυντικά καὶ παρηγορητικά, εἴτε πρὸς Προϊσταμένην Ἀδελφὴν διότι τὴν ἐγκαταλείπει ἢ βοηθός τῆς, τὸ δεξιὸν χέρι, διὰ ν' ἀναλάβῃ ἄλλην ἐργασίαν, εἴτε πρὸς Ἀδελφὴν ἢ ὅποια εὐρίσκεται πρὸ χρώδους πρωτογόνου καταστάσεως Νοσοκομείου καὶ ἔχει νὰ τὸ διοργανώσῃ, εἴτε πάλιν πρὸς Προϊσταμένην ἢ ὅποια εὐρίσκεται εἰς διάστασιν μὲ τὴν Ἐφορευτικὴν Ἐπιτροπὴν, κτλ., καὶ πάντοτε τὰ γράμματα τῆς τονῶνουν παροδικὰς λιποψυχίας.

Ἐποθοῦσε νὰ στέκεται ἡ γυναῖκα πολὺ ὑψηλά, καὶ δι' αὐτό, ὅταν μίᾳ Ἀδελφῇ ἔφευγε ἀπὸ κοντὰ τῆς διὰ ν' ἀναλάβῃ ἀνεξάρτητον ὑπηρεσίαν, πάντοτε τῆς ἔλεγε μὲ ὕφος πού ἐζητοῦσε νὰ εἰσχωρήσῃ βαθιὰ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς: «Θυμῆσου πάντοτε ὅτι, παντοῦ ὅπου καὶ νὰ εὐρίσκεσαι, ὁ κόσμος θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ λεπτολογῇ ὅ,τι κάμνεις, ὄχι μόνον ὡς νοσοκόμος, ἀλλὰ καὶ ὡς γυναῖκα. Προσπάθησε κάθε σου λέξις, κάθε σου πράξις νὰ εἶναι εἰς τὸ ὕφος τῆς ἀποστολῆς σου, εἰς τὸ ὕφος τῆς γυναικειᾶς σου μορφῆς.»

Βλέπει τὴν ἀνάγκην νὰ καθορισθοῦν ἐπακριβῶς ὠρισμένα προβλήματα πού παρουσιάζονται, καὶ συντάσσει Κώδικα διὰ τὰς Ἀδελφάς, ὅπου διαγράφονται ὅλα τὰ τεχνικὰ καὶ ἠθικὰ καθήκοντά των. Τὰ λόγια

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

τῆς ἡχοῦν σὰν δογματικά: «Ἡ νοσηλεία, λέγει, εἶναι ἔργον εἰς τὸ ὅποιον, ὅταν δὲν κάμωμεν προόδους κάθε χρόνον, κάθε μῆνα, κάθε ἡμέραν, ὠρισμένως ὅπισθυδροῦμεν. Καὶ κατὰ μέγα μέρος ἡ πρόοδος συμβαδίζει μὲ τὴν πείραν πού ἀποκτοῦμε, καὶ τὴν θέλησιν μας νὰ τελειοποιηθοῦμε. "Ἄν σήμερα ἀκόμη ἤμποροῦσα νὰ ἐπανακτῆσω δυνάμεις, ἔλεγε, θὰ ξανάρχιζα ἐξ ἀρχῆς. Θὰ ἐπήγαινα εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Ἄγγιου Θωμᾶ, θὰ ἐπιθέμην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Προϊσταμένης, θὰ μὲ εὕρισκε δὲ τὴν προθυμοτέραν καὶ μᾶλλον εὐπειθῆ τῶν μαθητριῶν, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἐδιδασκόμεν κάθε μέρα περισσότερα καὶ καλύτερα, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς πείρας πού ἔχω ἀποκτήσει, καὶ θὰ ἐζήτουν νὰ πλουτίσω τὰς γνώσεις μου μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου.» (Τὸ πρότυπον τῆς Ἀδελφῆς, ἔλεγε, εἶναι ἐκείνη πού συγκεντρώνει τρία βασικά στοιχεῖα: χαρίσματα φυσικά, προσόντα τεχνικὰ καὶ ἠθικὰ.)

Πρόδρομος τῆς ἰδέας τῆς συστηματοποιήσεως τῆς προληπτικῆς ὑγιεινῆς, ἡ Florence Nightingale ἔλεγε ὅτι ἡ προφύλαξις τῆς ζωῆς τῶν ἀτόμων ἀπὸ ἀσθενείας πού ἤμποροῦν νὰ προληφθοῦν εἶναι ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους ὅσον καὶ ἡ προστασία τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν ἀπὸ κακούργους, ἂν μὴ μεγαλύτερα. Ἐθεώρει τὰ νοσοκομεία ἕνα ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλὰ τὸ κλειδί διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς δημοσίας ὑγείας τὸ ἀνεζήτησε μέσα εἰς τὰ λαϊκὰ σπίτια. Ἐλεγε, σύμφωνα μὲ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν, ὅτι ὅταν εἰς ὠρισμένην συνοικίαν παρουσιάζεται μεγάλη θνησιμότης, εἰς τὰ παιδιὰ π.χ., βέβαια ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἴδρυσιν πολλῶν νοσοκομείων διὰ παιδιὰ, ἀλλὰ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς. «Πρέπει, ἔλεγε, νὰ φροντίζωμεν πρῶτα τοὺς ὑγιεῖς καὶ κατόπιν τοὺς ἀσθενεῖς (ὅπως σή-

μερον προτάσσομεν τὴν προληπτικὴν ὑγιεινὴν εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἰατρικὴν), νὰ ἀποδίδωμεν, δηλαδή, μερίστην σημασίαν εἰς τὴν ὑγιεινὴν τοῦ σπιτιοῦ, τὸν ἀερισμόν, τὴν θέρμανσιν, τὸ φῶς, τὴν καθαριότητα.» Ἀπαριθμεῖ μέτρα πού πρέπει νὰ λαμβάνωνται εἰς τὰ σπίτια, εἰς τὰ σχολεῖα καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἐργοστάσια καὶ βιομηχανικὰ κέντρα.

Ἀπὸ τὸ 1866 ἡ Florence Nightingale καταστρώνει σχέδιον ἐργασίας δι' Ἐπισκεπτρίας καὶ κατὰ Περιφερείας Ἀδελφάς, καὶ διοργανώνει τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν εἰς τὸ πατρικόν της κτῆμα. Εὐρίσκονται εἰς τὰ χαρτιά της δελτία εἰς τὰ ὁποῖα ἀναγράφονται ἐν εἵδει στατιστικῶν ἢ κατ' οἰκογενείας παρασθεθεῖσα ὑπ' αὐτῆς καὶ ἰατρικὴ περίθαλψις καὶ συνδρομὴ εἰς εἶδη. «Πῶς εἶναι δυνατόν, ἔλεγε, νὰ φαντασθῆ κανεὶς ἐπιβλεψὶν ὄρων ὑγιεινῆς εἰς τὰ σπίτια χωρὶς τὴν γυναῖκα; Αἱ γυναῖκες εἶναι ἀπαραίτητοι, διὰ νὰ κηρύττουν παντοῦ τὸ Ἑὐαγγέλιον τῆς Ὑγείας.»

Τὸ 1887, χάρις εἰς δωρεὰν τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, ἡ Florence Nightingale βλέπει πραγματοποιούμενον καὶ ἄλλο ὄνειρόν της, τὴν ἴδρυσιν ἐστίας πρὸς κατοικίαν τῶν κατὰ περιφερείας Ἀδελφῶν, δηλαδή Ἀδελφῶν προωρισμένων νὰ νοσηλεύουν τοὺς πτωχοὺς εἰς τὰ σπίτια των. Μαθήματα καὶ διαλέξεις γίνονται πρὸς μόρφωσιν τῶν Ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἡ διδασκαλία γίνεται καὶ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ, διότι ὁ ἰατρὸς πηγαίνει μὲ τὰς μαθητρίδας εἰς τὰ χωριά, τὰς παρουσιάζει εἰς τοὺς πρῶχοντας τοῦ χωριοῦ καὶ ὑποδεικνύει ὠρισμένας περιπτώσεις ὅπου συμβουλαὶ καὶ ὀδηγίαι πού δίδονται μὲ καλὸν καὶ φιλικὸν τρόπον ἢμποροῦν νὰ εἶναι πολῦτιμοι εἰς τοὺς χωρικούς. Κατόπιν ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων καὶ ὠρισμένης περιόδου πρακτικῆς δοκιμασίας εἰς τὸ ἔργον, αἱ Ἀδελφαὶ λαμβάνουν πτυχίον εἰδικόν, καὶ διορίζονται ἀπὸ τὸ Κράτος διὰ νὰ ἐπισκέπτονται κατ' οἶκον καὶ νὰ διαδίδουν τοὺς ὄρους ὑγιεινῆς.

Μέσα εἰς τὸν ὄγκον τῆς ἐργασίας τὸν ὁποῖον διεξήγαγεν ἡ Florence Nightingale, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει τὸ ἔργον της ὑπὲρ διοργανώσεως τῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρε-

σιῶν τῶν Ἰνδιῶν, τόσον τῶν ἐκεῖ ἀγγλικῶν στρατευμάτων ὅσον καὶ τοῦ Ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ. Εἶναι εἰς διαρκῆ ἀλληλογραφίαν μὲ τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον καὶ μὲ τοὺς ἐκάστοτε ἐκεῖ Ἀντιβασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν παραλείπουν νὰ τὴν ἐπισκέπτωνται παρὰ τὴν κλίνην της διὰ νὰ τὴν συμβουλευόμεναι ὁσάκις ἔρχονται ἐπ' ἀδεία εἰς τὸ Λονδίνον. Οἱ ἄνδρες τοῦ Στρατεύματος ἐκεῖ ἔλεγαν ὅτι ἤξευραν πάντοτε ὁσάκις ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἐλάμβανεν ἐπιστολὴν της, διότι ἦτο πάντοτε προμήνυμα εὐεργετικῶν, κοινωφελῶν ὑγειονομικῶν μεταρρυθμίσεων. Παρέχει ὕλην διὰ καταλλήλους διαλέξεις ἐντὸς τῆς Ἀγγλίας, διὰ νὰ διεγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ διὰ τοὺς πάσχοντας ἐκεῖ πληθυσμούς, ἐτοιμάζει πίνακας οἱ ὁποῖοι ὑποδεικνύουν τὰ κυριώτερα ἔργα τὰ ὁποῖα ὀφείλουν νὰ γίνον. Γράφει εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἀναφέρουσα περιφερείας τὰς ὁποίας ὁ λοιμὸς δὲν ἔχει θίξει χάρις εἰς γενόμενα ὑδραυλικὰ ἔργα, καὶ ἄλλας αἱ ὁποῖαι, χάρις εἰς ὅμοια ἔργα, θὰ ἠδύναντο νὰ σωθοῦν ἀπὸ τοιαύτης καταστροφῆς. Παρουσιάζει συγκριτικούς πίνακας ἐμφαινόντας, ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως, τὸ σκόπιμον τῶν προληπτικῶν ἔργων καὶ ἐπιμένει ἐπὶ τῆς ἀνάγκης γενικεύσεως τῆς ἐκεῖ ἐκπαιδεύσεως. Ἐπιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῆς πιέσεως τὴν ὁποῖαν ἀσκοῦν οἱ διάφοροι τοκογλύφοι ἐπὶ τοῦ ἀμορφώτου λαοῦ, καί, ἐν γένει, δι' ὅλων τῶν μέσων ζητεῖ, ἀπὸ ἀνθρωπιστικῆς ἀπόψεως, νὰ βελτιώσῃ τὰς συνθήκας τοῦ βίου του.

Ἡ Florence Nightingale δὲν εἶναι ξένη καὶ πρὸς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Εἶναι βέβαια γνωστὸν ὅτι ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἰδρύθη ἐν Γενεύῃ τὸ 1864, τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ταῖς ἐνεργείαις ἰατροῦ Ἐλβετοῦ, τοῦ Henri Dunant. Εἰς ἐπίσημον λόγον ἐκφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου τὸ 1872, ὁ Henri Dunant εἶπε: «Καίτοι θεωροῦμαι ὡς ἰδρυτὴς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ὁ δημιουργὸς τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης, ἐν τούτοις εἰς Ἀγγλίδα γυναῖκα ὀφείλεται ἡ δόξα τῆς Συμβάσεως αὐτῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ ἐνέπνευσε νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1859, ἐξ ἧς ἐκ-

στρατείας απέρρευσε η σκέψις τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἦτο τὸ ἔργον τῆς Florence Nightingale κατὰ τὴν ἐστρατείαν τῆς Κριμαίας.»

Φθάνομεν πλέον εἰς τὸ τέρμα τῆς μακροῦς ζωῆς τῆς μεγάλης γυναικὸς ποῦ ἐνσαρκώνει τὰ ὠραία αὐτὰ ἰδανικά. Ἔχει χάσει ὅλους τοὺς στενωτέρους φίλους καὶ συνεργάτας της, καὶ ἀπὸ τὸ 1902 ἡ ὄρασίς της ἔχει ἐξασθενήσει καὶ δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ χειρίζεται τὸν πιστόν της σύντροφον, τὴν πένναν της. Ἐκείνη ἡ ὁποία τόσον βαθιὰ εἶχεν αἰσθανθῆ πόσον εὐεργετικὴ ἀνακούφισις εἶναι ἡ καλὴ νοσηλεία εἰς τὸν πάσχοντα, ὑποχρεοῦται νὰ προσλάβῃ ἡ ἰδίᾳ μίαν νοσοκόμον, καὶ πολὺ δύσκολα ὑποκύπτει εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτήν. Δέχεται ἀκόμη τὰς ἀγαπημένας της Προϊσταμένας καὶ Ἀδελφάς, καὶ λέγει ὅτι μόνον ἡ συντροφία αὐτῆ τῆς δίδει ἀκόμη κάποιαν δύναμιν διὰ τὴν ζωὴν. Ἐνδείξεις θαυμασμοῦ συρρέουν πάντοτε πανταχόθεν, καὶ τὸ 1907, εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς Λονδῖνον, τὸ ὄνομα τῆς Florence Nightingale ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους ὄλων τῶν κρατῶν, καὶ συντάσσεται τὸ ἐξῆς ψήφισμα: «Τὸ μεγάλο ὄνομα τῆς Florence Nightingale, τῆς ὁποίας αἱ ὑπηρεσίαι πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ὄλην οὐδέποτε θὰ λησμονηθοῦν, ἐπιβάλλει εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Συλλόγων τῶν Ἐρυθρῶν Σταυρῶν τὸ εὐγενὲς καθῆκον ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν μεγάλην ἀξίαν της, καὶ νὰ τῆς ἐκφράσῃ τὸν μεγάλον θαυμασμόν καὶ σεβασμόν του.»

Αἱ διανοητικαὶ της δυνάμεις εἶχον τόσον πολὺ ἐξασθενήσει, ὥστε σχεδὸν δὲν ἀντηχεῖ μέχρις αὐτῆς ὁ θόρυβος ὄλων αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων. Τὸ τέλος ἐπέρχεται ἤρεμον. Τὴν 13ην Αὐγούστου 1910, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἀποκοιμᾶται ἡσυχῶς.

Εἶχε ζῆσει ἐνενηντα ὄλα ἔτη.

Τὸ ὑπέροχον τῆς φύσεως τῆς Florence Nightingale καὶ τὸ μυστήριον πῶς κατῴρωσε νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιοῦτον τεράστιον ὄγκον ἐργασίας, βέβαια πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸν συνδυασμόν ἀρετῶν καὶ χαρισμάτων ποῦ διακρίνομεν εἰς αὐτὴν καὶ ποῦ δὲν ἀνευρίσκονται συχνὰ εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Δὲν τὴν ἐκυβερνοῦσε τὸ αἰσθημα, ἐν τούτοις ἠσθάνετο ἀπεριόριστον πόνον καὶ συμπάθειαν πρὸς τοὺς πάσχοντας. Συνεδύαζεν εἰς σπάνιον βαθμὸν δύναμιν καὶ τρυφερότητα, θέλησιν καὶ ὑποταγήν, αὐτοπεποιθήσιν καὶ μετριοφροσύνην. Εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Κριμαίαν κατάφορτος ἀπὸ τιμᾶς, ἀλλὰ συνάμα τὴν εἶχε κάμψει τὸ βάρος τῆς ἐκ βάρων κλονισμένης ὑγείας της. Ἐν τούτοις, ἀντὶ νὰ σκεφθῆ ν' ἀναπαυθῆ, ἐξέλεξε καὶ πάλιν σκληρὸν καὶ ἀκανθώδη δρόμον, μὲ μόνον της σκοπὸν τὴν μέχρι τελευταίας πνοῆς της προσπάθειαν νὰ πραγματοποιήσῃ ὑψιστα ἰδανικά πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Θὰ ἤθελα ἀκόμη νὰ σᾶς ἀναφέρω τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς Florence Nightingale, τὰ ὁποῖα, μαζὺ μὲ τὴν μεγάλην της μετριοφροσύνην, μαῶς δεικνύουν τὸν μογλὸν ποῦ ἠσθάνετο ὅτι τὴν ὠθοῦσε εἰς τὸ ἔργον της: «Ὅσα εἶδαν τὰ μάτια μου, λέγει, ἀπὸ πόνον, δυστυχίαν καὶ ἀσχήμιες τῆς ζωῆς—καὶ ὀλίγα μάτια, βέβαια, θὰ εἶδαν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἰδικά μου—μαζὺ μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὰ χέρια πολῶν κοινῶν θνητῶν, ὅπως εἶμαι ἐγώ, διὰ νὰ βοηθήσουν τὴν ἀνθρωπότητα ν' ἀνυψωθῆ ἐπάνω ἀπὸ τὶς δυστυχίες καὶ τὶς ἀσχήμιες αὐτές, αὐτὸ μὲ ἔκανε νὰ αἰσθάνωμαι μέσα μου δυνατὰ καὶ ἐπιτακτικὰ πάντοτε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι: Ἔργασία, Ἔργασία καὶ πάλιν Ἔργασία!»

Τ Ε Λ Ο Σ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

Αί διμιλία τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ν. Κ. Λούρου

Ἐπερατώθησαν κατ' αὐτάς αἱ καθ' ἑκάστην πρῶτην Τρίτην τοῦ μηνὸς διμιλίας τοῦ Ἀξιοτίμου Καθηγητοῦ κ. Ν. Κ. Λούρου, αἱ διδόμεναι εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον τοῦ Μαιευτηρίου Ἀθηνῶν «Ἀλεξάνδρα» πρὸς τὰ μέλη τοῦ Σ.Ε.Μ.Α. Αἱ διμιλίαι αὗται περιεστράφησαν περὶ τὰς νέας προόδους καὶ ἐξελλίξεις τῆς Μαιευτικῆς.

Ἡ γνωστὴ ἐπαγωγικότης τῆς διδασκαλίας τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν προβολὴν φωτεινῶν εἰκόνων καὶ ταινιῶν, κατέστησαν τὰς διαλέξεις αὐτάς ἄκρως ἐνδιαφερούσας καὶ διδασκαλικάς διὰ τὰς Μαίας αἰτίνας τὰς παρηκολούθησαν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου Ἐπιστημόνων Μαιῶν Ἀθηνῶν ἐκφράζει τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τοῦ Μαιευτικοῦ Κόσμου πρὸς τὸν κ. Καθηγητῆ διὰ τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ πρωτοβουλίαν, καθὼς, ἄλλωστε, καὶ διὰ τὸ γενικώτερον ἐνδιαφέρον τὸ ὅποιον ἐπιδεικνύει οὗτος διὰ τὰ θέματα τῶν Μαιῶν.

Αἱ διμιλίαι τοῦ κ. Καθηγητοῦ θὰ ἐπαναληφθῶσι τὸ φθινόπωρον, ὅτε καὶ θὰ γίνῃ σχετικὴ ἀνακοίνωσις διὰ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐλευθῶς».

Φιλοξενία

—Ἡ Miss Ruth Taylor, Προϊσταμένη τοῦ Γραφείου Προστασίας Παίδων τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, περιοδεύουσα τὴν Ἑθρώπην μὲ σκοπὸν τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐκπαιδύσεως καὶ ἐξασκήσεως εἰς τὸ μαιευτικὸν ἐπάγγελμα, ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Χώραν μας, ὅπου ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ Μ.Μ.Η. Κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν τῆς, ἡ Miss Taylor ἐπεσκέφθη τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας, ὅπου εἶχε συνομιλίαν μὲ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ὑπηρεσίας Μητρότητος καὶ Παίδων κ. Παπαδάκον, καὶ μὲ τὴν δ. Πετραλιᾶ. Ἐπεσκέφθη ἐπίσης τὸ Μαιευτήριον «Ἀλεξάνδρα», τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Ε.Ε.Σ., τὸ Κέντρον Βρεφῶν «Ἡ Μητέρα» κ.ἄ. Συνοδοδεύμενη δὲ ὑπὸ τοῦ Δ. Σ. τοῦ Σ.Ε.Μ.Α., μετέβη εἰς τὸ Κοινοτικὸν Ἰατρεῖον Ὁρωπού.

—Ἐφιλοξενήθη ἐπίσης ἐπὶ 14 ἡμέρας εἰς τὸ Μ.Μ.Η. ἡ Miss Nola Van Eede, Μαῖα ἐκ Νοτίου Ἀφρικῆς, ἥτις παρηκολούθησε τὴν μέθοδον ἐργασίας καὶ ἐκπαιδύσεως Μαιῶν εἰς τὴν Χώραν μας. Ἡ Miss Eede συνεχίσει τὸ ταξείδιον τῆς διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ εἰς ἄλλας χώρας.

Ἀφίξεις

—Ἀφίχθη ἐκ τοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπιστημονικὸ ταξείδιον τοῦ ὀ. Ἰατρὸς τοῦ Μ.Μ.Η. κ. Ν. Α. Παπανικολάου.

—Ἡ Διπλωματοῦχος Μαῖα τοῦ Μαιευτηρίου «Ἀλεξάνδρα» Βικτωρία Ρόζου, ἥτις εἶχε λάβει δεκάμηνον ὑποτροφίαν παρὰ τοῦ Κολλεγίου Μαιῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἐπέστρεψε τὸν παρελθόντα μῆνα.

Ἄρραβῶνες

Ἡ δ. Σταυρούλα Ντόδα, Διπλωματοῦχος Μαῖα τοῦ Μαιευτηρίου «Ἀλεξάνδρα», καὶ ὁ κ. Βασιλείος Πέγκος ἤρραβωνίσθησαν.

Θερμὰ συγχαρητήρια!

Παράτασις ἐγγραφῆς εἰς τὸ ΤΣΑΥ

Κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Δ. Σ. τοῦ Σ.Ε.Μ.Α., ὑπεγράφη Διάταγμα διὰ τοῦ ὅποιου δίδεται παράτασις ἐγγραφῆς τῶν Μαιῶν εἰς τὸ ΤΣΑΥ μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1961.

Αἱ συνεντεύξεις τῶν μελῶν τοῦ Σ.Ε.Μ.Α.

Αἱ ἐν τῷ Μαιευτηρίῳ «Μαρίκα Ἡλιάδῃ» συνεντεύξεις τῶν Μαιῶν, μελῶν τοῦ Σ.Ε.Μ.Α., αἱ λαμβάνουσαι χώραν τὴν τελευταίαν Πέμπτην ἐκάστου μηνός, διεκόπησαν λόγῳ τοῦ θέρους. Αὐταὶ θὰ ἐπαναληφθῶσι τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον.

Μετεκπαίδευσις Μαιῶν

Τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας ἐνέκρινε τὴν ἐν τῷ Μαιευτηρίῳ «Ἀλεξάνδρας» μετεκπαίδευσιν τῶν Μαιῶν τῶν ἀποφοιτησάντων ἐκ τῆς παρ' αὐτῷ Σχολῆς. Ὅμοιος, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδῃ» ἐνέκρινε τὴν παρ' αὐτῷ μετεκπαίδευσιν τῶν Μαιῶν τῶν ἀποφοιτησάντων ἐκ τῆς Σχολῆς Μαιῶν «Βιργινία Σκυλίτση».

Κεναὶ θέσεις Μαιῶν

Εἰς τὰ ἐντὸς παρενθέσεως Κοινοτικὰ Ἰατρεῖα τῶν κάτωθι Νομῶν ὑπάρχει ἀνὰ μίαν θέσιν Μίας κενῆ:

Αἰτωλοακαρναντίας (Ἀράχωβα, Μενίδιον, Μπαμπαλιός), Ἀρκαδίας (Ἰσαρη, Κοντοβάζαινα, Ράφτη), Ἀρτῆς (Κλειδίον, Τετράκωμον), Ἀττικῆς (Ἐρυθραί), Ἀχαΐας (Κάλανος, Μπάλλιον, Σανταμέρη), Δράμας (Πλατανιά), Δωδεκανήσου (Ἀστυπάλαια, Κρεμαστή, Μανδράκι, Πλάτανος, Σιάλα Πάτμου), Ἐβρου (Κυανή, Πετρωτά, Σπήλαιον), Ἐββοίας (Προκόπιον), Ἐδρυτανίας (Ἁγία Τριάς, Κερκισχώριον, Προυσσός, Ραυτόπουλον, Καροπλέσιον), Ἡμαθίας (Σεχασμένη, Ριζώματα), Ἡρακλείου (Βασιλική, Μεσοτόριον, Σχοινιά, Ἐμπαρος, Πόμπιας, Πεζά), Θεσπρωτίας (Μαργαρίτιον, Παλαιοχώριον, Λειά, Οὐλότοπος), Κερκύρας (Γάτιον Παξῶν), Κεφαλληνίας (Τζανάτα), Κοζάνης (Αἰανή), Ἰωαννίνων (Δεσποτικὸ, Δερβίτζαινα, Παρακάλαμος, Πλατανούσα, Πράμαντα, Πυρσόγιαννη, Ἀσπράγγελοι), Κυκλάδων (Ἀπολλωνία, Κρόνος Νάξου), Λακωνίας (Βλαγιώτη), Λαρίσης (Λυκοῦδιον, Μαγούλα, Καρυά, Μήλεα, Βερδικούσα, Ὀμόλιον), Λασηθίου (Μάλλες, Χανδρᾶς, Καρύδιον, Σχοινοκάφαλα, Μύρτου), Λέσβου (Μύρινα, Λουτρά), Μεσσηνίας (Καλλιθέα, Λαγκάς, Μαυροματίον, Χανδρινού), Πέλλης (Φούστανη), Πρεβέζης (Γοργόμυλος, Καναλάκιον, Μυρσίνη), Ρεθίμου (Ἀκούμια, Ἀ-

μάρι, 'Επισκοπή, Νίθαυρις, Πηγή), Ροδόπη (Στρώμη, Κέχρου), Τριζάλων (Γερακάριον, Μυρόφυλλον, Χατζηπέτρον, Χρυσομηλιά), Φωκίδος (Εὐπάλιον), Χανίων ('Αρμένιοι), Χίου (Οινοῦσσα, Κομπιά).

Εἰς Κρήτην

Εἰς Ρέθυμνον: Κοινοτικά 'Ιατρεία Πηγῆς, 'Επισκοπῆς, 'Ακουμιών, 'Αμαρίου, Νιθαύρεως, 'Υγειονομικὸς Σταθμὸς 'Ανωγειῶν καὶ Γαράζου.

Εἰς Ἡράκλειον: Κοινοτικά 'Ιατρεία 'Εμπάρου, Σχοινιά, Πόμπιας, Σίββα, Πυργιωτίσης, Βασιλικῆς, 'Αγροτικά 'Ιατρεία: Τυλισσοῦ, 'Επισκοπῆς, 'Ασημίου, Μαράθου, Γρηγοριάς, Τεφελίου, Δαφνίων.

Εἰς Ἄγιον Νικόλαον: Κοινοτικά 'Ιατρεία Μαλλῶν, Μύρτου, Σχοινοκαψάλων, Χανδρά, Καρυδίου, Λούμας.

Εἰς Ἱεράπετραν: Ζητεῖται Μαῖα εἰς τὸ Γενικὸν Νοσοκομεῖον.

Εἰς Νομὸν Πρεβέζης

1) Κοινοτικὸν 'Ιατεῖον Φιλιπιάδος, 2) Κοινοτικὸν 'Ιατεῖον Καναλακίων, 3) Κοινοτικὸν 'Ιατεῖον Μυροίνης.

'Αποδοχαὶ 9ου βαθμοῦ (ἀκολούθου), πρόσθετον ἐπίδομα 40%, καὶ ὀδοιπορικά ἔξοδα 500 δραχμαί.

'Ενισχύσατε τὴν «'Ελευθώ»

Κατ' αὐτάς ἐλήφθησαν ἀθρόως ἐπιστροφαι τοῦ τελευταίου ἀποσταλέντος εἰς τοὺς συνδρομητὰς περιοδικοῦ «'Ελευθώ», μετ' ἧν ἐπ' αὐτοῦ σημειώσιν «ἀπαράδεκτον».

'Ομολογοῦμεν ὅτι τὸ πρᾶγμα μᾶς ἐξέπληξε, δοθέντος ὅτι οἱ συνδρομηταὶ οὗτοι, ἢ μᾶλλον αἱ συνδρομητριάς, ἐλάμβανον καὶ ἐκράτουν τὸν περιοδικὸν ἐπι ἔτος καὶ πλέον. Τίς, ἄραγε, ὁ λόγος τῆς ἀπροόπτου αὐτῆς ἀνήσειος τῶν ἀξιότιμων συν-

δρομητριῶν νὰ δέχωνται τὴν «'Ελευθώ»; Μήπως δὲν ικανοποιοῦνται πλέον ἐκ τῆς ἐμφανίσεως καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς; Πολὺ ἀμφιβάλλομεν ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος. 'Υποπτευόμεθα ὅτι ἀφορμὴ μᾶλλον ἀπετέλεσαν προηγηθεῖσαι εἰδοποιήσεις πρὸς τὰς συνδρομητριάς, ὅπως ἐμβάσωσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομάς των.

Εἰλικρινῶς λυπούμεθα, διότι ὁ Σύλλογος 'Επιστημόνων Μαῶν 'Αθηνῶν δὲν διαθέτει ἐπαρκῆ οἰκονομικὰ μέσα, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκδίδῃ δι' ἰδίῳ τὸν δαπανῶν τὸ περιοδικὸν καὶ διαθέτῃ τούτου δωρεὰν εἰς τὰς Μαῖας. Τοῦτο θὰ ἦτο ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀφέλιμον, θὰ ἦτο τὸ ἰδεώδες. 'Ατυχῶς, ὁμως, τοιαύτη προοπτικὴ δὲν ὑπάρχει διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον. Διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡ ἐκδοσις τῆς «'Ελευθῶς» χρειάζεται ἡ συμπαράστασις καὶ τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον τοῦ Μαιευτικοῦ Κόσμου τῆς 'Ελλάδος, τοῦ ὁποῦο μία τῶν κυριωτέρων ἐκδηλώσεων εἶναι ἡ τακτικὴ καταβολὴ τῶν συνδρομῶν.

'Η «'Ελευθώ» ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ σοβαρωτέρων ἐπιτευγμάτων τοῦ Σ.Ε.Μ.Α. 'Η ἐμφάνισις, τὸ περιεχόμενον, ἡ ἐν αὐτῇ συνεργασία διαπρεπῶν ἐπιστημόνων καὶ ἡ δι' αὐτῆς παρακολούθησις τῶν νεωτέρων ἐξελλίξεων τῆς Μαιευτικῆς 'Επιστήμης, καθὼς καὶ ἡ παρακολούθησις τῶν ἐπαγγελματικῶν θεμάτων τοῦ Μαιευτικοῦ Κόσμου τῆς Χώρας, καθιστοῦν τὸ περιοδικὸν μας ὑπόδειγμα εἰς τὸ εἶδος του. 'Ο 'Ιατρικὸς καὶ Νοσηλευτικὸς Κόσμος τῆς 'Ελλάδος ἀναγνωρίζει τὸ περιοδικὸν μας ὡς τὴν καλυτέραν ἐκδοσιν τοῦ εἶδους του. Δὲν ἐπιτρέπεται, λοιπόν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ τὸ ἐγκαταλείψωμεν, ἀρνούμενοι νὰ καταβάλωμεν τὴν μικρὰν συνδρομὴν μας. 'Αξίζει τὸν κόπον καὶ ἐκ τοῦ ὑστερημάτος μας ἀκόμη νὰ πληρῶνωμεν αὐτὴν, διότι ἡ «'Ελευθώ» ἀποτελεῖ τὴν λαμπράδα ἢ ὅποια μᾶς φωτίζει εἰς τὸν δρόμον τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης μας, καὶ ἐπὶ πλέον τὴν φωνὴν προστασίας τῶν ἐπαγγελματικῶν μας συμφερόντων.

ΤΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΩΡΑΡΙΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

'Εχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπ' ἀριθ. 91 ἐγκύκλιον καὶ ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. Ε 5/569/25.1.61 τοῦ 'Υπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας σχετικῶς μετ' ὠραρίου ἐργασίας μαῶν, νοσοκόμων κλπ., παρακαλοῦμεν ὅπως τὸ θέμα τοῦτο ἀντιμετωπιζέται ὄχι ὑπὸ τὴν στενήν ἔννοιαν τοῦ ὑπηρεσιακοῦ ὠραρίου ἐργασίας, ἀλλὰ ἐμφανῶς εὐρύτερον, ἀποβλέποντες κατὰ βάσιν καὶ κατὰ κανὸνα εἰς τὴν καλυτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν προκυπτόντων θεμάτων.

Διότι, εἶναι γνωστὸν ὅτι πάντες οἱ ἀσχολούμενοι μετ' ἧν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δι' οἱ ἔχοντες τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν καὶ εὐθύνην πρὸς τὸν πάσχοντα, ὀφείλου νὰ εὐρίσκωνται ἐν συνεχεῖ ἐπιφυλακῇ, μεταβάλλοντες τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα καὶ τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν.

Συνεπῶς δὲν δύναται νὰ ἐχῇ ἔννοιαν ἡ ἀκριβὴς ὥρα προσελεύσεως καὶ ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ἐρ-

γασίας, ὅσον ἡ ἀκριβὴς καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐκπλήρωσις τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος τῆς υγείας.

'Η τοιαύτη ὁμως ἀντίληψις τοῦ καθήκοντος οὐδόλως συνεπίζεται τὴν παραμέλησιν τῆς ἀρτίας καὶ ρυθμικῆς ἐργασίας ἐν τῷ 'Ιατρικῷ. Δύναται δὲ εὐκόλως νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ καταλλήλου καταμερισμοῦ τῶν ὑποχρεώσεων μεταξὺ τοῦ ὑπευθύνου προσωπικοῦ, ὥστε ἡ ἀπουσία τοῦ ἐνὸς νὰ ἀναπληροῦται διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἑτέρου.

Οὕτω ἀντιμεταπιζόντες τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ἀσφαλῶς θὰ πρῆξη καὶ τὸν ἰδιόχοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ σκοπὸν νὰ ὀλοκληρῶνεντε ἀποδοτικῶς, ἀλλὰ καὶ ὁμεις νὰ αἰσθάνεσθε υπερήφανοι διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐορκον ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεών σας ἐναντι τῆς πολιτείας.

'Ο Διευθυντῆς τοῦ 'Υγειονομικοῦ Κέντρου 'Αττικῆς
ΝΟΜΙΑΤΡΟΣ Θ. ΚΑΤΣΑΚΟΣ

FISSAN

Τὰ ἰδιο-
σκευάσματα
ΦΙΣΣΑΝ

Ἀπαραίτητα διὰ τὴν
περιποίησιν τοῦ δέρματος
καὶ τὴν θεραpeίαν τῶν
δερματοπαθειῶν

FISSAN

• Πούδρα • Ἀλοιφαί • Σάπων

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ
DEUTSCHE MILCHWERKE ZWINGENBERG / BERGSTR.

HESSEN - GERMANY

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ · ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Κ. ΚΑΝΑΡΟΓΛΟΥ - ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 12 - ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 612-421

•ΤΡΙΑΙΝΑ•

ή υγεία
του
παιδιού σας
είναι στο
άνθος
όρυζης

ΓΙΩΤΗ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΤΡΟΦΩΝ
"Ι. ΓΙΩΤΗΣ Ο.Ε.", ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΙΚΤΙΝΟΥ 3
ΤΗΛ. 527-900 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1) *Τί είναι ύστεροσαλπγγογραφία;*

Ἡ ἀκτινογραφικὴ ἀπεικόνισις μήτρας καὶ σαλπγγῶν, κατόπιν εἰσαγωγῆς σκιερᾶς οὐσίας εἰς τὴν κοιλότητα αὐτῶν.

2) *Ὑπὸ ποίας συνθήκας πρέπει νὰ ἐκτελεῖται;*

Ἡ ύστεροσαλπγγογραφία πρέπει νὰ ἐκτελεῖται ὑπὸ συνθήκας πλήρους ἀσηψίας, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ἐπέμβασις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλότητος τῆς μήτρας.

3) *Ποῖον τὸ κατάλληλον διάστημα τοῦ καταμηρίου κύκλου πρὸς ἐκτέλεσιν ύστεροσαλπγγογραφίας;*

Ἡ ἀρχὴ τῆς παραγωγικῆς φάσεως (πρακτικῶς τὴν 1ην-3ην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἐ.ρ.), διότι τότε τὸ ἔνδομητριον εἶναι λεπτότερον καὶ ὁμαλόν, ἐνῶ προϊόντος τοῦ κύκλου παχύνεται καὶ καθίσταται ἀνώμαλον προοδευτικῶς μέχρι τῆς ἀποπτώσεώς του. Γενικῶς πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐκτέλεσις ύστεροσαλπγγογραφίας κατὰ τὴν ἐκκριτικὴν φάσιν, λόγω τῶν προκυπτουσῶν κατὰ ταύτην δυσχερειῶν περὶ τὴν διάγνωσιν ὡς ἐκ τῆς ὑφισταμένης φυσιολογικῶς κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο ὑπερπλασίας τοῦ ἔνδομητρίου.

4) *Ποία ἡ προετοιμασία τῆς μελλούσης νὰ ὑποστῇ ύστεροσαλπγγογραφίαν;*

Καθαρτικὸς ὑποκλυσμὸς καὶ πλύσις τοῦ κόλπου μὲ προσθήκην ἀντισηπτικοῦ, πρὸ τῆς προσελεύσεώς της δι' ἐξέτασιν.

Κένωσις τῆς κύστεως δι' οὐρήσεως, ἢ, ἔτι καλύτερον, διὰ καθετῆρος, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξέτάσεως.

5) *Πότε ἀντενδείκνυται ἡ ἐκτέλεσις ύστεροσαλπγγογραφίας;*

Ἐπὶ ὀξείων φλεγμονῶν μήτρας-σαλπγγῶν-ἐλάσσονος πυέλου.

Ἐπὶ χρονίων φλεγμονῶν, μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχη πυρετικὴ κίνησις, ἔστω καὶ δεκαδική, καὶ ἡ ταχύτης καθιζήσεως τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων εἶναι ηὔξημένη.

Ἐπὶ κυήσεως (κίνδυνος ἐκβολῆς· πιθανὸς κίνδυνος σωματικῆς βλάβης τοῦ κυήματος ὑπὸ τῆς ἀκτινοβολίας).

Ἐπὶ βαρείας νεφρικῆς βλάβης (ἰδίᾳ ὅταν χρησιμοποιοῦνται ὑδροδιάλυτα σκευάσματα, ἅτινα ταχέως ἀπορροφῶνται καὶ ταχέως ἀποβάλλονται διὰ τῶν νεφρῶν).

6) *Ποία ἡ μέθοδος τοῦ Ἑλληνος Καθηγητοῦ κ. Παπανικολάου διὰ τὴν ἐγκαιρὸν διάγνωσιν τοῦ καρκίνου;*

Παραπέμπομεν τὴν ἀναγνώστριαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 15 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ, ὅπου ὑπάρχει τὸ σχετικὸν ἄρθρον τῆς διαγνώσεως τοῦ καρκίνου ὑπὸ τοῦ Ἰατροῦ κ. Ι. Καρπούζογλου.

7) *Πῶς γίνεται ἐξέτασις τῶν οὖρων διὰ λεύκωμα διὰ τῆς μεθόδου Albustix;*

Δύνασθε νὰ ἀνεύρητε ταύτην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 τεῦχος, εἰς τὴν στήλην τῶν Ἐρωτήσεων-Ἀπαντήσεων.

“ΕΛΕΥΘΩ,,

ΔΕΛΤΙΟΝ

Ἀποκόψατε τὸ παρὸν καὶ ἀποστείλατέ το μὲ τὴν ἐρώτησίν σας.

Γάλα κατ' έξοχήν « προφυλακτικόν »

Διά την κανονικήν διατροφήν τών υγιών βρεφών.
Τò Πελαργκόν αύξάνει την αντίστασιν εις τας λοι-
μώξεις, προλαμβάνει τας δυσπεψίας, καταπολεμεί
τας άναγωγάς, έμποδίζει την ύποχλωρουδριάν.

Έτοιμον προς χρήςιν.

Pelargon

Γάλο πλήρες όξινοσθέν εις κόνιν

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΔΡΙΤΣΑΣ & ΥΙΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ: ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 18 — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ 3
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: 27.033 — 26.602